

DOLORES elastičen Lycra nedrček - želja vsake žene - cena N din 37,20

Prodajni servis

Modna hiša

LJUBLJANA-MARIBOR

TT ODMEVI

VPRAŠANJE - Z JASNIH ODGOVOROM: „NE!“

V zadnji številki ste objavili tudi sestavek »Ali bomo letos pomeni letovali? Naj vam kar takoj odgovorim: »Prav gotovo ne!« Cene, ki ste jih sicer navedli iz nekaterih turističnih krajev, morda v neki meri niso niti pretirane, če upoštevamo reformo. Eno pa je jasno: večina domačih turistov si bo verjetno letos poleti namakala noge kar v skafu in jih bo verjetno manj stalo, četudi bi si naročili pletenko morske vode po pošti. To je moje mnenje, kot gostinca. Za tujce pa smo, verjemite mi, še vedno prepoceni! Kajpada, če bi znali za te naše cene nuditi tujcem tudi ustrezne usluge. Teh pa, žal, z redkimi izjemami, ne nudimo! Po mojem mnenju bo letošnja turistična sezona za naše ljudi prava pogrebščina!

JOZE HRAST, Maribor

GLEJ TIČKA!

S koserijo ste se dotaknili problema, ki bi ga bilo nujno obravnavati tudi resneje, pa čeprav mnogiče tudi ne v vašem tedniku. Nimam sicer prave predstave o številu Jugoslovancev, ki bodo dobili nove izkaznice, toda gotovo jih bo precej več kot deset milijonov. Po sedanjih cenah kovinskih fotografskih uslug bi torej sklepal, da bo samo fotografiranje za nove izkaznice pomenilo kupčijo, ki bo presegla deset milijard starih dinarjev. Vabljuj zlaži studence, h kateremu bo verjetno marsikdo skušal pristaviti svoj lonček. Prav to pa me skrbi. Večkrat sem namreč že brao o nepoštenih fotografskih samozavancih, ki love ljudi zlasti po podeželju, »kripsajo s praznimi aparati, pobirajo »kantonacije« in potem za večno izginejo. Če taka goljufija cvete, ko se ljudje fotografirajo le za zabavo, če lahko temu tako rečem, potem lahko sklepam, da se bo sedaj, ko bo fotografiranje za vsakega polnoletnega Jugoslavana obvezno in ko se obetajo tolikšni zaslužki, tako nepošteno početje kar razbohotilo. Zato se mi zdi nujno, da oblast predpiše ceno za take fotografske usluge in hkrati da poklicnim fotografom — gre za tiste, ki bi potovali po podeželju — posebna pooblastila, ki bi ljudem zagotovila, da imajo opravka s poštenim obrtnikom. S tem bi vsaj onemogočili razne goljufe. Ker pa je pač po ključnih fotografih malo in ker so njihove storitve upravičeno in deloma tudi neupravičeno tudi precej drage (samo material za šest slikic ne stane niti sto starih dinarjev), mogoče ne bi bilo slabo, če bi dali podobna pooblastila tudi fotoamaterskim krožkom. Ljudske tehnike, pa naj bi si fantje in dekleta s potovanjem po terenu prislužili denar za svoj lepi konjiček. Člani Ljudske tehnike bi lahko foto grafirali ceneje, hkrati pa bi ljudem v oddaljenih krajih lahko prahranih i čas i stroške potovanja v kak večji kraj, kjer je fotograf.

TOŠE VRHOVC, Ljubljana

TT

teden se začne s **TT**

NA „ČRNO“ GRADE LE „ČRNCI“?

CENIJO, DA JE V SLOVENIJI PET TISOČ ČRNIH GRADENJ. PRIJAVLJENIH JE MNOGO MANJ. TODA ČRNE GRADNJE NISO VEDNO SAMO REŠITEV IZ NEZNOSNE STANOVANJSKE STISKE, AMPAK TUDI SAMOVOLJA TISTIH, KI SE JIM ZDI, DA SO MOČNEJŠI OD ZAKONA

»Dajmo, dogovorimo se in uređimo podrtijo na Godešiču. Naj zložijo opeke, zasujejo jamo...« Tako je v škofjelški skupščini raspravljao odbornik Kosmačič, češ »čez štirinajst dni pride v Loko nekaj deset tisoč gledalcev na motoristične dirke. Pa se bojim, da bo sicer več gledalcev na mirnani črni gradnji kot pa na dirkalni progi.«

List za pametne Slovence itd. »Pavliha« je že upodobil konkurenčno predstavo. Množica se tare okrog podrtje hiše. Poseben avtobus je pripeljal gledalce, prišli so z daljnogledi in fotografskimi aparati. »Samo nekemu občanu so hišo razstrelili, pa tak obisk.« zabavlja Pavliha. »Kaj bi šele bilo, če bi to ponovili na črni gradnji kakšnega funkcionarja!«

In študentski list »Tribuna« sprša: »Bo potrebno še eno

rušenje?« Pripisuje: »Če je to edina možnost... prosimo je, da tokrat pričnemo od zgoraj, kar po seznamu iz Dela: zgradbe bivšega podpredsednika OS Kranj Slavka Beznika, bivšega podpredsednika okraja Ljubljana Actija Puharja, sedanjega predsednika OS Ljubljana Vič-Rudnik ing. Slavka Jakotiča itd., itd...«

(Pri vsem tem pa je znano, da pri ekskavacijah, dokler so še bile javne, nikoli ni manjkalo gledalcev. In višja je bila glava, ki je padla v koš, več je bilo zijal.)

Vprašujem se, zakaj bi se bali gledalcev, zakaj zasuli jamo in zložili opeko. Ko pa je bilo tolikokrat zapisano, potrjeno z najvišjo avtoriteto urbanistične oblasti, da so bile mine pravilne, zakonite. In detonacija je zaradi brezglave trgoglavosti.

»Zakon je trd,« je dejal loškim odbornikom njihov zvezni posla-

nes dr. Joža Vilfan. »Toda treba ga je dosledno izvajati, vsi ga morajo spoštovati. Z odločnim izvajanjem zakona si je vaša občina naložila težko pa veliko obvezo.«

Zakon naj bi bil za vse enak, in vsi naj bi bili enaki pred zakonom. Že najbolj primitivne zakone karakterizira pravilnost (zakon je družbena norma), uradna avtoriteta in fizična moč, ki ukrepa zoper kršilce. Zakaj naj bi lo potem v »zadevi Godešič« avtoriteti žal, da je uporabila moč, ko naj bi branila koristi družbe?

Toda značilno se zdi, da so loški zagovorniki nezakonitih graditeljev iz Godešiča hoteli na vsako vižo omajati avtoriteto uprave, češ »ta višji so lahko gradili, ta majhnim pa spuščajo v zrak«. Republiški urbanistični inšpektor ing. Ostož Stare nam je zagotovil, da je bilo vse to le zlonamer-no obrekovanje. Verjamem.

Zaradi izjemnosti, zaradi »tek-sasa«, ki ima globlje korenine, črna gradnja v Godešiču ne more biti primer. Je pa zrcalo, kako resen družben problem so črne gradnje. Podoba v zrcalu je popačena, toda demonstrativno po-večana.

V Sloveniji je namreč, tako cen-ji izvedenci, pet tisoč protiza-konitih gradenj. Naj bo vsaka vredna le tri milijone, pa jih je skupaj že za 15 starih milijard. In prav tisti urbanistični inšpek-tor, ki zagotavlja poštenost loške občinske uprave, je zapisal, da je neučinkovito ukrepanje zoper kršitelje urbanističnih predpisov v veliki meri posledica tega, »da odgovorni ljudje na družbeno važnih položajih sami često kršijo predpise, ali pa pri tem sodelujejo s svojim vplivom« (časnik Delo).

• nadaljevanje na 4. strani

TEDESKA TRIBUNA

19 Ljubljana, 16. maj 1966

Leto XIV • Cena 80 par (80 starih dinarjev)

TEKMA DO TEKME - VOZOVNICA

KAPETAN JUGOSLOVANSKE KOŠARKARSKE REPREZENTANCE, KI JE NA URADNEM IZREDNEM SVETOVNEM PRVENSTVU V ČILU OSVOJILA NASLOV SVETOVNEGA PRVAKA, IVO ĐANEU PIŠE POSEBEJ ZA »TT«

»Na konju smo!« so dejali naši izbrani košarkarji, ko so na turnirju v Santiagu zasedli 1. mesto. To jih pa ni motilo, še najmanj Boruta Bassina, da po tej čudoviti daljni deželj kdaj pa kdaj ne bi zares potovali na konju. Foto: Ivo Daneu

Pravzaprav si ne bi bil nikoli mislil, da se bodo najbolj utrudilji-ve dogodivščine in nevshečne za-drege naše ekspedicijske po Južni Ameriki začele šele potem, ko smo v Santiagu na uradnem iz-rednem prvenstvu FIBA zasedli prvo mesto in osvojili naslov svetovnega prvaka. Ne mislim na vsa tista naša prizadevanja, s katerimi smo se skušali otresti nav-dušenih čilskih košarkarskih fanatikov, marveč na vse tiste ko-rake, ki so nam omogočili, da smo se sploh lahko vrnili v do-movino. Po dogovoru s prediede-lji izrednega svetovnega prven-sstva — košarkarske zveze Čila — so nam letalske vozovnice plačali samo v eno smer ter hrano in prebivanje tamkaj, povratne kar-te za let čez Atlantik v domovi-no pa si naj bi zaslužili še s štiri-

rimi tekmami, ki naj bi jih igra-li po svetovnem prvenstvu. Po našem velikem uspehu pa so nas naši gostitelji, kajpak za drage dolarje, namesto v Buenos Aires in Montevideo raje prodali v de-želo razočaranih svetovnih prvakov Brazilijo. Za drage dolarje pravim zato, da bi ostalo nekaj cvenka tudi zanje. V »džezeli ka-ves, kjer smo v nekaj dneh z ne-vpeljanim »mercedesom« prepo-tovali več ko 1500 km, smo bili primorani odigrati štiri tekme s klubskimi moštvi v Franci, Rio Clari, San Bernardu in Sao Paolu, čeprav smo bili že utrujeni do smrti. Aranzirani teh srečanj so z nami zaslužili lepe denarce; na najslabše obiskani tekmi so iztržili za vstopnice več ko 2.500 dolarjev, na drugih pa še mnogo več, zlasti v Sao Paolu, Cilencem

pa so dali za nas samo 1.250 do-larjev za vsak nastop. Z drugimi besedami, garali smo tudi za že-pe grabežljivih brazilskih mena-žerjev in seveda za naše letalske vozovnice. Ne glede na naš izredni uspeh bi lahko s spretnim menažerjem tokrat iztržili mngo-vo več. Z denarjem smo sploh bili na tesnem v vseh južnoame-riških dneh. Na vsej turneji smo dobili za osebne izdatke samo po 60 dolarjev, s tekmo v San Bernardu pa smo »samoiniciativ-no« zaslužili še vsak nadaljnjih 45 dolarjev, torej skupno 105. Ironija je tem večja, ker so nas po zmagoslavju v Santiagu vabili — kajpak pod mnogo bolj ugod-nimi pogoji — v Uruguay, Argen-tino, Panamo, Portoriko in de-želo prihodnjih olimpijskih let-nih iger — Mehiko. Vse ponudbe smo morali zavrniti, ker smo do-ma objavili, da se bomo do na-daljevanja v zvezni ligi vrnili (10. maja) v Jugoslavijo. (Več o tem berite na 8. strani).

VREME V SLOVENIJI IN OB JADRANU

Kraj	temperature		skupna množina padavin v mm na m²
	najnižje nočne	najvišje dnevne	
Planica	1 do 3	5 do 21	4 30
Ljubljana	4 do 9	12 do 23	4 29
Kredarica	-1 do 0	-4 do 5	4 44
Maribor	6 do 9	10 do 22	4 34
Novo mesto	4 do 9	9 do 23	4 39
Koper	10 do 14	13 do 20	4 32
Ptuj	9 do 13	14 do 20	3 13
Iljeka	8 do 13	11 do 20	4 25
Zadar	9 do 13	15 do 22	4 33
Split	10 do 14	15 do 21	4 64
Dubrovnik (letališče)	8 do 18	16 do 22	4 159
Ulcinj	10 do 14	17 do 20	4 35
Zagreb	6 do 9	10 do 23	4 85

Hladen zrak, ki je povzročil v prvi polovici tedna pri nas de-ževno vreme, se je umaknil nad Crno morje. Nad srednjo Evropo in v Balkanom se je zgradilo področje visokega zračnega pritiska; tako je nastopilo v drugi polovici tedna v Sloveniji in na Jadranu sončno in toplo vreme. Atlantske frontalne mlinje se zadržujejo nad Brianskim otočjem in zaenkrat še ne bodo vplivale na vreme pri nas.

NEVA ZAGREB

NEVA ROSAL

CRÈME HYDRATANTE

HYDRATANTE KREMA daje koži svežino, mladost in lepoto.

DOMAČE IN UVOŽENE NOVOSTI ZA REKREACIJO IN IZLETE V III. NADSTROPJU TRGOVSKE HIŠE

nama

TOMŠIČEVA 2

- zložljiva lesena mizica s štirim stoli za weekend,
- zložljivi kovinski stoli, mizice, fotelji,
- gorilniki: na bencin, plin, petrolej in spirit,
- različna posoda za kuhanje,
- pečice na oglje (roštilji),
- turistične doze za hrano raznih velikosti,
- garniture za namizni tenis,
- badminton,
- tenirke,
- športni copati vseh številk.

IZBIRA ZA VSAK OKUS IN ZA RAZLIČNE NAMENE. — NAKUP TUDI NA POTROS-NISKI KREDIT.

nama

Ljubljana

SINGAPUR

SAMO PRIJAZNO IN BREZ SOVRAŽNIKOV

Lee Kuan Yew, trinštiridesetletni prvi minister mlade singapurske države, je sam najboljše označil svoje popotovanje po zahodni in vzhodni Evropi: »Iščem prijatelje...«

Lee Kuan Yew Politika smehljaja sosedom

Je boljše počakati, da bosta domača industrija in trgovina tako močni, da bosta lahko pokrili primanjkljaj, ki bo nastal z odhodom britanske vojske.

Britancom jasno, toda dokler ne gori vođa, je vse v redu in tudi časa je dovolj, da bi pripravili nova oporišča, ki naj bi bila v Avstraliji, Britaniji so torej zadovoljni, zadovoljen pa je tudi singapurski premier, saj se je obisk na angleškem otoku končal povsem v skladu s njegovim geslom: »Imeti čimveč prijateljev in čimmanj sovražnikov.«

NIČ IZJEM ZA KRALJICO

Kaže, da bo laburistična vlada odprla vrata kraljevske palače tudi človeku, ki doslej tja ni imel pristopa — davkarju. Državni zakladnik je namreč pred dnevi izjavil, da ne ve, zakaj naj bi bila britanska kraljica oproščena plačevanja novega davka na zaposlene, po katerem mora vsak delodajalec plačati za vsakega delavca kakih 14 novih dinarjev na teden, za delavca pa 21 novih dinarjev.

BRAZILJA

PREDSEDNIK BO DA COSTA

Sedanji vojni minister, general Arturo Da Costa bo naslednji predsednik brazilske republike. Volitve so šele pred duri, toda o tem skoraj da ni nobenega dvoma več. Da Costa lahko namreč prepreči pot k predsedniški funkciji samo še kak vojaški udar, na katerega pravzaprav ni računati, ali pa revolucija, na katero je še manj računati.

Arturo Da Costa e Silva Volitve, da bo pravici zadosteno

S STRANSKIH TIROV

ZGLEDI VLEČEJO. Bojovniki za kenjsko neodvisnost, za katere je svet zvedel pod imenom »mau-mau«, so se na svojem nedavnem zboru odločili, da bodo pripravili zgodovino svojega gibanja. Tako so ustanovili posebno komisijo, ki naj bi zbrala gradivo.

KO BI VSI FANTJE SVETA... Iranski šah Riza Pahlevi je dal na voljo UNESCO za boj proti analfabetizmu 700.000 dolarjev. To so enodnevni stroški za vzdrževanje iranske armade. Tako je šah kot prvi podprl svoj lanskoletni predlog, naj bi vsaka država prispevala v sklad za boj proti nepismenosti enodnevnih stroške za vzdrževanje armade.

NA VSEH FRONTAH. Bliznji vzhod je preplaval brošurica (17 strani) z naslovom »Vloga Sovjetske zveze pri ustanovitvi izraelske države«. Knjiga, ki je napisal pekinška Založba knjig v tujih jezikih, naj bi »poučila« Arabce, da je tudi Sovjetska zveza otrovala ustanovitvi Izraela in da torej ne more biti prijatelj arabskih narodov.

NAJBOLJ VARNA — NEVTRALNOST. Anketa francoskega inštituta za statistiko, ki so jo izpeljali sredi aprila, to je mesec dni po francoski odločitvi, da se umakne iz NATO, je pokazala, da 57 odstotkov Francozov meni, da mora Francija ostati nevtralna in da se ne sme vezati ne na Washington ne na Moskvo.

Razbita opozicija pa je tudi sicer nenotna. Nekateri njeni voditelji menijo, da bi bilo dobro, če bi bojkotirali volitve ali pa vsaj volili proti generalu, drugi pa svetujejo, naj bi vsi volili generala in tako ustvarili nekakšno podlago za bodoče razgovore z vlado.

ZR NEMCIJA

NOVA »AFERA ROESSLER«

»Vojna je bila dobljena v Šviciji« je naslov knjige, ki sta jo napisala Pierre Accoce in Pierre Quet in ki so jo preden je prišla na knjižni trg, začeli objavljati v daljših ali krajših odmorih na vseh koncih sveta. Knjiga opisuje delovanje vohunske organizacije, ki je med drugo svetovno vojno posredovala iz Švice zavzetim pravno posejanim delom Hitlerjeve vojnne načrte in podatke o moči nacistične armade. Čeprav sicer zavetniki niso izrabili prav vse informacije, ki so prišle iz Švice, naslov knjige pravzaprav res ni pretiran.

Jedro te vohunske organizacije je tvorilo deset visokih nemških častnikov, ki so se odločili, da zaradi sovražstva proti Hitlerju posredujejo svojim nekdanjemu prijatelju Roesslerju, ki je pred nacisti zbežal v Švicijo, prav vse važnejsše podatke, do katerih so lahko prišli. Ker pa je deseterica delala v generalnem štabu ali pa v ravnem poveljstvu nacistične Nemčije, so bili ti podatki seveda izredno pomembni in včasih celo odločilni za razne zmage zaveznikov. To je bila sprva afera Roesslerjeva.

Sedaj pa ima Zvezna republika Nemčija svojo sdrugo afero Roesslerjevo. Na dnevnem redu je namreč vprašanje: ali so častniki, ki so posredovali Roesslerju vojaške skrivnosti žito, ker so sovražili Hitlerja, izdajalci ali ne? Za razne neonacistične stranke in društva je seveda odgovor na dani vprašanji so izdajalci in zato zahtevalo njihova imena. Zbirski častnik »Weinwocner«, ki je tudi objevil odlomke iz knjige, so se neznanjci pa tudi ljudje, ki so se predstavili s pravimi imeni, že nestotokrat poklicali po telefonu in zahtevali imena »izdajalcev, Zahodnonemški »Die Weite« pa je ubral drugo pot. Po podatkih, ki jih je našel v knjigi, je identifikiral (z vsemi pridržki) štiri častnike. Šef organizacijskega oddelka nemškega generalnega štaba Helmut S. naj bi bil general Helmut Stief, ki so ga 4. avgusta 1944, obesili kot udeleženca v zaroti proti Hitlerju.

Fritz T. naj bi bil general Fritz Thiele, ki so ga prav tako obesili 4. septembra 1944. kot udeleženca zarote. Rudolf G. naj bi bil general Rudolf Gercke, šef transportne službe Wehrmachta, ki je po vojni umrl v ameriškem ujetniškem taborišču.

George T. pa naj bi bil general Georg Thomas, šef oddelka vojnega gospodarstva, ki je prav tako umrl po vojni v ameriškem ujetniškem taborišču.

SZ ZDA

KONCENTRACIJA UMSKEGA POTENCIALA

Povojna leta izrednega tehnološkega napredka so pripeljala do zanimivega dogajanja, katerega središče sta veliki svetovni sili — ZDA in SZ. Gre za orjaško koncentracijo znanstvenega in umskega potenciala, koncentracijo, ki jo ima zadnje poročilo Evropskega skupnega trga za izredno nevarno za razvoj preostalega dela sveta. Koncentracija se je začela že pred leti, v zadnjem času pa se je nevarno stopnjevala. Dandanes delata več kot dve tretjini tehnološke in znanstvene osebe sveta pri raziskovalnih delih v Sovjetski zvezi in Združenih državah, v katerih sicer živi samo 14 odstotkov prebivalcev sveta. V nasprotju s tem dela na raziskovalnih delih v Zedah, kjer živi več kot polovico svetovnega prebivalstva, samo 5 odst. vseh znanstvenikov in raziskovalcev sveta. Če priključimo obema velikim silam Zahodno Evropo, potem so te številke še bolj kontrastne: v teh predelih sveta, ki imajo le 20 odst. svetovnega prebivalstva, dela za razvoj znanosti in tehnologije kar 30 odst. znanstvenikov vsega sveta. Vse to je posledica z ene strani visokega industrijskega in tehničnega razvoja tako imenovane svetovne Severa, po drugi strani pa ustrezne zaostlosti doslej izkoriščenega svetovnega Juga.

IVAN HMELAK: PRED PETDESETIMI LETI SO DIVJALE HUDE BITKE NA SOŠKI FRONTI

NAPETOST PRVE NOCI

Kot smo že poudarili, je bilo kljub nekaterim ukrepom in utrjevanju posameznih pomembnejših strateških točk ob italijanski napovedi vojne Avstriji obmejno področje vse premalo pripravljeno na obrambo. To velja zlasti za spodnjo Vipavsko dolino, še posebno pa za Kras, kjer so prepustili najpomembnejšo obrambno vlogo prirodnim ovir — Soči.

Tega ni bila kriva morda kratkovidnost avstrijskih strategov. V spletu okoliščin, kjer ni bilo najmanj pomembno splošno pomanjkanje sredstev in ljudi, ki so jih krvavo potrebovali na ruski in srbski fronti, se je pojavila še ena: gospodarska uvidevnost do šibko razvitih krajev na Krasu.

Vojaki so kopali jarko, s težavo razbijali kamnita tla in poskušali izdolbiti vsaj najpotrebnejša kritja in jih zavarovati z nasipi. Toda vedno je še pred dnevom prišlo na osredkih, ob vinogradih, na robu vrtač in kraških gmajah do prerekanj. Predstavniki civilnih oblasti so se zavzemali za gospodarske koristi dežele, prepričani, da v teh krajih vojne ne bo, so oporekali vsaki vojaški potezi in vsakemu ukrepu. Vinograde, njivice, pašnike, gmajne in gozdiče je treba vsekakor varovati — s kolikšnimi stroški in trudom so pogozdili kraške goličave, zdaj pa naj dajo les za oblogo strelskih jarkov? Ne in ne! Kdo pa bo povrnil škodo, če vojne ne bo, kaj?!

Ko potane vojna z Italijo kruta resnica, ko že povsod objavljajo začetek sovražnosti — potem je treba vse narediti čez noč. Od Tolmina do morja krešjejo lopate in krampji iskro v kamnita tla in naredijo toliko kot nič. Tu bi bilo treba minirati, vrtati, kopati s primernim orodjem nekaj dni in tednov. V eni noči, v dnevu, ki sledi, in morda še v enem ali dveh, kolikor so imeli branitelji časa za utrditve, so zaradi pomanjkanja vsega potrebnega naredili malo ali nič, vsekakor pa premalo uporabnega. Namesto globokih jarkov z nasipi in prsobrani so povsod vzdolž meje zložili kamenje v nizke zide, približno podobne tistim, ki razmejujejo kraške njivice in gmajne. Pred njimi so tu in tam napeli ozke proge žičnih ovir — to je bilo vse. Taka kritja so bila boljša kot nikakršna, a le pod pogojem, da ne pride do topniškega obstreljevanja. Pred puškimi krogliami obvarujejo branilca, če pa prileti granata, je vojak za takim kamnitim zaklonom na slabšem kot na prostem: eksplozija razmeče kamenje in verjetnost, da bo ranjen ali ubit, je mnogo večja kot v zemljinem zaklonu ali pa kar na prostem.

V kaverni na Krasu: zadnja navodila straži pred odhodom na stražarsko mesto

polovico svetovnega prebivalstva, samo 5 odst. vseh znanstvenikov in raziskovalcev sveta. Če priključimo obema velikim silam Zahodno Evropo, potem so te številke še bolj kontrastne: v teh predelih sveta, ki imajo le 20 odst. svetovnega prebivalstva, dela za razvoj znanosti in tehnologije kar 30 odst. znanstvenikov vsega sveta. Vse to je posledica z ene strani visokega industrijskega in tehničnega razvoja tako imenovane svetovne Severa, po drugi strani pa ustrezne zaostlosti doslej izkoriščenega svetovnega Juga.

Leta 1962 se je iz Evrope preselilo v ZDA 1694 znanstvenikov in tehnikov, medtem ko se je leto dni kasneje njihovo število povečalo na 2232. V ZDA je od 631 članov nacionalne akademije znanosti kar 21 odst. takšnih, ki so bili rojeni zunaj ZDA, in 18 odst. takšnih, ki so si na tujem pridobili izobrazbo in znanje.

Tudi znotraj samih razvitih držav prihaja do močne koncentracije umskega potenciala, tako da se znanstveniki zbirajo na sorazmerno ozkih območjih, kar je razumljivo, saj sam proces znanstvene raziskave terja veliko koncentracijo sredstev. Tako dela kar 70 odst. francoskih znanstvenikov na območju Pariza, 30 odst. ameriških znanstvenikov v Kaliforniji in 70 odstotkov sovjetskih znanstvenikov v Moskvi in Leningradu.

ZMAGA RASISTOV V ALABAMI

Lurleen, žena segregacionističnega guvernerja Alabame Georgea Wallacea, ki kandidira za guvernerja, ker pa njen mož po ustavi ni mogel kandidirati še tretjič, je pred dnevi že pri prvem glasovanju demokratske konvencije te države kar pometila z devetimi nasprotnimi kandidati in zbrala več kot petdeset odstotkov glasov. S tem je postala tudi uradno demokratski kandidat za volitve, ki bodo novembra letos, na katerih bo po vse verjetnosti zmagala, pa čeprav republikanski kandidat James Martin še ni povsem vrzel puške v koruzo. Značilno pa je, da so se skoraj vse predvolilne objube guvernerjeve žene omejile na trditve, da bo ona samo uradno guverner države in da bo, če bodo padli izvolitvi njo, to zvezno ameriško državo še naprej vodil njen mož George Wallace. S tem pa je bilo pravzaprav povedano vse, saj velja sedanji guverner tudi v tej secer močno rasistični ameriški državi za enega najhujših nasprotnikov integracije temno-

Lurleen Wallace V politiki slabša polovica

polnih državljanov v ameriško javno in politično življenje.

Protj Lurleen so sicer glasovali vsi temnopolti državljani Alabame — od teh jih je velika večina volila prvič v življenju — prav zaradi tega pa so bile te preliminarne volitve še toliko bolj zanimive, ker so pokazale, kolikšna je pravzaprav volilna moč črncev. Tretjina volivcev v Alabami je temnopolnih, prav to dejstvo pa je izredno strnilno vrste belih volivcev in tako se je nedavnih volitev udeležilo toliko belih volivcev kot še nobenih prejšnjih. Le v volilnih okoliščinah, kjer imajo črnci absolutno večino, so zmagali temnopolti kandidati. Toda čeprav bo Alabama po pri-

ART BUCHWALD

»LE KAJ SE TO DOGAJA PO SVETU?«

Tudi v našem tedniku smo že pisali, kako je moralo ameriško obrambno ministrstvo kupiti v Zahodni Nemčiji več tisoč bomb, ki jih je pred leti prodalo neki zahodnonemški družbi za staro železo. Toda bombe so Američani tedaj prodali za 1,70 dolarja kos, sedaj pa so jih kupili za 21 dolarjev za kos. Prav ta »uspešna« kupčija, ki je pravzaprav svojerstna projekcija dogodkov v Vietnamu, je spodbudila Arta Buchwalda, da je napisal naslednje vrstice:

Pentagon sicer o vsem tem previdno molči, toda javna tajna je, da njegovi odposlanci po vsem svetu iščejo ameriške vojaške presečke. Ravno pred nekaj dnevi se je tako neki ameriški polkovnik izkrzal na južnopacifiškem otoku Mona Loren, kjer je bilo med drugo svetovno vojno ameriško vojaško oporišče.

Polkovnika je pozdravil poglavar Monalorenove, ki je imel na sebi ameriško mornariško majico, hlače pripadnikov ameriške mornariške pehote, vojaške škornje in letalsko čepico.

»Dobrodošli na Mona Loren, Veliki Beli ptič!« je rekel poglavar. »Nismo vas videli še od tistih časov, ko so nas hoteli divjaki Vzhajajočega sonca uničiti s svojo rumeno nevarnostjo.«

»Da, da, toda vse to je danes že pozabljeno. Kako pa je kaj z našim starim otokom?«

»Kolibre so še kar dobre, toda šotori so že začeli zamakati. Ali ste nam prišli dati še kaj vojaških presečkov?«

»Ne, ravno nasprotno. Mislim, smo, da bi bili verjetno veselji, če bi odnesli nekaj tiste stare ropotije, tako da boste imeli na otoku več prostora.«

»Kaj pa naj bi s prostorom?«

»Lahko bi urbanizirali otok ali pa kaj podobnega. Saj res, nekaj bi vas vprašal, poglavar. Ali so tiste bombe, ki smo jih pustili, še vedno tukaj?«

»O, seveda. Na otoku je še veliko bomb.«

»Krasno. Moram vam priznati, da smo bili vseh teh devetnajst let v hudih skrbeh, da se ne bi kaj zgodilo. Zato smo se sedaj odločili, da poskrbimo za vašo varnost in spravimo proč te nevarne bombe.«

»Prav, Prijazni Orel. Koliko pa nam daste zanje?«

»No, pravzaprav jih nismo mislili kupiti, toda nekaj bi kljub temu lahko dali. Dali vam bomo, na primer, škati-

postala LR Kitajska med letom 1980 in 1990 najmočnejša država na svetu. Fuks, ki je sicer eden najbolj priznanih zahodnonemških znanstvenikov, je prišel do te ugotovitve po vrsti zapletenih računov.

Fuks je vzel za izhodišče leto 1960 in pripisal Združenim državam Amerike indeks moči 100. V tem letu naj bi bila Sovjetska zveza po moči na drugem mestu na svetu in njen indeks je približno 60. Ljudska republika Kitajska naj bi bila to leto še zelo pri dnu Fuksove lestvice: njen indeks je samo 20. Toda po Fuksovih računih naj bi Kitajska po moči prehitela Sovjetsko zvezo že v dobrih desetih letih. Združene države Amerike pa najkasneje do leta 1990. Ze v prvih dveh desetletjih prihodnjega stoletja pa naj bi postala Kitajska gospodarsko in vojaško močnejša kot Združene države Amerike, Sovjetska zveza in vsa Evropa (zahodna in vzhodna) skupaj.

Posredno podpira te račune zahodnonemški profesorja nedavna tretja poskusna eksplozija kitajske jedrske bombe, saj je že eksplozija dokaz, da ta država vsaj na vojaškem področju napreduje hitreje, kot so napovedovali celo poznavalci kitajskih razmer. Verjeti je sicer, da je profesor opravlil svoje račune v najboljši veri in prav nobenega dvoma ni, da ob ogromno število prebivalstva prej ali slej res zagotovo Kitajski primerno vlogo v svetu, toda kar težko se je znebiti občutka, da ni Fuks s svojimi predvidevanji zapihal podobno kot ameriška C. I. A. (ki trdi, da bo imela Kitajska že prihodnje leto kakih 150 ali pa celo 200 atomskih bomb) na mlin tistih, ki menijo, da je treba LR Kitajsko zlomiti za vsako ceno, še preden postane premočna.

LR KITAJSKA

ČEZ DVAJSET LET...

Doktor Wilhelm Fuks, direktor Inštituta za fiziko na saehenski univerzi je pred dnevi objavil knjigo, v kateri trdi, da bo

PREMIŠLJEN ODSTOP IN OBRAMBA

Cete obeh italijanskih armad, dolocene za prve napade, so se zbirale v Huminu, Vidnu in Palmanovi, na obeh bregovih Tagliamenta. Dobile so določena navodila, po katerih naj bi bile zasedle in utrdele vse ozemlje, ki ga je bilo mogoče dobiti brez boja takoj po napovedi vojne. Vendar naj bi se še ne spuščali v večje spopade.

V kaverni na Krasu: zadnja navodila straži pred odhodom na stražarsko mesto

DROBTINICA

Ljudi na svetu — po najnovejšem številenju je okoli ene milijarde, to je 1000 milijonov. Ti ljudje govore 3064 jezikov. Vsako leto umrje okoli 33 milijonov ljudi, rodi se jih pa čez 40 milijonov. Po takem je čedalje več ljudi na svetu, ki vsi niso jeziki, tedaj se veliko bolj trgajo za kočček kruha kakor nekada, in to toliko bolj, ker tudi taki jeziki hočejo, ki nič ne delajo. Novih jezikov pa se ne dela več; če bi po volji nekaterih nemških kulturnoslovcov slo, bi jih bilo celo čedalje manj, ker oni žele, da bi zginili drugi. Tudi taki pridigarji so že bili, ki mnogoterost jezikov imenujejo kazen božjo; a tega ne dostavijo da je prav to kazen Bog sam v dobroto in blagor človeštvu obrnil.

NOVICE, 16. maja 1866.

PREDLAG, DA SE UVEDE ŽENSKA POLICIJA

Na petem rednem letnem občnem zboru zveze gospodinskih pomočnic so bili poleg ponovno predloženih zahtev za izvedbo starostnega zavarovanja in za ukinitve privatnih posredovalnih stavljenj še novi dodatni predlogi, da se tudi hišno uslužbenstvo zaščiti pri inspekciji dela pod ženskim nadzorstvom in da se uvede ženska policija, ker pri svojem delu dobimo pōno kričičih primerov, ki to zahtevajo. Organizacija se je v preteklosti zavzemala za nekatere bolehe, slabotne in onemogle uslužbenke, ki so bile brez sredstev in nesposobne za službo. Iskala jim je pomoči pri raznih dobrodelnih ustanovah in zavodih, a je našla le malo odziva. Iskala je tudi pomoči in sveta za moralno ogrōžena in delomrōna dekleta in tudi v tem je prišla do prepričanja, da za ta najbolj pereča vprašanja ni zadostnega razumevanja in da v doglednem času ni pričakovati izboljšanja.

JUTRO, 16. maja 1936.

OGLEDALO

V treh prazničnih dneh je bilo na cestah Slovenije sto trideset prometnih nesreč. Pet ljudi je umrlo, tridesetdeset jih je bilo hudo poškodovanih in devetinšestdeset laže. Gmotno škoda so ocenili na tristo šestinštirideset milijonov!

(TT, 9. maja — Svetovni rekord v disciplini, ki se imenuje smrt na cesti).

S tako imenitnim avtomobilom se pa le še ne vozimo, da bi bilo pri vsaki nesreči za dva milijona in trideset starih dinarjev škode. Uradno poročilo je govorilo o 346.000 novih dinarjih.

V zagorski občini so našli konec minulega leta 15.537 prebivalcev; na enem kvadratnem metru prebivajo 103 prebivalci. (Ljubljanski dnevnik 12. maja — V Zagorju več žensk kot moških).

Stiska v Zasavju: niti kvadratni decimeter na prebivalca.

Poglavar ameriških neonacistov Lincoln Rockwell je pred

kratkim kupil nekdanjo Hitlerjevo jahto »Ostwind« (»Zahodni veter«).

(Tovariše, 12. maja — Svet v Zarišču).

Ceprav Hitlerju vzhod ni bil posebno pri srcu, je dal jahti ime Vzhodni (in ne zahodni) veter.

Zakaj bi se človek vozil s starij avtomobilom, če pa lahko dobi novega. Tako je razmišljal neki Zagrebčan, ki je odpotoval v Nemčijo z avtomobilom letnik 1964, tam pa ga je zamenjal za novejši tip.

(Nedeljski dnevnik, 1. maja — Na straži poštenosti).

Če je hotel možakar samo zamenjati dostojno avto iz 11. stoletja, mu pa carina res ne bi smela delati težav.

Dragi naročniki! Tej številki prilagamo položnico za poravnavo naročnine. Naročnina za leto 1966 je 220 Ndin. — Kot stalni naročnik imate popust, saj posamezna številka stane 2,5 Ndin, t. j. 300 Ndin letno.

(Zivljenje in tehnika — št. 3). Se enkrat težave z novimi dinarji. Če stane »Zivljenje in tehnika« 22.000 starih dinarjev letno, bo šlo bolj slabo v denar.

PISMA, KI SO ZARDELA OD SRAMU

Ne pišejo vsi ljudje radi. Toda tisti, ki pišejo, pišejo vse mogoče stvari. Nekateri pišejo romane, drugi pesmi, tretji govore. Ampak največ je tistih, ki pišejo pisma. In tokrat je beseda o pismih.

Poznam mladenko, ki vsak dan napiše dolgo pismo. Ne piše staršem, kako živi v Ljubljani, piše pač.

Pismom, ki razodevajo notranjost dragemu, pravimo ljubezenska pisma. Poslovna pisma imajo pri strani rob, narekujejo jih šefi, pišejo pa tajnice s prekritimi koloni. Vsebinska in važna, pisati je treba zaradi administracije. Potem so tu še posebna zapu-pisna pisma in ne nazadnje pisma z družinsko vsebino: teta se slabo počuti, Metka je še shodila, Sonjica pa je sfrčala v zakonsko srečo.

Sploh je pisem mnogo vrst. Tokrat nas zanimajo samo posebna, nenavadna pisma, ki jih naši ljudje pišejo v tujino kar povprek. Koliko jih naši občani, za katere pravi statistika, da so pismeni, napišejo v tujino, ne ve nihče. Toda nekaj jih že mora biti, če smo zajeten šop pisem dobili v roke tudi mi. Pa preberimo eno najprej za ogrevanje:

Ze dolgo Sem iskal Vašega naslova in sedaj Vam sporočam Da bi želel Dobiti delo pri Vas v Vaši državi.

Zvedel sem od svojih Prijateljev Da rabite dobre Delavce. Sem izučen tesar in zidar in znam še veliko drugih Del. Želim dobiti Delo pri Vas če bi mi bilo to Delo všeč Bi ostal pri Vas tudi dalje časa.

Prosimo Da mi Odpovorite na To moje Pismo. Vkolikor Bi Vi rabili še Delavce Vi nam Poslijte garantno pismo in Pogoje in če bi nam Pogoji odgovarjali Bi mi prišli k Vam Delati.

Pričakujemo Da nam Boste odgovorili na naše pismo in Mi bomo z Delom Pokazali da želimo k Vam u službu in bodite Pozdravljeni

Komu je bilo pismo naslovljeno, in kdo ga je pisal, ni prav nič važno. Nerodno je to, da pisma ugledna firma v tujini ni znala razvozlati, ker je bilo povrh vsega napisano še z roko zelo nečitljivo. Pismo so poslali v Jugoslavijo z željo, da bi jim v nemškem jeziku pojasnili, kaj pisec pravzaprav hoče.

No, tu je še eno pismo s podobno vsebino:

Spoštovani Gospodje! Najprvo Vas najlepše Pozdravljam in Upam, da mi Boste odgovorili ker imam eno Prošnjo na Vas da bi mi Dali Delo v Vašem Podjetju. Rad bi Delal pri Vas in znam veliko Delati. Sem navajen Delati v Livarni Pa tudi v drugih Delih po tovarnah. Če želite Da pridem k Vam delati Potem mi pošlijte Garancijski list in Pogoje za delo. Imam več prijateljev ki bi prišli na Delo Če nam bodo Vaši pogoji odgovarjali.

Tudi to pismo je komaj razumljiv rokopolis, in ga v tovarni na Nemškem prav tako niso razumeli. Zal naše lepe materiščne ne razumejo povsod, ali se natančneje, premalo nas je Slovencev, da bi bil naš jezik med tistimi, ki jih štejejo za uradne.

In pismem še ni konec. Polno pisalnno mizo jih imajo. In uradnice, ki jih prebirajo, je sram. Pri sosednji mizi ni nič bolje. Tudi na njej je vse polno pisem. Vendar z drugačno vsebino.

Najprvo Vas najlepše Pozdravljam. Prosim Da mi pošlete Enega od Vaših poljedelskih strojev Da bi ga tukaj poskusili. Želimo tak stroj Da bi lahko z njim Delali Da ne bi gledali Nazaj ampak bi pri Delu gledali Naprej.

Bil sem že parkrat v Inozemstvu in bi mi Tukaj imeli Veliko željo za Vašimi stroji ki bi jih lahko kupili za Jugoslovanski denar. Mi tukaj nimamo stricev in Tet v Ameriki. Mi damo za Naš Denar veliko naših Pridelkov in si želimo tako stroje. Prepričan sem Da bi naši kmetje tukaj zelo kupovali take Stroje in sem Vam na uslugo za Vašo Propagando.

Naj so pisma napisana še tako pošteno in iz srca, v večini primerov romajo v koš. Redke so tovarne, ki na pisma odgovarjajo, čeprav gre za občutljive stvari našega kmetijstva, za poljedelske stroje, ki si jih naši kmetje tako brezmejno želijo. Da je to res, potrjuje še eno pismo:

Fabriki poljedelskih strojev! Našel Sem Vas Naslov v naših časopisih in vas prosim da bi mi poslali nekaj Prospektov in Cene da bom vedel kaj in kako. Da se bomo tukaj posvetovali kako bi mi kupili en vaš stroj. Naj omenim da sem jaz zelo na široko poznan in bi tudi drugi pogledali vaše Prospek-te.

Najlepše vas pozdravlja

Taka in podobna pisma so vse bolj pogosta in domala vsa prihajajo nazaj. Ne dobijo jih pisni pisem, ampak posamezna predstavništva, ki trgujejo s to ali ono firmo zunaj. Pisma v resnici ne zvenijo čisto, ne po oblikovni, ne po vsebinski strani. Toda nam ne gre za to. Pismem ne velja našemu človeku, ki misli pošteno in ne navezadnje natanko ve, kaj hoče. Res je, pisma so napisana s spodsrljaji, pa tudi brez pik. Toda napisana so pošteno in od srca. In če je tako, potem je to znak, da nekoga nekaj žuli. To pa ni posebej našemu malemu človeku, ampak problem, ki je preskočil okvire slovnic in njenih zakonitosti in nad katerim bi se veljalo zamisliti. In zamisljajo naj se tisti, ki sodijo, da slovnic ni težka.

E. HRAUSKY

NA „ČRNO“ GRADE LE „ČRNCI“?

nadaljevanje s 1. str.

Poplava nezakonitih gradenj ima gotovo globoke vzroke, kot je samo ojmajna — da, včasih celo korumpirana javna uprava — ki naj bi zakonitost branila. Toda tudi tukaj je vzrok. »Jaz sem za strogost,« pravi ing. Stare, »ker vem, da strogost življenju samo koristi. Če nekomu pogledam skozi prste, potem bi moral spregledati vsem.«

Pravijo, če nekdo zagreši zločin, to še ne pomeni, da ga morajo vsi. Toda če za to ni bil kaznovan, potem je to spodbuda za druge. Še posebej, kadar gre za stvari, kot je, denimo, urbanizacija, kjer v glavnih ljudeh še ni

vse do kraja razčiščeno, kjer komaj začnjamovajati red in kjer smo bili vajeni prizanesljivosti, nezakonitosti.

Zanimajo pri seznamu iz »Delca« in »Tribune«:

● Bivši podpredsednik OS Kranj Slavko Beznik in sedanji predsednik OS Vič-Rudnik ing. Jakofčič sta začela graditi na črno, potem pa sta si s svojim vplivom zagotovila legalnost (ing. O. Stare).

● Republiški inspektor odločno trdi, da je gradnja birtvega podpredsednika okraja Ljubljana Aclija Puharja še vedno črna.

● Inspektor je prepričan, da so bila so

glasja za sporne garaže v Savskem naselju izposlovana po znanem načinu »prijateljstva in zveze«, ter je zaprosil javnega tožilca, naj razišče ta ozadja.

»Kadar je zveza dovolj močna, takrat je sicer dokumentacija brezbitna in je tudi urbanistični inspektor skoro brez moči, saj je narč opravljen z vsemi potrebnimi soglasji. In celo urbanistične komisije si raje umijejo roke. Izvajalci se skrjujejo za dvomljivo demokratičnost. Tako je za garaže urbanistična komisija pri mestnem svetu vrnila načrt v presojo svetu občine, niso se hoteli jasno izreči. Tudi Zavod za urbanizem se je izognil strokovnemu mnenju,« je povedal Ostož Stare.

● Celjski, deloma bivši, »faraoni« so začeli graditi na zahodnem pobočju Golovca. Čeprav so bila vsa potrebna soglasja negativna, pa je urbanistična komisija ugotovila, da so »leta soglasja sprejemljiva. Da so bila sprejemljiva soglasja bolj ali manj koncesija osebam, ki so na tem področju hotele graditi, je dejstvo, ki ga je komisija v celoti ugotovila« (iz poročila celjske partijske komisije).

● V Mariboru se na črno gradil tudi nek mliličnik, bivši predsednik občine Tezno tovariš Janžekovič.

V prilikih imen se ponavlja besedica »bivši«. To je v prid avtoriteti zakona. In odkrita beseda, ne namigovanje, mu jo lahko samo še otkrepi. Sodim, da je treba govoriti z imeni in prilikmi, sicer bomo samo izpodkopavali ugled tistih, ki se zavzemajo za zakonitost in zakon velja tudi zanje.

Zakon in predpisi o urbanizaciji so v načelu dobri, morda jih je treba izpopolniti in republiška skupščina bo o tem skoro razpravljala, napake pa so pri tistih, ki naj bi jih izvrševali, in tistih, ki naj bi jih ubogali.

Zakon je eden, sprejeti principi enaki, pri tem pa čaka na dovoljenje za lokacijo.

● V Ljubljani (če nimaš zvez) najmanj osem mesecev in tudi nekaj let (podpredsednik mestnega sveta Ljubljana ing. Levstik za okroglo mizo časnika »Delo«).

● v občini Ravne pa prosilcu svetujejo, ga usmerijo in mu za 15 tisočakov pripravijo svo dokumentacijo, pa mu tako izdajo lokacijsko dovoljenje najkasneje v desetih dneh.

Gotovo imata Ljubljana in Ravne različne pogoje, toda razlika je vendar v nebu vpijoča. Tudi posledice:

● Če trina vseh črnih gradenj v Sloveniji je v Ljubljani (glasilo »Občane«).

● V ravenski občini pa menda ena sama. Seveda gre samo en del zasrkiljujočega stanja prevailiti na pleča javne uprave. (Morda to celo preveč poudarjamo!) Gotovo je črnih gradenj v zelo veliki meri kriva stanovanjska stiska, paradokso dejstvo, da je zasebna gradnja skoro polovico cenejša, kot če gradijo podjetja, da je bil komunalni prispevek velikokrat le odiranje graditeljev. — Za velik denar so jim dali le malo. Črne gradnje spodbujajo neurejena zemljiško pravna vprašanja. — Danes z zemljiški »zakonitostjo« spekulirajo. Če dovolj zgodaj zveš, ali morda lahko celo vpliva, da bodo za doloceno področje pripravili zazidalni načrt, potem, še preden to zvedo drugi, poceni kupiš tisto zemljišče. V trenutku, ko je zazidalni načrt sprejet, se cena zemljišča tudi desetkrat dvigne. Spekulant bajno zasluži.

In dokler ni urejenosti, ki bi podprla izvrševanje zakona, dokler imamo velikopotezne generalne urbanistične načrte, konkretnih zazidalnih načrtov pa, ne, črne graditelje sicer obsojamo, ne dajemo pa jim zakonitih možnosti.

V Sloveniji so doslej podri že 33 črnih gradenj, nobene sicer ne s tako oglušujočo detonacijo kot v Godešiču, število novih pa neprestano raste.

Treba jih je zajeziti. Toda zajeziti z močjo boljšega in tudi »dostopnega«.

Z moralno močjo, da je zakon res dober in za vse enak. Zakaj, da zgled zares vleejo.

Zakaj bi zasipali jamo, če ni nikogar, ki bo padel vanjo? To pa ni več črna gradnja, ampak že črn humor.

ANTE MAHKOTA

RIBE PLAVAJO PO SUHEM

ZAPIS Z MORJA

Riba mora trikrat plavati (v morju, v olju in v črnem ali belem vinu, ko jo pojemo), to ve vsak, najsi je ribe že okusil ali ne. Malokdo pa ve, da ribe plavajo tudi po suhem.

Kako? Tako se bo bržkone vprašal sleherni bralec. Odgovor se glasi: »Povsem preprosto...«

Ribe iz našega sinjega Jadrana drugič pogosto ne plavajo v olju, pač pa resnično po suhem. Zlasti na področju Istre, ali točneje — od Savudrije tja do Rovinja.

Zakaj se jim je »mokri elemente zameril«?

Če ste se zadnje dni ustavili v Savudriji, ali v Umagu, Dajli, Karigardju, Novem gradu, Poreču, Funiani, Vrsarju ali Rovinju, bi vam domačini, navajeni jesti ribe, na vprašanje, če jih je moč kje kupiti, nemudoma odgovorili, ne prav z lahkim srcom: — Če verjamete ali ne, že me sece jih nismo jedli, čeprav so

bile ribe naša vsakdanja »merenda«. Nimamo toliko denarja, da bi jih kupovali! Je pa že boljše jesti meso! Je cenejša in več zaleze!

— Kako torej, ali rib sploh ni? Slaba letina ali ribiška lenoba?

— Ne eno ne drugo, — vam odgovore domačini. — Ribe so, le da jih vsak dan pokupijo Tržačani, ki se z avtomobili pripeljejo prav do vsake vrvice in jih nato odpeljejo čez mejo v Trst. Pa da ne boste mislili, da jih Tržačani nimajo! O, ja, imajo jih, samo ne toliko! Naše ribe pa v Trstu naložijo v tovarnjake, ki že s prižganimi motorji čakajo, da jih odpeljejo v Benetke, Torino, Milano in celo tja do Rimal — mi je pravil domačini Tomastini v Vrsarju, ko sem ga spraseval, kako in kaj.

Nisem mu verjel. Priznam. Za to sem se tudi naslednje jutro navezgodaj odpravil k pomoči,

kamor ribiči privezujejo svoje barke z ulovom. In če verjamete ali ne, pred pomočjo so parkirali štiri avtomobili s tržaško registracijo in štiri mlajši moški so hladnokrvno čakali na svoj »plena«.

Kazalca na uri sta se pomikala k šesti. Zdad je bilo viden tudi nekaj temnih pik na morju — čolne. Tujci so postali nestranejši. Ko so ribiči pritezovali čolne ob obalo, so se Tržačani napačili do njih (videti je bilo, da imajo povsem prijateljsko razdeljena vsteresa področja). In enemu izmed njih sem se tudi sam pridružil.

— Katere ribe imate? je Tržačan vprašal ribiča.

— Orade, sipe, nekaj sanpirov, — je odgovoril.

— Orade plačam po štiri in pol tisočaka sipe po dva, sanpiro po tri tisoč dinarjev.

— Prav, — je odgovoril ribič, in brž je bila tehtnica pri roki.

— Razen mene sta bila še dva kupca, domačina. Nihče izmed

nas ni hotel odšteti toliko za kilogram, četudi dobre bele morske ribe.

Tržačani so ribe brž naložili v svoje avtomobile in ob sedmih — po suhi poti — so ribe že priplavale v Trst, opoldne pa so bile že kdone kje in na kdove kateri postajniški mizi daleč v notranjosti Italije.

V pičli uri mi je bilo vse jasno. Tudi to, zakaj domačini ne jedo več rib. In naposled tudi to, da bo treba poleti, kdor si bo lahko privoščil počitnice na morju, kupiti ribe kar v ljubljanski ali mariborski ribarnici in jih lepo spravljene v ledu odpeljati s seboj na dopust. Vsekakor cenejša in bolj gotova inaučica.

Pa nikar ne mislite, da se v obalnih občinah ne zavedajo, kaj se pri njih dogaja. Načelnik občinske skupščine za gospodarstvo v Poreču mi je v pojasnilo povedal tole:

— Vemo, da s tem nekaj ni v redu. Toda kdo more privat-

ni ribičem, ki so drugače ob velikih lovih na plavo ribo v rednem delovnem razmerju, preprečiti, da s svojimi malimi čolni ne bi lovili v prostem času? Zvečer vržejo mreže, zjutraj gredo ponje, in vsak dan spade nekaj deset tisočakov. Tujcem pa tudi ne moremo preprečiti, da ne bi rib preplavalili! Ugoden denarji tečaj, nakup dinarjev celo je v Trstu jim omogoča, da s tem »kliringoma« dobro zaslužijo, saj so ribe v Italiji precej drage.

— Kaj pa domači turisti?

— Znajte se bodo morali, je bil odgovor odgovornega uslužbenca na občini.

Naj bo kakorkoli že, našim dopustnikom ob morju dajemo povsem umesten nasvet: »Če boste ob morju taborili ali pa stanovali v hotelih in vikend naseljih, ne pozabite vzeti s seboj razen potrebne in nepotrebne prtljage tudi — ribe! (Če so vam, seveda, všeči!«.

I.A.

NAPREDEK, KI VODI K NOVEMU NAPREDKU

Nekoč je bila zganjarna. Natančneje: okrajna zganjarna v Mirni na Dolenskem, ki je imela zaposlenih komaj 5 ljudi. Toda bistro je ostalo vse do danes: delovni kolektiv današnje destilacije »DANA« — Mirna, izdeluje pristne žgane pijače in sadne sirupe.

Med največje pridobitve destilacije »Dana« na Mirni sodi predlanskim dograjen nov proizvodni obrat za izdelovanje pijač in polnilnica steklenic...

Predvsem naj navedemo, da je bilo »nekoč« takoj po osvoboditvi in da se je od tedaj v Mirni mnogo spremenilo. Povojni delovni kolektiv je ustvaril letno približno 2 milijona bruto prometa, današnji kolektiv »DANE«, ki šteje 86 ljudi, pa je npr. lani izdelal 43 artiklov ali vrst najrazličnejših pijač za 1 milijardo in 300 milijonov dinarjev.

V letih po osvoboditvi do danes je morala destilacija »DANA« Mirna razširiti prostore za proizvodnjo, kajti poleg žganja, kot osnovne dejavnosti, je tovarna vse bolj širila tudi asortiment izdelkov, osvajala je proizvodnjo vse več artiklov žganih pijač in izdeluje danes tudi različne sadne sokove. Tako je bilo v vseh teh letih potrebno v Mirni marsikaj dozditi, prizidati in opremiti, predlanskim pa je podjetju uspelo zgraditi tudi nov obrat, kjer je izdelovalnica pijač z veliko kletjo in polnilnico.

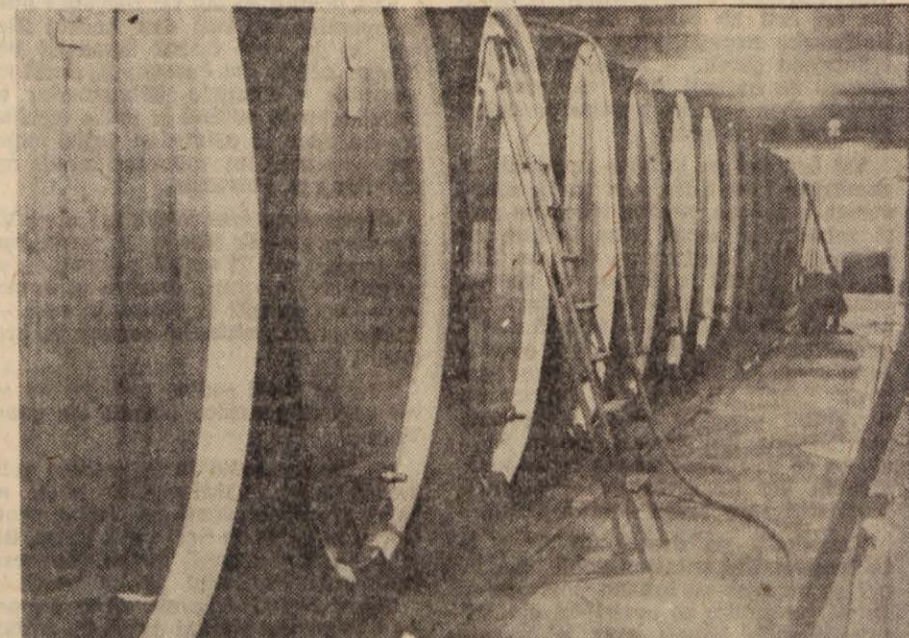
In končno, da bo silka vsaj malo popolna, je podjetje lani prevzelo še — od Kmetijske zadruge Trebnje — proizvodnjo soekinčaka. To je na lističe narezan krompirček, ocvrt v mešanici raznih maščob in lepo embaliran. Primeren je za razne priložnosti, npr. kot dopolnilna hrana na izletih ali v kempin, ali kot priljubljen prigrižek pri uživanju raznovrstnih pijač.

In ker smo spet pri pijačah, naj naštejemo vsaj nekaj kvalitetnih izdelkov znamke »DANA«. Predvsem moramo omeniti pristni brinjevec. Tu poudarjamo besedo »pristni«, to pa zaradi tega, ker imajo mnogi naši tovrstni izdelki oznako »domačie«. Bržkone zaradi tega, ker jih izdelujejo naše domače tovarne. Da pa je brinjevec »DANE« zares pristen, velja en sam podatek. Tovarna v Mirni je v minuli sezoni predelala 30 vagonov črnega brinja. Menimo, da je vsak komentar odveč. Potrošniku pa svetujemo, da si pred nakupom ogleda etiketo na steklenici.

Razen tega izdelujejo grenki in sladki pelinkovec, domači brandi, vinjak, staro silivko, gorjan, bitter, maraschino itd., od sadnih sirupov pa malinovec, oranžado in še druge brezalkoholne pijače. Omenimo naj še novost, ki jo pripravlja destilacija »DANA«. V vročih poletnih dneh nam bodo postregli v lokalih z oranžadnim šrumpom v plastičnih stekleničkah, torej gre za praktično novost in odlično vsebino, izdelek »DANE«.

In še beseda, ki jo velja premisliti. Spričo današnjih cen za žgane pijače in sadne sirupe lahko rečemo, da so izdelki znamke »DANA« Mirna med najsprejemljivejšimi. Ko pa hodimo po samopostrežnih prodajalnah, pogosto ne najdemo izdelkov te tovarne. Tega pa ni zakrivila tovarna sama. Verjetno mislijo nabavljalci, da je dobro blago samo tisto, ki ga poznamo že desetletja. To ne velja samo za pijače, žal opažamo takšno mišljenje tudi pri obravnavanju drugih izdelkov, izdelkov drugih industrij. In prav »DANA« je nov dokaz, da ta miselnost ne more več veljati, da je na pohodu naša mlada industrijska proizvodnja in da mora danes potrošnik slediti samo svojemu okusu, svoji izbiri in lastni presoji.

— 90

V spodnjih prostorih je prostorna klet za pijače, ki jih na Mirni izdelujejo 43 vrst!

SMO UMAZANI ALI UMITI?

Čistoča je pol zdravja, pravijo zdravstveni pedagogi. Začeti pa je treba pri čistoči telesa, pri osebni higieni. Umivaj se zjutraj, umivaj se pred jedjo in po jedi, umivaj se pred spanjem, vsaj enkrat na teden pa se tudi skopaj v topli vodi. Voda človeka zdravi in ga prerodi. Ko pride izpod prhe, se počuti prenovljenega, sposobnejšega za delo in za življenje. To so gesla, ki smo si jih vtisnili v spomin zlasti v zadnjih desetletjih, naši predniki žal še niso bili tako navdušeni zanja in niso pretirano radi gradili kopalnic. Žal pa moramo njihovi za čistočo navdušeni potomci še vedno prebivati v stanovanjih naših prednikov.

Pred nekaj leti so statistiki popisali stanovanja v 221 slovenskih naseljih pretežno mestnega značaja in ugotovili, da premore kopalnico komaj slabša tretjina vseh stanovanj. Prebivalci v drugih dveh tretjinah se morajo zadovoljiti s kopalnicami v čeburi ali pa se zateči v javna kopalnišča, če so v njihovem mestu sploh na voljo. Stanovanjska kultura je torej pri nas še nizka, to ni nič čudnega, če pomislimo, da je bila tretjina vseh popisanih stanovanj zgrajena še v prejšnjem stoletju, druga tretjina pa od začetka našega stoletja do leta 1945. Kopalnice se je zdela graditeljem največkrat nepotreben luksuz, ki naj si ga privoščijo le premožni ljudje. Pa tudi po zadnji vojni smo zgradili obilo stanovanj brez kopalnic, zlasti zasebniki, ki so mislili, da bodo s tem pocenili gradnjo svoje hiše. Pocenili so jo zares, toda na račun svojega standarda. V zadnjih letih se stanje sunkovito popravlja. Se pred petimi leti je bilo približno deset odstotkov vseh novozgrajenih stanovanj brez kopalnic, v zadnjem letu pa je takšnih stanovanj manj kot dva odstotka.

Zal nimamo vsi možnosti, da bi stanovali v novozgrajenih stanovanjih in se moramo premožni zadovoljiti kar s čeburi ali pa tudi z malce umazanije. Toda stoj — vsi takšni imamo na razpolago javna kopalnišča s kadmii in prhami. Treba se je samo potruditi tja, pa smo lahko čisti, zdravi in preprosti.

KAJ PRAVI JAVNI KOPALEC?

»Če me vprašate, bom povedal tako, kot je. Stanujem v manjšem naselju zunaj mesta. Javno kopalnišče je v Zdravstvenem domu. Včasih sem redno zahajal vanj, počasi pa se mi je zagnusilo. Zastori, ki so nadomeščali vrata prostora s prho, so že skoraj zgnila, tja so bila od mila spolzka. Če je bilo vreme srčno

in deževno, sem se kaj hitro prehladil, ko sem stopil iz vročega kletnega prostora. Pozneje sem začel zahajati rajje v mestno kopalnišče, že zato, ker je odprto vsak dan. Izgibal sem se petkov in sobot, ker je takrat treba čakati celo uro ali kar po več ur v kletnem hodniku. Tudi tam ni bogve kaj. Tuši so pogosto pokvarjeni, tako da je prava umetnost

uravnati ventil tako, da ne priteče vrela ali ledena voda. Ogledalo je navadno stolčeno, stena, na katero obešamo obleko, pa je mokra, da kar teče po njej. Če vzamem v kopalnišče še brisačo in milo, vsa stvar niti ni poceni. Kar priznam, tja ne grem niti enkrat na teden, ne zaradi denarja, bolj zato, ker začnem vedno razmišljati, zakaj ne zgrade za takšne, kot sem jaz, novega kopalnišča? Ali morajo biti javna kopalnišča zares vedno v kletih, polna sopare in zadušljivega zraka?»

Počasi, dragi javni kopalec! Pač nimaš sreče, da bi živel v mestu, ki ima kolikor toliko urejeno javno kopalnišče. Lahko si vesel, da je v tvojem mestu sploh kako javno kopalnišče, saj največ naselij sploh ne ve zanj. Leto dni stari podatki govore komaj o 27 javnih kopalniščih v slovenskih mestnih naseljih, vsa ta kopalnišča imajo 99 kadi in 291 prh. Le štiri

Imamo se za čist in higieničen narod, govorimo o beli Ljubljani, pomisli smo na to, da pri nas ne ležijo odpadki po ulicah. Krute in neumljene številke govorijo nekoliko drugače. Gesla o vodi in zdravju ostajajo po sili razmer prevečkrat kar v zdravstvenih priročnikih. Morda tudi zato, ker se ljudje, ki odločajo o gradnji novih javnih zgradb, kopajo kar v domačih kopalnicah. V javna kopalnišča ne zahajajo, to je več kot razumljivo. Kdor pa ne vidi, ta ne ve.

JANEZ KAJZER

MAKEDONSKA POMLAD

CESTA, KI UBIJA

SKOPJE-DEBAR, aprila. — Kdor bo letos poleti z avtomobilom ali avtobusom romal v staroslavni Ohrid, se bo lahko prav do cilja pridričal po asfaltni cesti. Resda se bo moral odreči zanimivosti in lepotam, ki preže na popotnika okrog Mavrovskega jezera in v slikoviti soteski reke Radike, toda... Prav te dni bodo na cesti med Gradskim in Prilepom odmaknili zadnji prometni znak, ki pri še nedokončanem predoru in mostu sili voznika na obvoz. Cesta do Ohrida je končno zgrajena!

Ne morem reči, da je bilo potovanje od Skopja do Ohrida hudo zanimivo, tudi nočem trditi — posebno ne v zvezi z vsem, kar se je zgodilo kasneje — da je bilo dolgočasno. V petih urah se je »brzeck« na šestih kolesih pretočilo po avtomobilski cesti »bratstva in enotnosti« mimo Titovega Velesa do odcepa pri Gradskem in zavil ob Črni reki proti prelazu Pletvar.

Cesto od vardarske doline do Ohrida so začeli graditi že pred dvanajstimi leti. Takrat so povežali mesto ob jezeru z Bitolo. Nekaj let kasneje so speljali danes že močno preokoli osek po ravnini med obema pelagonskima mestoma — Prilepom in Bitolo. V zadnjih treh letih pa je republika porabila domala ves svoj »cestni fond« za vzpon, po katerem se vozim: Pletvar. V nasprotju s tisto cesto, ki sem jo označil v naslovu, lahko ta osek imenujemo: cesta — pozolja! Blagi zavoji, počasi, a vztrajen vzpon, visoko nad dolino in daleč proč od stare ceste, ki je le v ostrih in številnih ključih premagala višino.

Na eni strani gola pogorja Babune, na drugi pa planina Dren; visoke vasi, obdane z belimi kosmi cvetočih dreves, zelene terase, ki so jih izbrzdali žrniki hudourniki. Dan je sončen in že nekam vroč. Rohnenje avtobusnega motorja na klancih povsem preglasi nenadne radijske oddaje narodnih pesmi in viž: makedonskih in turških, grških in morda bolgarskih... Za prelazom se potem in neadoma razgrne še ne pisana preproga Pelagonija, za njo pa ostrožbo in zasneženo pogorje Pelisterja. Preden pa avtobus prispe na cilj, se belina na gorah spremeni v rdeče; Ohridsko jezero pa je že zavito v temo in zaradi tega še bolj podobno morju.

Do naslednjega dne opoldne sem v Ohridu spravil v beležo vse, kar sem nameraval. Hotel sem se vrniti. Na avtobusni postaji pa so se mi nasmehnil, češ naivnež, ki ne ve, da se pri nas avtobusne vozovnice kupujejo za nekaj dni vnaprej. Da bi se potem ne vdajal predsezonskemu dolgočasju v turističnem kraju, sem se hotel odpeljati na izlet proti Debru. Zadeva z Debrrom pa je bila še bolj »vratolomna«, saj na progi iz Ohrida, mimo Debra proti Skopju vozi na dan le en sam avtobus!

Stanje je nevarno! To je cesta, ki ubija, mi je dejal dežurni miličnik na postaji. Stvar me je začela zanimati, bolj ko mi je pripovedoval, kako je tam. Ko je avtobus pozno popoldne odpeljal, sem bil v njem. Stal sem čisto spredaj, stisnjen ob vetrobransko steklo. Neprikladen položaj pa mi je hkrati omogočal boljši razgled. Da sem sploh prišel do neudobnega stojišča, pa se imam zahvaliti miličniku, ki je pri sprevodniku posredoval dokaj energično.

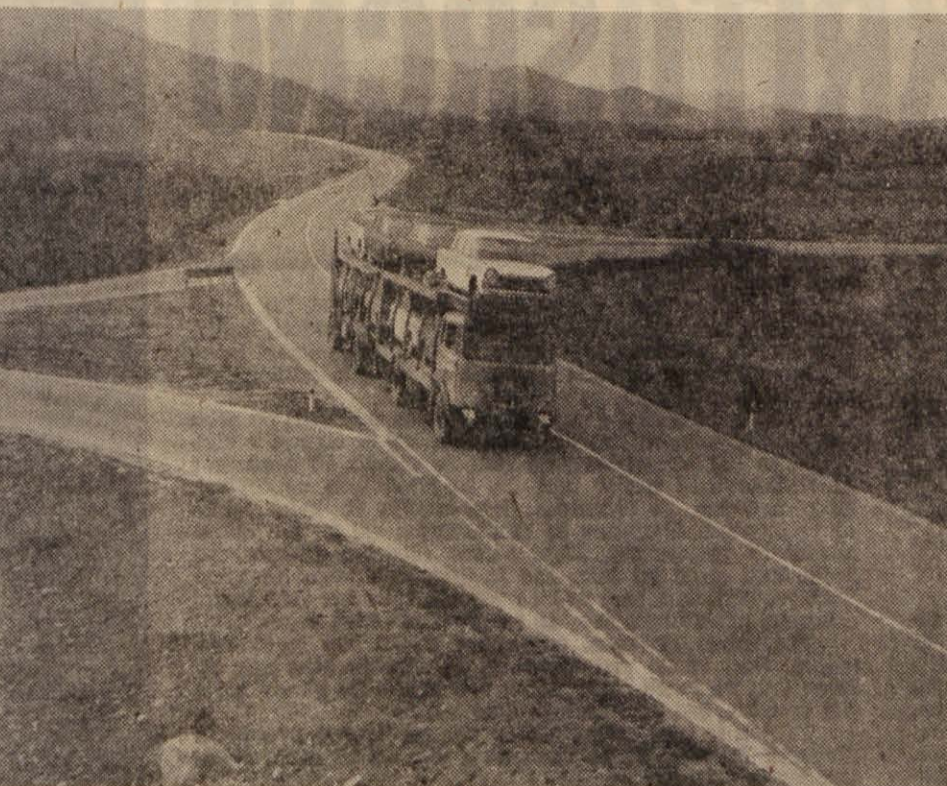
Do Struge in še nekaj kilometrov naprej smo se peljali, kakor se pač spodobi. Potem pa je hitrostni kazalec kmalu zdrknil s šestdesetih kilometrov na

dvajset kilometrov. Vozilo se je treslo in nihalo; ni minilo pol ure, ko je več potnikov začelo bruhati; vnelo se je tudi nekaj preprirov in živčnost je bila kmalu kar na zavijanju vredni višini... Tedaj pa se je pravzaprav šele začelo! Cesta se je obrnila v hrib. Pod klancem je stal velik prometni znak: zaprto za ves promet. Za šalo so dodali še kljcaj in znak, da se cestnišče zoži. Avtobus je peljal naprej. Voznik je komentiral:

— Osem mesecev je že ta znak tu, a doslej je nihče ni plačal kazni.

Deset kilometrov na uro. Cesta je strma, vijugasta, ponekod ozka, da vozilo komaj pelje mimo skal in kupov zemlje, ki se je nagrmadila na cestnišču. Na nekaterih mestih je vse vrsto za več metrov. Nekaj delavcev z lopatami koplje zbito zemljo, ki je pridrsela s pobočja. Včasih se cesta toliko popravi, da avtobus lahko vzdre s hrirostjo kakih trideset kilometrov na uro. Na postajah nas čakajo številni potniki. V Lukovem je na cesti stalo kakih petdeset ljudi. Miličniki so jih rinili proč od avtobusa. Glasovi in roke so vrgli in prosili. Pred dnevi so prav tu vrgli kamenje na nepoln avtobus, ki se ni ustavil. Vstopila je lahko le ženska, ki je morala k zdravniku. Bila je bleda kakor papir, že po nekaj metrih vožnje ji je postalo slabo.

Nekje med Lukovim in Džepištem se je avtobus ustavil na samem. Zmračilo se je že, in pred žarometi smo videli razbrazdano površino ceste. Potnikom je bil kraj in pojav gotovo znan, kajti naglo

so začeli izstopati. Šli so kakih petdeset metrov peš. Nekateri so nesli prtljago, drugi pa so jo pustili v vozilu. Ko smo bili vsi zbrani, je voznik prepeljal prazen avtobus čez nerodno in nevarno mesto. Med vožnjo je imel vrata vozila odprta... Spodaj pod cesto, v globini morda sto metrov, je bila jezerska površina. Med njo in cesto je ostro pobočje. Na njem prav nobene ovire.

Pozneje, ko smo se srečno pripeljali v Debar, so mi domačini na dolgo in široko pripovedovali, kako in kaj je s to cesto. Ze pet let gradijo tukaj mogočen elektroenergetski sistem — »Črni Drim«. Prav te dni so odprli pol kilometra dolg odtočni predor, in dolina se je začela polniti z vodo: jezero Globočnica, ki bo dajalo svojo energijo istoimenski elektrarni. Ker je voda prešla velik kos ceste med Strugo in Debrrom, so morali novo cesto speljati nekoliko višje po hribih. Podjetja, ki gradijo »Črni Drim«, so se obvezala, da jo zgrade. V naglici pa so delo opravili dokaj slabo, in uprava za ceste objekta ni hotela prevzeti. Plazovi, drseča zemlja in hudourniki so cestnišče zasuli, spodkopali in mu nasploh prizadejali znatno škodo. Cesto so zaprli, ker pa so vozila — sicer jih je bilo manj — še naprej vozila po njej, so na najbolj izpostavljenem kraju postavili dežurni buldožer, ki vsak dan sproti čisti vse, kar pade na pot.

Sedaj ta cesta ni lastnina nikogar, čeprav je stala debelo milijardo dinarjev. Prav pred kratkim je spor med podjetji in cestno upravo prišel na dnevni red republiškega sobranja. V republiškem fondu za ceste ni predviden niti en sam dinar za popravilo te ceste zveze, to je naloga podjetij oziroma elektrarne. Podjetja se branijo in trdijo, da so bili plazovi in drsenje zemlje bolj intenzivni, kakor so lahko predvideli. Komisija geologov, ki je pregledala teren, pa je sporoči-

la, da zemlja na tem delu doline vedno drsi in da so »razmere« povsem normalne. Kar bi graditelji morali upoštevati. Kakor vse kaže, bo vsa stvar prišla v kratkem pred sodišče. Ljudje pa se seveda čudijo, da se bo to zgodilo šele sedaj.

Tako je Debar ostal skoraj povsem odrezan od sveta. Tudi cesta, ki se vije čez Mavrovo proti Skopju, je v gorah zelo slaba. A vendar mnogi potujejo iz Debra v sosednji Ohrid prav prek Skopja (440 km!). Pomanjkanje dobrih prometnih zvez je Debru v drugi polovici minulega stoletja omogočilo, da je bil kraj vrtoglavo in primerno izhodišče bogatih begov, ki so se upirali sultanu. Danes prometnim razmeram ni več moč dati pozitivnega predznaka. Večina majhnih makedonskih mest — Stip, Gostivar, Kocani, Dojran — se je v zadnjem desetletju opomogla in danes niti Kičevo več ne dela Debru »slabo družbo«.

In na koncu: zakaj je miličnik v Ohridu dejal: »Cesta, ki ubija?« Noben avtobus k sreči še ni zgrmel v prepad ali v novo jezero, toda — besedo imajo zdravstveni delavci iz Debra: — V zadnjih osmih mesecih je več prebivalcev našega okoliša — kolikor nam je znano — umrlo prav zaradi nevarnih razmer na cesti... Pogosto se zgodi, da moramo bolnike, ki se zatečejo v našo zdravstveno postajo, naglo prepeljati v ohridsko bolnišnico zaradi strokovnejše intervencije. Večkrat so to bolniki, ki so jih prinesli ali z vozmi pripeljali iz oddaljenih gorskih vasi in so že na poti do samega Debra marsikaj pretrpeli.

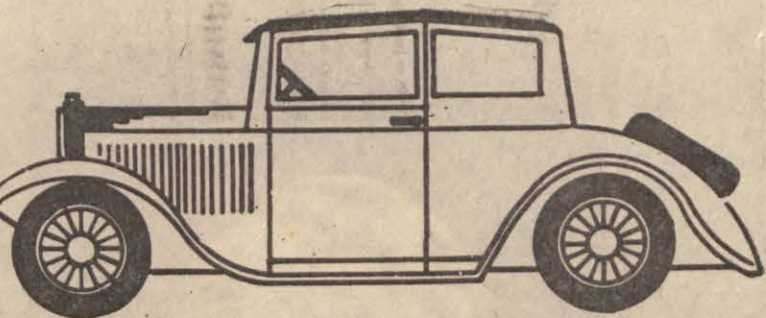
Sredi zime so prinesli žensko in prošil, naj jo rešimo, ker je mati štirih otrok. Takoj smo vedeli, da je rešitev le v Ohridu. Po dežju in tem se je avtomobil komaj prebil do bolnišnice. Zdravnikom je bilo slabo od gaganja. Ženska je umrla, ko so jo položili na operacijsko mizo... V februarju so prinesli žensko, ki je rodila še med prevozom s hribov v dolino. Kravčeva je. Bila je nezavestna. V dveh urah smo se prebili do petdeset kilometrov oddaljene Struge. Porabili smo vso glukozo. Avtomobil je drvel po sam asfaltu kršeč vsa prometna pravila. Rešili smo jo.

Pred kratkim smo imeli podoben primer. Bolnico smo operirali kar v neki vasi pred Strugo, kamor nam je ekipa iz Ohrida prišla nasproti... Pred dnevi pa nam je spet umrla ženska v vasi tu ob cesti. Prišli smo prepozno. Promet se je zataknil in za nekaj kilometrov vožnje smo porabili celo uro... Takih dramatičnih ur je bilo še in še!

In kaj naj po vsem tem sploh še omenjam tarmanje »turistov«, ki ne morejo odgovoriti na nobeno pismo, v katerih se ponujajo izletniki iz domovine in tujine za obisk slikovitih krajev pod Korabom in ob Radiki. Kakor vse kaže — po dokaj ostrih razpravah v sobranju in pisanju makedonskega tiska — bodo cesto do glavne sezone le popravili. Morda bo pomagala tudi Urad za tehnično pomoč pri OZN.

DRAGO KRALJ

Niso vse ceste slabe in med dobrimi je gotovo na prvem mestu cesta bratstva in enotnosti.

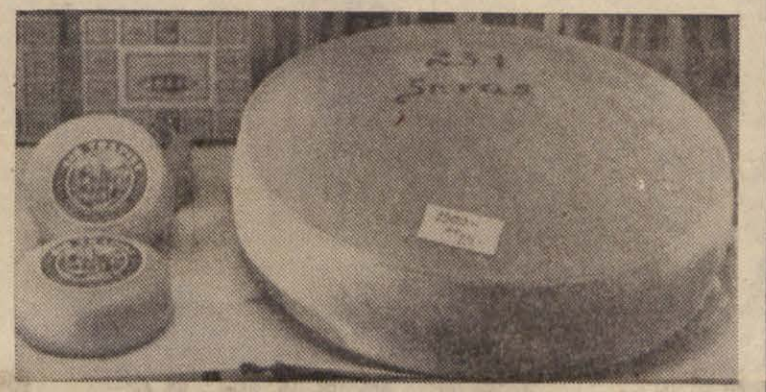

bleščeče
opere
vaš
auto

Auto cel

POJEMO PREVEČ ALI PREMALO SIRA?

STANDARDNI SIR-TOMBOLA?

Ko smo povprašali šefa kuhinje znanega ljubljanskega hotela »Slone« v Ljubljani tovariša STRAJNERJA, naj nam pove, koliko vrst sirov lahko kupimo v trgovinah in delikatesah, nam je malce negotovo odgovoril:

— Kakih dvajset do trideset vrst!

Pa se je tudi on, čeprav je kulinarčni strokovnjak, krepko zmotil. Zdal lahko naš občan kupi več kot štiriinštrideset in celo več vrst sirov najrazličnejših proizvajalcev iz vse države. Seveda je to odvisno od tega, kako je katero podjetje ali trgovina založena s tem mlečnim proizvodom.

— Konkurenca med proizvajalci sira je velikanska, — nam je dejal pomočnik generalnega direktorja podjetja »Ljubljanske mlekarne«. — Lahko bi jo primerjali le še s proizvajalci likerjev in mesnih konserv.

— Pa se vam zdi cena sira pretirana?

— Nikakor ne, — je odvrnil. — Cena sira je relativno zelo nizka, medtem ko je poraba še zelo pičila. Ljudje se namreč niso navadili na sir tako kot v drugih državah in ga nimajo za živilo, ki je sestavni del prehrane. Sir jedo naši ljudje največkrat za malico, če že drugega ni.

Mene osebno preseneča naslednje: zakaj mora cena sira od proizvajalca do potrošnika narasti kar za petdeset odstotkov? To je brez dvoma nerealno. Smetano pobere torej trgovina!

Pustimo zdaj ta neresena vprašanja med proizvajalci sira in trgovino ob strani in skušajmo rajne najti odgovor na vprašanja, ki si jih zastavljajo potrošniki, ko se znajdejo med hladilni mi pulti samopostrežnih trgovin z namenom, da bi kupili sir. Zakaj ni sir enake znamke in enake embalaže in istega proizvajalca tudi vedno enake kakovosti? Zakaj je kupec pri kupovanju sira bolj ali manj zbežan, ker ne ve, ali bo sir, ki ga je dobil tokrat enake kakovosti in enakega okusa, kot tisti, ki ga je kupil včeraj?

Kakovost sira je kajpada odvisna od mleka. Vsi proizvajalci sirov pa nimajo zajamčenega vedno enake dobrega mleka.

— Mleko od zasebnih proizvajalcev je še najbolj primerno za izdelavo sira. Vsekakor bolj kot mleko od kmetijskih posestev, kajti toščoba mleka pri izdelavi sira ni prav nič važna. Kombinati pa se trudijo, da bi imelo mleko čimveč toščobe. Razen tega je tudi prehrana živine pri zasebnikih bolj raznolika in je zato tudi okus sira mnogo boljši.

Za sedaj ima lastno surovinsko bazo, če tako rečemo, le kmetijski kombinat »Belje«. Oni imajo vedno enako mleko in zato je tudi njihov sir vedno enake kakovosti, četudi ga strojno izdelujejo. Sploh je postopek proizvodnje sira v tem kombinatu povsem mehaniziran, kar je edino pravilno. Zdal namreč ni več moč izdelovati vedno enake dobrega sira, če ga izdelujemo po starem, — je dejal tovariš Stvarnik.

● Zakaj smo v začetku omenili, da proizvajamo pri nas v državi štiriinštrideset in celo več vrst sirov? Torej jih proizvajamo več? Seveda, ker se kakovost sirov v zelo kratkih obdobjih menjuje in se nam zdi običajni sir drugačen. Od glavnih vrst sirov se razlikujejo le po okusu, kar pa povzroča neredna in neenotna preskrba z mlekom. V tem grmu je torej tudi odgovor na vprašanje kupec, zakaj ni zajamčena vedno enaka kakovost sira.

Sicer pa za sedaj to niti ni kdove kak problem. Jugoslavija je namreč glede porabe sira na prebivalca zelo zelo daleč za drugimi razvitejšimi državami, predvsem za Francijo in Italijo. (V Franciji, mimogrede povedano, proizvajajo tristo vrst sirov.) V Sloveniji, ki je nad jugoslovanskim povprečjem, vsajem kilogram in tridesetdeset dekagramov sira na leto. Vsak izmed nas. V omenjenih dveh državah pa ga pojedjo štirikrat več!

Zakaj?

Sir je pri nas, kot že rečeno, bolj ali manj »luksuz« in ni sestavni del prehrane. Mi pojemo še vedno preveč kruha in mesa, medtem ko drugih živil bolj malo. Zgolj en zanimiv podatek:

● V »Slone« prodajo na mesec le štirideset kilogramov sira (imajo jih na zalogi devet vrst!), in še to pretežno tujcem, ki ga jedo po kosilu ali večerji. Hkrati pa prodajo v mesecu dni štiri tone mesa. Razmerje je torej 1:100!

Naša mlekarska industrija je v proizvodnji sirov dosegla že lepe uspehe. Nekaj vrst sirov tudi izvažamo. Toda dokler ne bodo rešeni problemi enotnih in predvsem stalnih standardov pri proizvodnji sirov, hkrati pa tudi to, da ne bo več pojavov, ko je včasih sirov dovolj, drugič premalo, se bo lahko tudi kupec zanesel, da bo v trgovinah ali mlekarneh dobil sir, ki ga želi. Vedno enake kakovosti!

FARAON (RAMZES)

POLEMKA OB FILMU, KI ANALIZIRA OBLAST IN OB NJEJ SPOR DVEH SVETOV

Največji filmski in sploh kulturni dogodek v Varšavi v zadnjem času je bila premiera novega filma režiserja Jerzja Kawalerowicza Faraon. Po dveh letih pisanju scenarija in pripravah na snemanje so leta 1964 stekle kamere in v azijski puščavi Kizil-Kum so posneli prve prizore filma. Pri 40 stopinjah Celzija v senci in 60 na soncu je dokaj številna ekipa pripravljala posnetke z nekaj tisoč statisti, vojniki sovske armade. Do potankosti proučene sege, obleke, orožje, način bojevanja in ne nazadnje tudi drža telesa zlasti glavnih junakov, vse to nudi gledalcu vtis pristnosti. Težave, s katerimi so se srečevali ustvarjalci, so bile doslej edinstvene v poljskem filmu. V puščavo Kizil-Kum, kjer je ekipa bivala v šotorih, so poleg številnih igralcev pripeljali 3000 stativov. Za celotno opremo ekipe in nastopajočih je bilo potrebno 27 vagonov raznega materiala, oblek, rekvizitov, tehničnih pripomočkov in podobno. Filmski trak so zavoljo visoke temperature hranili v hladilnikih in v škatlah z ledom, po snemanju pa so ga z letalom pripeljali v Lodz na Poljsko, kjer so v laboratorijih film razvili, izdelali delovno kopijo in jo znova z letalom pripeljali v Buharo, kamor je ekipa hodila na kontrolne projekcije. Po končanem snemanju v Aziji se je ekipa preselila v Egipt, od tam pa na Poljsko, kjer so posneli atelejski posnetki. Film je posnet v barvah in cinemascope. Cena filma je 40 milijonov zlotov. (Za orientacijo: prodajna cena zastave 750 je 70.000 zlotov, normalen, povprečen črno-bel film pa sta ne okrog 5 milijonov zlotov.) Predvajanje s predfilmom traja 3 ure.

Poljski tisk je posvetil Faraonu izredno pozornost. Toda intervjuji avtorjev filma in nastopajočih igralcev so ostali v senci polemike, ki je že tolikokrat razburila tako literarne kot filmske ustvarjalce ter ponovno oživila diskusijo o odnosu literatura — film.

Boleslav Prus je napisal Faraona leta 1895. Ni mu bila važna faktografija o Ramzesu XIII., niti staroegipčanska zgodovina, ni mu šlo za verodostojnost. Boleslav Prus nikoli ni bil v Egiptu. Osrednjo pozornost je

usmeril na sam motiv romana, na temo, na konflikt, na značaj je junakov, na vzdušje. Stari faraon Ramzes XII. se poslavja od življenja in od oblasti. Njegovo mesto prevzema mladi Ramzes XIII., dinamičen, nekoliko zaletav, ambiciozen mladenič, ki ima svoje poglede na življenje, državno ureditev in višarsko funkcijo. Njemu nasproti stoji svečenik Herhor, mož srednjih let, izredno izobražen, inteligenten, spreten politik, človek z življenjskimi izkušnjami, predstavnik najvišje duhovščine, ki je skladno s svojim stanom, v opoziciji proti mlademu Ramzesu. Duhovščina se ne strinja s širjenjem vpliva posvetne oblasti. Mladi faraon nasprotuje stališču duhovščine. On ima vojsko, duhovščina ima denar. Spor dveh svetov, dveh nazorov je pri Prusu izražen v odnosu Ramzes XIII. — Herhor. Prus je objektivno opazovalec. Svojih simpatij ne poklanja Ramzesu niti Herhorju. Zanj je bilo važnejše samo vzdušje nesmišljenih intrig in borb za oblast. To je tudi rdeča nit filma. Borba za prestiž je bila v času faraonov prav tako aktualna kot v času Boleslava Prusa ali dandanes. Kawalerowicz je s svojimi sodelavci hotel dati zvesto filmsko podobo romana. To mu je uspelo, vendar ne v celoti. Simpatije gledalcev so na strani mladega Ramzesa. S tem se nehoti odločamo za Ramzesovo stališče, za njegove predne, a preveč nagle in vročevrčne težnje po spremembi, po popolni oblasti, Zanemarljamo Herhorjevo treznost, razum, poslušaj za diplomacijo, umirjenost. Kawalerowiczu se je posrečilo ustvariti film o človeških dramah, o počutjih in hollentjih glavnih junakov, o politiki, za katero se skriva umazana intriga. Ustvaril je zgodovinski film, ki se bistveno razlikuje od ameriških ali italijanskih spektaklov s kričnimi barvami, prepornih brutalnosti in seksa. Fotografija Jerzja Wojcicka je predvsem pastelna, peščeno rumena, kamera je dokaj umirjena. Ne vidimo kričečih barv, duhovna borba je močnejša od brutalnosti fizičnih spopadov. Dobro izbrani lik mladega Ramzesa XIII., ki ga igra doslej povsem neznan igralec Jerzy Zelnic, daje Faraonu svojevtrstno

zanimivost in lepoto. Tudi tu nastopajo dokaj slečna dekleta, toda njihova na pol naga telesa niso seksualna vaba. V ljubezenskih prizorih ni niti enega poljubca. Režiser Kawalerowicz pravi o tem: »Egipčani poljuba niso poznali. Ljubezensko zblizanje pri njih je bilo podobno vohanju. Toda ker je to za današnje prilike neestetsko, sem se odločil za gesto, ki sicer ni staroegipčanska, je pa v ljubezenskih prizorih v filmu povsem umestna: mladenič prime deklet za roke in se je počasi dotika z njeimi lasnimi rokami.« Vse, kar je v Faraonu spektakularnega, množični prizori, boji, zabave, vse to je le ozadje, je podoba ambienta, v katerem se dogajajo mnogo pomembnejši in globlji spori, ki izhajajo iz človekovega bivanja. Ambicioznosti, pohlepa in jih ne zabriše ne sprememba časa ne kraja.

Poleg že omenjenega Jerzja Zelnic nastopajo v filmu še Mieczyslaw Voit, Ewa Krzyzew-

ska, Piotr Pawlowski, Barbara Brylska in še vrsta igralcev iz številnih poljskih gledališč od Krakowa do Gdanska.

Zelja po stilizirani avtentičnosti, po obsežnem prikazovanju seg in okolja, je terjala svoj čas in dolžino filma, ki je predolg in na nekaterih mestih dinamična, tako notranja kot zunanja, upade Toda to morče ni bistveno in je odvisno od okusa gledalcev. Bolj pomembna je ugotovitev, da je Faraon zelo solidno filmsko delo, zasnovano na literarni predlogi tako kot Pepel in diamant, Krležarji, Pepel, Mati Ivana Angelška, toda žal to ni tako enovito umetniško filmsko delo, kot je npr. Mati Ivana Angelška istega režiserja. Vprašanje je, če bo Faraon v svetu znova dvignil sloves poljskega filma, ki je v zadnjih letih nekoliko stagniral. Vse več je zelo dobrih in zanimivih poljskih filmov, ni pa med njimi izrazite vrhunske stvaritve.

MILAN LJUBIC

FILMI, KI JIH GLEDAMO

NORO MORJE

Mare matto, italijanski film, scenarij Renato Castellani, režija Renato Castellani, igrajo Gina Lollobrigida, Jean-Paul Belmondo; proizvodnja Lux-film; distribucija Morava film, Beograd.

Italijanski režiser Renato Castellani spada med mojstre italijanskega neorealističnega filma. Njegovi filmi so bili skoraj vsi predvajani na mednarodnih filmskih festivalih in so prinesli ustvarjalca in italijanskega filma mednarodne nagrade, večini celo najvišje nagrade, za film: Za dva solda upanja, Pod soncem Rima, Romeo in Julija.

V filmu Noro morje, ki je bil predvajan pred dvema letoma na filmskem festivalu v Benetkah, se je Castellani razkril iz najbolj osupljive strani: zapustil je vse konvencionalnost v načinu gradnje pripovedi in se pridružil po tej strani najbolj Felliniju, pri tem pa ostal zvest neorealizmu. Za glavno igralko je izbral Gina Lollobrigido in jo predstavil v tako nenavadni vlogi in interpretaciji, da je gledalec skoraj ne razpозна. Njen partner je Jean-Paul Belmondo. Če nastopita ista priznana zvezdnika, gledalec pričakuje že vnaprej, da se bo zgodba odvijala in zapletala v smer, v kateri bo to zvezdnitvo zablistelo in bodo že vsi pričakovani kaptji in takšnih zgodba prišli do veljave in potrdila. Nič od vsega tega! Oba zvezdnika sta del ideje, člena imenitnega ansambla igralcev, gledalec pričakuje že vnaprej, da se bo zgodba odvijala in zapletala v smer, v kateri bo to zvezdnitvo zablistelo in bodo že vsi pričakovani kaptji in takšnih zgodba prišli do veljave in potrdila. Nič od vsega tega! Oba zvezdnika sta del ideje, člena imenitnega ansambla igralcev, katere Castellani uporablja, da z njimi in skozi njih predstavi resnično sociološko, psihološko in družbeno stanje v sedanjih Italiji. Dogodke nabira navidezno brez namena in zveze, dokler mu vse ne razpade do tiste mere, da gledalec ne odnese nič drugega kot popolno razvednotenje vseh vrednot.

To je Castellanijevo brdiko spoznanje, neprimerno za zabavo, ker ne kaže obrzra zgodnjih plasti družbe, temveč srednjega razreda in proletarcev, ki se izgubljeni med njimi.

Ce je to razmišljanje v Norem morju sploh močnejše strniti v razumljivi potek dogajanja, potem ostane kot osrednja zgodba mediteranije o nekem stanju ljubezni med lastnico prenočišča za brezposelne pomorščake in mladim potepuhom. Na navaden način, v hitrem zaporedju, v realnem času in v toku spomina in razmišljanja Castellani z glavnima igralcema ustvari videz ljubezni in pusti, da tudi ta razpade pred gledalcem. Čeprav gledalec upa, da se hosta ljubimca vsaj ob koncu vrnila drug k drugemu. Ce je v Antonionijski Avanturi izginila samo ena oseba nenajavljeno in zunanje nemotivirano iz toka zgodbe, kar je pred leti povzročilo pravi skandal na filmskem festivalu, danes pri Castellaniu izginja iz dogajanja cele skupine; odmirajo druga za drugo.

Castellani je skoraj obseden od stališča in ideje in pri tem zanemarlja vsak preprost način komuniciranja z gledalcem. Kaže mu stanja, zahteva, da misli in zli se, kot da bi govoril nezadovoljnemu gledalcu z Godardovimi besedami: »Ne zamerni vam, če vam moj film ni všeč, toda da ga nočete razumeti, tega ne dovolim.« Ni naključje, da je napis Konec izpisan na morskem peni, v kateri potkajo mehurčki.

VOJKO DULETIC

PABERKI

JEAN DELANNOY (ki je končal film Sultani z Gino Lollobrigido in Louisom Jourdanom) je bil odlikovan s križcem Legije časti. In prvi sta mu čestitali Michele Morgan, ki je igrala v njegovih filmih Pastoralna simfonija in Marija Antoinetta, ter igralka Madeleine Sologne, ki je postala pod njegovo režijo nepozabna Izolda v filmu Večni povratek.

GRACIA MONASKA, ki je bila na platnu nepozabna Grace Kelly, se bo spet pojavila pred kamerami kanadske televizije, vendar samo v dobrodelne namene Rdečega križa.

ROBERT MORLEY, odlični angleški igralec, se je po filmu Močnejši od vrage, v režiji Johna Hustona, odločil, da bo pisal spomine. Njegova knjiga Moj sin Edvard je postala best-seller. »Ko sem začel pisati spomine,« pravi, »sem mislil, da je edino prav, da sem s tem začel, zdaj pa nisem več tako trdno prepričan. Sicer pa se bo vse uredilo tako, kot se mora. Hočete dokaz? Ko sem si zlomil

nogo in sem moral nositi mavčno oblogo tri mesece, so mi ponudili vlogo... moža z nogo v mavcu.«

POKOJNI BUSTER KEATON je rekel: »Nekoč je za neki televizijski film producent zahteval, da se smejem; mislil je, da bodo gledalci od navdušenja klicali: Končno, tudi on se smeje! Pa so je zagodrnjali: Norec, tudi on se smeje!«

MARINA VLADY, ki je odpotovala na snemanje svojega novega filma v Tokio, je povedala, zakaj se ni igrala v Čehova Treh sestrah s sestrama Odile Versois in Hélène Vallier, kar je njihov družinski načrt že od nekdaj: »Vedno je ena od nas noseča. Upam pa, da bomo igrali, ko se bom vrnila iz Tokia in če spet ne bo nosečnost v hiši.«

MAXIMILLIAN SCHELL je plačal simbolično ceno — 1 nemško marko bonuskemu ministru za lokacijo mesta Koenigstein, kjer bo snemal Kafkov Grad. Zraven simbolične marke pa je moral položiti še pol milijona dolarjev garancije.

OD ZGORAJ NAVZDOL:

- Vedno aktualna tema — boj za oblast ne pozna usmiljenja
- Zena Ramzesa XIII. — sijaj in solze
- Svečeniki pred svetiščem boga Pta — kdo bo koga?

GOVORI VAM:

MARLON BRANDO - ODKRITOSRČNO

KO JE IGRALEC STAR DVAINŠTIRIDESET LET ALI KONEC JEZNEGA UPORNIŠTVA

»Najbolj dolgočasno je govoriti o sebi. Toda kadar snemam film (in zdaj snemam Gofico iz Hong-konga v režiji Ch. Chaplina), ljudje hočejo, da govorim o sebi, pa čeprav mi ni všeč. Obsojam namreč tiste, ki tako hladnokrvno govorijo intimne stvari o drugih, in to celo pri mizi, ko jedo. Slaba stran našega poklica, če ste uspešni, je zelo mladi, je, da potem nihče več ne loči resničnega od izmišljenega. Vsi hočejo vaše mnenje in vi ga enostavno poveste. Biti morate strokovnjak za zvezdoslovje, klinopise in ne vem, kaj še vse. In ljudje vam pri vsem tem še verjamejo. Nekateri čutijo, da vam morajo verjeti.

V ZDA je bila TV oddaja — Mike Wallace Show — pri kateri so zbrani gostje za mizo pripovedovali o svojem spolnem in družinskem življenju in vse močje. Ne bi verjel, če ne bi sam videl. Vzemite Tennesseeja Williamsa. Mož je skrajno vesten in premišlji vse, kar reče, nič pa ni občutljiv in reče vse, kar hoče. Sicer pa sam vem, kaj ljudje radi berejo in časopisi jim morajo s tem streči. Pri tem sem pa tudi sam krivec. Ko odprem časopis in pogledam naslove — »Dekle je izkazilo moškega z nožem« in »Ekonomske problemi Zambije« — že veste, kaj bom prebral. Ni časopisa, ki ga ne bi zanimalo, kaj se dogaja med Burtonom in Taylorjevo na Leicester Squaru, kajti ljudje radi berejo takšne zgodbe. Nihče ni presenečen, če

Sorensena in Schlesingerja potolče Evelyn Lincoln, Kennedyjeva sekretarka, ki je napisala spomine o Kennedyju in jih popoprjala s škandalčki.

Pravijo, da ne maram novinarjev, kar pa ni res. Saj imam polno prijateljev med novinarji. Res pa je, da ne odgovarjam na vsa vprašanja. To je vse.

Sovražim New York in nikoli se ne bom vrnil tja. Rad živim v Kaliforniji, kjer je sonce in puščava, v okolju, kot je Dolina smrti. Dva moja otroka živita tam. Če ne bi bilo njiju, bi živel drugje, ne vem pa kje. Zdaj živim na griču, kjer snemamo. Film je industrija in ne umetnost. Verjemite mi, da je težko tam, kjer je umetnost. Nima smisla, da mi pripovedujete o filmih, ki so umetnost. Ker jih ne hodim gledat. In ne maram tistih, ki sem jih posnel. Tramvaj Poželenje pa je dober film.

V talentu ni sigurnosti. Poznam ljudi, ki so talentirani, vendar niso sigurni vase. Prazni so. Napak je, če v ZDA ne uspete, še bolj napak pa je, če uspete v Hollywoodu in človeško propadete. In to zato, ker niste sprejeli uspeha samo do neke pametne meje. Povsod je negotovost. Smrt Marilyn Monroe je zaustavila ljudi le za trenutek, da so pomislili: Moj bog, igralca, ki je imela uspeh, denar, lepoto, popularnost, srečno prihodnost, vse, kar potrebu-

jete za ameriško srečo, pa ji je spodletelo. Kakšno upanje nam torej ostane?

Ce bi lahko igral v sobi samo zase, bi igral. Ne potrebujem namreč oboževalcev. Zanimivo bi bilo videti, koliko igralcev bi opustilo svoj poklic, če bi morali živeti samo doma? Nekateri namreč obožujejo, da jih nadlegujejo množica in fotografi.

Nič me ne spravi s tira, če se moram postaviti po robu množici in javnemu mnenju. Pogledajte, kaj se dogaja v Vietnamu in kaj vse počenjam tam in vendar 70 odstotkov Amerikancev to mirno trpi. In še strašnejša ugotovitev, kako nestalna je ameriška demokracija in kako lahko je omajati. Spomnite se McCarthyja: vsi so bili ustrašeni in prestrašeni. Mojo sestro (Jocelyn Brando) so bojkotirali osem let zato, ker je podpisala neko liberalno petico. Tudi sam sem se bil podpisal, toda ker Združenim državam prinašam denar, se me tistokrat niso odrekli.

Vse mine: ljubezen, sovraštvo, strah. Vse je kratkotrajno. Zdaj imate radi dekle in ne morete brez nje, po enem letu pa je ne boste hoteli več videti. Če pa ste sprejeli svet tak, kot je, vam bo veliko lažje.

Takšen je torej odkritosrčen portret igralca, zvezdnika Marlona Branda, ki bo čez nekaj dni slavil svoj dvainštirideseti rojstni dan.

ROBBOV VODNJAK JE V NEVARNOSTI

NAČEL GA JE ZOB ČASA, NAČELA PA GA JE TUDI ČLOVEŠKA ROKA

Ali bo Robbov vodnjak še ostal na svojem sedanjem prostoru pred ljubljanskim magistratom? Ali bo strokovnjakom uspelo dragoceno umetnino zaščititi pred zobom časa? In pred ljudmi?

Pred dvesto petnajstimi leti je italijanski umetnik Francesco Robba po devetletnem naporu delu postavil pred ljubljanskim magistratom Vodnjak kranjskih rek, prekrasen vodnjak, napravljen iz domačega in genoveškega marmorja. Vodnjak je prava paša za oči umetnostnega sladokusca, pa naj se napaja njegovo oko na lepo oblikovanih oblinah bazena, na figurah, na lepoti obeliskov, izdelanih iz enega samega kosa marmorja ali pa v curkih šumljajoče vode. Strokovnjaki in poznavalci soglašajo, da je Robbov vodnjak ena najlepših umetnin na Slovenskem. Upravičeno smo lahko ponosni nanjo.

dri. Strokovnjaki, poklicani in samozvani, si po vsem svetu prizadevajo, da bi ga rešili in dajajo javnosti na vpogled svoje predloge.

Tudi z Robbovim vodnjakom v Ljubljani se marsikaj dogaja. Večkrat smo opazili pri vodnjaku delavce? Kaj počenja? Za spremembo smo se enkrat pozanimali za domači umetnostni objekt.

GLAVNI SOVRAZNIK JE MRAZ

Na Zavodu za ureditev stare Ljubljane, ki ima na skrbi tudi Robbov vodnjak, smo zvedeli, da je dvesto petnajst let staro umetnino resno načel zob časa. Krivo je med drugim to, da so se neposredno vodil zaščita dela na vodnjaku, je podrobno razložil. Kakšne poškodbe so nastale in kako jih odpravljajo.

Školjka (bazen, šala) je zaradi zimskega zmrzovanja vode doblila razpoke, skozi katere prodira voda. Pa tudi kamen je postal porozen.

Med stopnicami so pri stikih zaznale velike reže. Vanje je vdiral dež, zledenel in jih še razširjal. Nekatere stopnice so se premaknile tudi za nekaj centimetrov. Posamezni deli stopnic so se odkrili.

Zob časa je načel tudi obelisk. Dotrajala pa je tudi vodovodna naprava v sredini vodnjaka.

Kot je videti, škoduje vodnjaku predvsem zima, zato ga pozimi kar najskrbneje zaščitijo. Letos, ko so ga zaradi svetovnega prvenstva v hokeju odkrili razmeroma zgodaj, so pripravili vse, da bi ga v primeru večjih padavin in zmrzali spriti očistili in ga tako obvarovali še večjih poškodb.

Popravila: Doslej je bilo na Robbovem vodnjaku opravljenih že več del, ki naj ga pomagajo ohraniti pred nadaljnjim propadom.

Notranjo površino bazena so izolirali do višine vode v njem, z izolacijsko smolo in z rabi mrežo, tako da ne more prepustiti vode. Preko tega bodo napravili fino cementno prevleko, čez to pa svetlo modro prevleko. Poslednja dela bodo opravili še letos.

Premaknjene stopnice so postavili na njihovo mesto, odkruse dele pa so dopolnili s plombami.

Istrošeno vodovodno napravo v sredini vodnjaka bodo nadomestili z novo, ko bo v ta namen zagotovljen denar. Za zdaj ga še ni.

Celoten spomenik bodo preveleki z brezbarvnim premazom. V ta namen so se ogledali po tujini, zlasti v severnih državah, javni spomeniki v Italiji namreč zaradi toplega podnebja niso posebej zaščiteni. Takšen premaz pa zadostuje le za krajšo dobo.

Zdi se torej, da se bo posrežilo Robbov vodnjak zaščititi pred zobom časa. Toda ali ga bomo zaščitili pred ljudmi?

VANDALSKA POŠKODBA MED KMEČKO OHČETJO

Dvesto in več let stoji Robbov vodnjak in nikoli se ga ni dotaknila človeška roka. Vedno je služil samo občudovanju. Vse do letos. V času, ko se imamo za kulturne in ko se že v šolah učimo ceniti izročila preteklosti, je bil Robbov vodnjak prvič v zgodovini svojega obstoja tudi resno poškodovan. Ko so med hokejskim prvenstvom priredili domačo kmečko ohčet, so namreč Robbov vodnjak nekateri gledalci uporabili za razgledno točko. Kljub opozorilom someščanov so nekateri splezali nanj. Ni jim bilo dosti, da so šarili po bazenu, povzpeli so se še više na figure. Te figure niso več tako trdne kot ob svojem nastanku. Posamezni deli — ribji repli, so se pod težo razgledovalcev, sodobnih vandalov, odlomili. Da bi bila stvar še hujska, so ti poskrbeli, da so odlomljeni deli izgubili. Tudi krivci so izgubili brez sledu.

Vprašamo se, kako se je to moglo zgoditi, kako, da ni bila organizirana čuvajska služba? Kdo pa je pričakoval, da bo treba v času hokeja in kmečke ohčete plačati tudi ta davek? Morda pa bi bilo res bolj tako, da bi stražil vodnjak kordon miličnikov. Ko je bil spomenik leta 1751 odkrit, ga je noč in dan stražilo devet stražnikov prav z namenom, da ga obvarujejo vsake poškodbe. Morda pa bi bilo v našo sramoto bolje postaviti okrog vodnjaka železno zaščitno ograjo?

Ze pred vojno je vznikla ideja, da bi napravili kopijo vodnjaka, izvimo umetnino pa bi spravili v muzej, po vojni je bila ta misel večkrat izrečena. Vprašanje je, ali bi to imelo smisel, pa tudi poceni ne bi bilo. Če pa bo v Ljubljani veliko kmečkih ohčeti in podobnih prireditev, bo treba vsaj v tistem času poskrbeti za ohranitev javnih spomenikov. Zobu časa, ki deluje počasno, toda gotovo, se je sedaj pridružila še malomarnost sodobnikov. Kaj je vzrok tej malomarnosti: nepoučenost, nespoštovanje? Ali preprosto vandalski odnos, ki smo ga v zadnjih letih lahko večkrat in v različnih oblikah opazili na javnih krajih.

JANEZ KAJZER

Vodnjak kranjskih rek — Robbov vodnjak pred ljubljanskim magistratom (detajl)

PISMO

NISEM RAZUMEL, KAR SEM BRAL

Peto leto poteka, odkar prodajam knjige v veliki mestni knjižarni. Rad imam knjige, rad jih tudi berem. Zaradi ljubim do književnosti sem se tudi odločil za svoj poklic. Prodajati knjige ni lahko — ustreči je treba najmanj zahtevnim, pa tudi najbolj zahtevnim kupcem. Da bi lahko ustregli vsem, moramo knjige tudi poznati. Seveda ni mogoče poznati vseh knjig, ki leže na policah, zato pa moramo prav o vseh dati informacije, če kupec to želi. Pri tem nam zelo pomaga mesečnik »Knjiga 66«, ki prinaša kratka poročila o novih knjigah, pa tudi daljše razgovore s pisatelji slovenskih knjig.

V zadnji številki »Knjige 66« sem prebral tudi razgovor s pesnikom Nikom Grafenauerjem, vendar sem osupnil. V svojih odgovorih je pesnik namreč uporabil toliko tujk, ki jih brez slovarja ne razumem, da mi je vzel veselje do branja podobnih razgovorov. Naj nekaj teh tujih izrazov naštejemo: integrativni medij, metafizična strukturiranost, insuficientnost, deviacija, paracienal, sakralizacija, ambivalenten itd. Verjetno bi bilo mogoče tudi te pojme izraziti po slovensko, tujke kot so nacionalen, specifična, konstituiranje itd. sem si poslovenil sam. Čudim se, da pesnik, ki mu v pesmih zapoje beseda tako lepo po slovensko, po domače, čuti potrebo, da se v razgovoru, ki je namenjen najširši javnosti, izraža po vsej sili učeno, zapleteno in nerazumljivo. Navedel sem Grafenauerjev primer, takšnega pisanja pa zasledim vsak dan več. Zlasti mladi pisci se prav nič ne potrudijo, da bi bili razumljivi. Zdi se celo, da v svojem učenem izražanju skoraj uživajo.

Lepo vas pozdravlja

R. P., prodajalec, Maribor

OB VSAKI PRILožNOSTI IN ZA ŽEJO SAMO ...

ZLATKO OGRINC, RAVNATELJ:

PROSVETARJI NISO VEČ „DEKLICE ZA VSE“

— Zakaj ste si izbrali za pogovor prav mene? — Je takoj, ko sva se spoznala, ugovarjal ravnatelj osnovne šole v Radljah ob Dravi ZLATKO OGRINC.

— Se vam ne zdi, da je na podeželju prav šola žarišče kulturnega udejstovanja? — sem zastavil vprašanje namesto odgovora, da bi tako že v začetku usmeril najino besedovanje v tisto smer, ki me je zanimala. Tovarš Ogrinc je prijel za »trnec« in pogovor je stekel sproščeno, ne da bi bilo treba poprejšnjih uvodnih formalnosti.

Verjemetne mi, da se motite! — Je odvrnil. — Časi se spreminjajo in učitelji na podeželju, v podeželskih središčih niso več »deklince za vse«, kot so to bili še pred leti. Prosvetarji so se nekako povlekli iz javnosti. Šola danes terja mnogo več od učnega kadra, kot je še pred kratkim. Terja dejansko celega človeka. Prav zaradi tega dostikrat slišimo očitke, zakaj so se prosvetarji umaknili, zakaj ne delujejo tako, kot so včasih. Prosvetarji na ta vprašanja odgovarjajo: zakaj pa se drugi intelektualci in intelektualke (zlasti slednje, ki so na podeželju večinoma nezaposlene!) kulturno ne udejstvujejo?

— Torej začaran krog?
— Tako nekako!
— O kulturnem življenju v vaši komunni mi potemtakem ne morete prav nič razveseljivega povedati?

— Bore malo ... Kake dramske dejavnosti — ni! Ni ljudi, ki bi bili za to navdušeni, pa tudi dvorana, zlasti ob kakih gostovanjih poklenih gledaliških ansamblov nikoli ni polna. Dalje imamo pevski zbor, ki je imel včasih ambicije, da bi pripravil tudi kak samostojen koncert. Toda ko so se prepričali, da za te vrste koncertov tudi ni publike, je njihov polet uplahlil. Zdjaj pojejo zgoj še na proslava. Poskušali smo z organiziranim klubskim življenjem, vendar tudi to za naše ljudi ni vabljivo.

— Mrtvilo na vsej črti! Ali bi mi lahko povedali, zakaj kulturno življenje na podeželju spi spanje pravicega?

— Ni načrtnosti. Potreba človeka po kulturnem udejstovanju se rojeva že v najzgodnejši mladosti. Pravzaprav tedaj, ko je otrok shodil. Predšolska dejavnost je prva stopnica. (Na podeželju tega nimamo!). Potem bi kulturno vzgojo morala nadaljevati šola, selektivno seveda. No, in če se šoli to celo posreči, nastane pozneje velika vrzel. Ljudje, zlasti sposobnejši odhajajo, in ... saj veste. Treba bi bilo začeti spet znova. Mnogim pa se to ne dá več!

— Je morda vzrok zasplosti in apatičnosti kulturnih delavcev oziroma prosvetarjev na podeželju tudi v tem, da je to pravzaprav še vedno čisto amatersko delo?
— Morda. Morda je pri prosvetarjih zelo močno pričujoč občutek, da so ljudje v drugih dejavnostih, izvenkulturnih, če jih želite tako imenovati, mnogo bolj nagajevani. Da za njih žalostno in včasih tudi nepotrebno dolo dobe materialno nadomestilo, medtem ko je kulturna dejavnost dostikrat nekaj, vsaj tako mnogi mislijo, samo po sebi umetnega, lahkega, nezahtevnega in konec koncev tudi dolžnost inteligence, da jo na podeželju »zganja«.

O delu kulturne dejavnosti v proračunu te sicer nerazvite in nebogate občine ob Dravi se s tovaršim Ogrincem niti nisva pogovarjala. Predvsem ne zaradi tega, ker gre za nepomembne zneske, ki jih tako ali tako porabi lokalna radijska postaja. Zato je tudi pripomnil, ko sva se poslavljala, ada ta najin pogovor o kulturni dejavnosti v njihovi občini ni sila spodbuden in hvalevreden za njihovo komunno.

I. A.

ZANIMIVOSTI PO JUS

Pravice hrvaškega jezika

Na plenumu Društva književnikov Hrvatske je med sklepi govora o problemih sodobnega jezika hrvaške literature, znanosti, šolstva in javnih občil. — Med drugim so zapisali:

Ze dalj časa so v ofenzivi javni delavci, ki bi radi poslužujoč se različnim načinom in sredstev — podtaknili celotnemu področju hrvaškosrbskega jezika enotne normative in samo eno terminološko, leksikalno, sintaktično in pravpisno varianto.

Podobne težnje imajo različni izvor, toda skupen cilj, nasproten ustavi SFRJ in sovražna duhu naše družbene ureditve. Zaradi tega je, na primer, lahko prišlo do izdaje monstroznega »Rečnika«, v katerem ni samo zanikan obstanek hrvaškega naroda, ampak je zbrisana tudi vsaka sled o vseh izvedenih besed Hrvat. Pozdravljamo energičen odziv napredne javnosti in odgovornih činiteljev v SR Srbiji, ki je bil tokrat povsem v skladu s temeljnimi načeli naše družbe, toda — na žalost — niso redka podobna početja na širokem področju sodobne leksikografije, bibliografije, historiografije, šolstva in informacij, javnih služb in občil. Vse to dokazuje, da še niso povsem zamrle unitaristične težnje, ki so grožnja razumevanju, sodelovanju in bratstvu naših narodov. Obstajajo namreč uredništva časopisov in založbe, ki se nedopustno vrtikajo v tekste znanih kulturnih in političnih delavcev, pa naj jim podtikajo besede, sintakso in pravopis svojega jezikovnega kroga, ali pa v avtoriziranih tekstih menjavajo izvorni pravopis. Predsednik zveze slavističnih društev Jugoslavije — ki ga nikakor ne moremo imeti niti za neodgovorno niti za privatno osebo — gre celo tako daleč, da napljuje dokončno odvržene predloge o uva janju ekavskega govora v šole na področju SR Hrvatske.

Zanesljivejša živahnjejša in rentabilnejša vožnja z daljšo življenjsko dobo

KNJIGE IN LJUDJE

Kaj pove samozaložnik

Knjige, ki jih izdajajo avtorji v samozaložbi, se pravi, da jih dajo tiskati na lastne stroške, niso posebnost našega časa. Poznati so jih že davno. Najprejkrat so avtorje vodili pri tem komercialni nagibi. Izkupilec s knjigo je bil tudi nekakrjav večji, kot pa bi znal honorar. V zadnjem času je pri nas izšlo več knjig pesmi v samozaložbi, tiskanih in ciklostiranih. Ker po mnenju naših založb pesmi ni so komercialna roba, domnimo, da bi jih mladi pesniki sami izdajali zato, da bi kaj zaslužili. Prej narobe. Enega izmed avtorjev knjig, ki so v poslednjem času izšle v samozaložbi, Rudija Miškota, smo naprosili za intervju.

— Rudi Miškot je izdal v samozaložbi svojo prvo knjigo pesmi

Rudi Miškot, pesnik

z naslovom »Jantarni grozd«. Star je trinajstdeset let in je po poklicu knjižničar in arhivar v tovarniški knjižnici Tovarne električnih aparatov Iskra v Ljubljani.

— Vaše ime smo doslej pogosto srečavali v revijah. Kje vse ste doslej objavljali?

— Prve pesmi sem še leta 1953 poslal Socialistični misli. Tam sem v listnici uredništva dobil tudi prvo oceno. Tri leta pozneje sem dobil tudi prvi pesniški honorar — za pesmi, objavljene v literarni prilogi Po murskega vestnika. Potem sem objavil v Sodobnih potih, v Reviji 57, v Perspektivah, predvsem pa v Problemih.

— Svojo prvo knjigo ste izdali v samozaložbi. Kaj vas je nagnilo k odločitvi, da izdate knjigo na svoje stroške?

— Ze vrsto let sem se želel predstaviti s svojo knjigo. Ro-

kopis te knjige sem prvič ponudil Državni založbi Slovenije leta 1963. V predalih te založbe je ležal troje let. Objubili so mi, da bodo rokopis pregledali in mi svetovali izbor, rokopis je bil namreč precej obsežen. Lani sem napravil oži izbor, dal zbirki današnji naslov in na zahtevo urednika prinesel tudi kritiko ananaga literarnega zgodovinarja, docenta na slovenski univerzi. Nekaj mesecov pozneje so mi rokopis vrnili, čes da se založniški svet ne strinja s predlogom urednika, naj zbirko natisnejo. Drugam zbirke nisem ponujal.

(Rudi Miškot je pisal deset let, preden je ponudil svoj rokopis, njegovo delo torej nima priložnostnega značaja. Če bi živel nekeje zunaj Ljubljane, bi njegove pesmi že davno zagledale luč sveta, saj bi se lokalna založba čutila naravnost obvezano

izdati knjigo svojega očjega rojaka. Rudi Miškot je žal Ljubljancem, Ljubljana pa za svoje očje rojake nima lokalnih založb. Se to zahtevana ocena literarnega zgodovinarja je bila pozitivna, celo zelo pohvalna. Op. J. K.)

— Nepoučeni mislijo, da je izdajanje knjig v samozaložbi trgovsko dejanje. Nam lahko poveste, koliko boste zaslužili?

— Knjiga je izšla v tristo izvodih in je razmnožena v tehniški multilist. Papir, tisk in knjigo veško delo me je stalo 150.000 starih dinarjev. Če bo knjiga razprodana, bom imel povrnjeno dobro polovico lastnih stroškov, o zaslužku torej ni govora.

— Komu ste zaupali prodajo svoje knjige?

— Knjigo sem dal v komistjsko prodajo založbi Mladinska knjiga. Posamezen izvod stane

v prodaji petsto dinarjev, jaz pa dobim od izvoda tristo dinarjev. Preostalih dvesto dinarjev znaša trgovski rabat.

— Videti je, da vam knjiga ne bo prinesla denarja. Kakšni so torej globlji vzroki, ki so vas privedli do samozaložbe?

— Javnosti, ljudem bi rad pokazal del moje pesniške zapovedi, ki je del mojega življenja. V svojih stihih hočem opozoriti ljudi, da obstaja zunaj utemeljenega usakdanjega življenja nekaj več lepota, ki nam jo prinaša vsak dan, pa steti in temni trenutki, ki spreminjajo sliko človeka. Obenem poudarjam, da se kljub težavam isplača živeti, ker je življenje samo po sebi bogato.

— Ne spominjam se, da bi kje prebral oceno vaše knjige. Ste časopisom in revijam poslali recenzijske izvede?

— Konec decembra, ko je

knjiga izšla, sem poslal recenzijske izvede Delu, Ljubljanskemu dnevniku, Tribunu, Radiu, Našim razgledom, Problemom in Naši sodobnosti. Razen vesti, da je knjiga izšla, ki jo je objavil Ljubljanski dnevnik, tudi sam nisem nikjer zasledil nicesar.

(Zdi se, da imajo zbirke, ki so natisnjene s tiskanimi črkami in ki imajo blagoslov urednikov kake založbe, večjo veljavo med uredniki in recenzenti, so torej bolj uradno dejanje? Op. J. K.)

— Besede, besede, besede, plohe izgubljenih besed; četudi so vse izgubljene — do konca med njimi razpet.

J. K.

KOŠ DO KOŠA - KOLAJNA

IVO DANEU ZA VAS

Kolajne, ki so jih dobili Jugoslavlani za prvo mesto, so iz šestnajstkarnega zlata.

Naša prva žrtve na kvalifikacijah v Antofagasti je bila reprezentanca Paname (84:59). Pred igro, ko smo se ogrevali, smo opazili, da so Panamci za nas pripravili nekaj pasti. Pozneje so se njihove sicer dobro nastudirane (sablonske) poteze izcimile v ponosno izživljanje najboljših posameznikov (nekateri črni ko so npr. poskušali s vajakom zabiti koše), ki ni vzgala niti pri občinstvu. Zlahka smo spoznali, da smo pravzaprav dobro pripravljene za bližnje odločilne spopade. Samoza vest nam je prišla prav zlasti drugi dan na tekmi s svetovni prvaki — Brazilijo (65:64). Na posebnem strateškem posvetovanju smo se znenili, da se bodo prvi spopadli z njimi naši mladinci, igralci, ki so bili s trenerjem Zeravico na turneji po SZ. Njihova naloga je bila, da jim zrahljajo živce, ne da bi skušali zmagati za vsako ceno. Zamišljal je bila dobra; po desetih minutah — Brazilci so imeli tedaj 8 točk naskoka — sva začela igrati tudi midva s Koracem. Medtem smo namreč ugotovili, da tekmeči niso v taki formi kot pred tremi leti na svetovnem prvenstvu v Rio de Janeiru. Naša prva paterka je zato igrala zelo sproščeno — kot za trening. Samo s tako poletno igro smo jim lahko prišli do živcev, čeprav je v odločilnih trenutkih kazalo slabo za nas. Dvajset sekund pred koncem so vodili Brazilci (63:64). S fantastičnim skokom in strelom je Kovadžić tedaj dosegel koš. Tekmeči so nato seveda tvegali vse ali nič, kakor košarkarji pač običajno delamo na izgubljenih položajih: 15 sekund so zadrževali žogo in 5 sekund pred koncem poskušali srečo. Žoga je zgrešila cilj. Se bolj tragično za naše partnerje pa je bilo pravzaprav, da smo tekmo dobili mi — z edinim vodstvom v 40 minutah splošni S to zmagao — še nikoli nisem videl tako navdušenih gledalcev, kot je bilo kakih tisoč naših rojakov med več tisoč gledalci na tribunah — smo se uvrstili v finale. Za nagrado smo se v hotelskem bazenu lahko kopali, kar posamezniki v odvodu svojim igralcem sicer niso dovoljevali; v tem času se tu tudi nihče drug se ni kopal, čeprav je imela voda kar

rezali z imenitnim pevcom, Brazilci pa so kar dobro uro zasedli oder in navdušili s sambami. Mi smo se izgovarjali, da nismo nobena artistična skupina, marveč da znamo igrati samo košarko. Sicer smo skušali namagovito Ražnjatovića, da bi zapel kako našo vižo, toda, žal, ni zbral dovolj korajže. To smo hip pozneje močno občudovali: nezadovoljno in razočarano občinstvo nas je izživžalo... Ušesa so nas bolela še dan pozneje, ko smo se s štirinastimi odpravili proti hladnemu jugu, v Santiago. Ondi smo že takoj po uradni otvoritvi finala (ogledal si jo je tudi čilski premier Frei) na tekmi med Španijo in Čilom spoznali novega tekmečca: ker so igrišče pod košema obarvali, je na njem zelo drčalo, če je rosilo ali deževalo, tako da so se nam kar ježili lasje. Še bolj razočarani pa smo bili seveda po naši prvi tekmi s SZ (49:53). Poraz nas ni toliko prizadel kot pa to, da smo zaigrali zelo slabo, pod povprečno ravni. Mlačni igri je botrovalo več čintiljev. Vnaprej smo računali, da bo izid pomemben za poznejšo razvrstitev. Začeli smo se začeli ogrevati pol ure pred začetkom. Na našo nesrečo se je tekma začela z enournu zamudo, ker privedite-li niso našli zapisnika (sprva so si pomagali kar s kosčkom navadnega papirja)! Spriče spoznavanje terena nismo mogli igrati hitro, kar je ustrezalo igralcem SZ, ki igrajo počasneje in se zanašajo predvsem na visoke centre. Preveč smo tudi spotovali tekmeča. In naposled še to: srečanje je vodil sodnik, s katerim imamo slabe skušnje. Urujavajec Oppenheimer, ki je na evropskem prvenstvu v Moskvi sovjetski reprezentanci sodil 7 tekem od osmih, tokrat, v Santiagu, pa vseh 6 finalnih iger! Šele pozneje sem razvozlal to nenavadno uganko: njegova stara mama je bila Rusinja...

Po prve 4 točke za končno oceno smo morali odstopovati v 120 km oddaljeni Valparaiso oziroma v njegovo satelitsko letovišče, slovitno Viño del Mar. Z običajno enournu zamudo — Čilenci so s svojo breztrzično in v ravnodušnosti pokvarili celo že naše ljudi — smo z majhnimi, okrašenimi avtobusi (z zavzesami in slikami) po abecednem

Odločilni met Brazilcev v prazno • Zakaj so nas v Antofagasti izživžali? • Tudi stare mame odločajo na svetovnem košarkarskem odru • Počakajte, nikar brez Jugoslovanov v Valparaiso! • »Čilitis« — neizprosen sovražnik evropskih igralcev • Zakaj smo se »skregali« z reprezentanti SZ? • V prvem planu šele tik pred zaključkom • Či-le, Či-či-či, le-le-le, viva Čile! • Spodrsrljaj, ki nas je skoraj veljal prvo mesto • SZ : ZDA na sodu dinamita • Igralci Korinthiasa goli med množico

za vse tekme po srečanju z Brazilijo.

Nene (dojenček), so brazilski reprezentanti imenovali svojega 2.30 m visokega rojaka Emila, ki je bil seveda povsod sredi pozornosti. Foto: Ivo Daneu.

SZ; zdaj smo šele prav občudovali, da smo izgubili z njo.

Kmalu smo se spet selili nazaj v Santiago. Na tekmi Brazilija : SZ smo viharno navijali za Brazilce. Ne morda zaradi kakoga računa, saj se zmeraj ni mislilo na najboljšo — I. mesto, marveč ker so se nam po prvotnih hladnih stihih s svojim zglednim obnašanjem zelo prikučili; predstavitelj so se kot pravi, simpatični športniki in do prijatelji, ki nam niso niti zamerili, da smo jih kar dvakrat premagali (mlinogrede: z Wlamirjem Marquesom sva po meje izmenjala darila — jaz nje mu steklenico prstne slovenske »hokejske« silovke »Alko«, on meni dve športni majici). Tekmo — sodil je tudi naš Jakišić — so dobili prerajeni Brazilci. Igralci SZ so nam »brazilske simpatije« močno očitali, češ da smo mi krivi za njihov poraz. Trener Gomelski se je neprikrito jezil: »Zaboga, saj ste Slovani kot mi, pa navijate za one!« Se odzdravljali nam potem niso več...

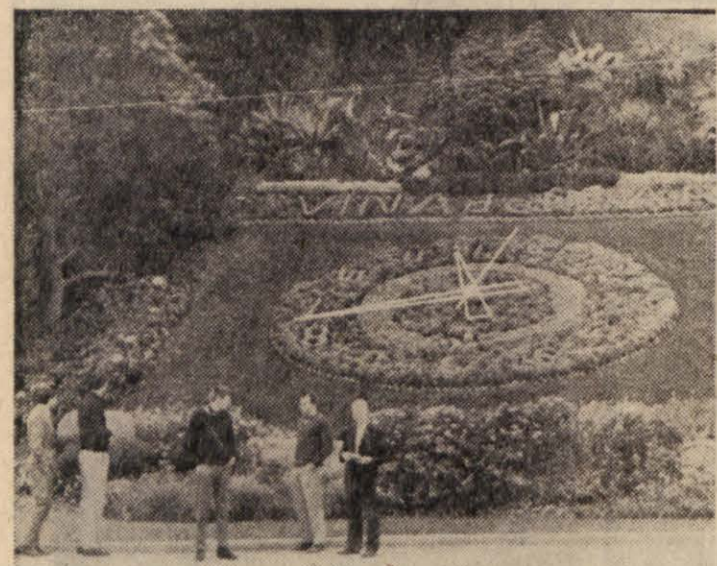
Zaradi tega »incidenta« si nismo belili glav. Pred nami je bila tekma z ZDA, srečanje, ki nam ni — tako smo mislili — edino lahko pomagalo na boljše mesto. Američani so od tekme do tekme igrali bolje, pa vendar smo si vroče želeli celo, da bi z njimi igrali na parketu. V dvorani smo igrali učinkoviteje, to smo ugotovili v Viño del Mar. Vseeno pa smo bili pred tekmo optimisti. Ker do tedaj nismo veljali za favorite, so prediteltji skušali premakniti tekmo od 19. ure na 20.30. Dotlej smo vsak večer igrali ob zgodnji uri. Dvakrat so se sestali z nami in posebej z Američani, da bi nas pregovorili, vendar nismo popustili ne mi ne Američani. Oboji smo se namreč bali dežja in spozkega terena. Ta večer ekipi ZDA pri streljanju ni šlo prav od rok. Mi smo igrali solidno, paziti pa smo se morali tudi sodnika Oppenheimerja. Ze v 1. minuti sem »zagrešil« osebno napako in povrh še ležnično napako. Kmalu pa sem imel štiri... Vse je kazalo, da se bo ponovila Moskva, ko sva imela s Koracem v prvih minutah 4 osebne napake. Na srečo so drugi igrali dovolj spretno in izkoristili ugodno priložnost. Krepko smo vodili v obeh delih. Po odmoru so Američani skušali s presingom — z igro »mož« — preprečiti naš uspeh, vendar smo s pametno igro zadržali težko priborjeno prednost. Po zadnjem sodniškem živžgu so nas vsi takoj ustoličili za svetovne prvake. Povsod so namreč trdno raču-

nali, da bodo ZDA premagale SZ. Čestitk smo se otepali, saj smo morali igrati še s Čilenci in Španci, pa tudi verjeti nismo mogli prav, da se nam bo sreča končno enkrat nasmehnila; na velikih turnirjih doslej se nam je zmeraj zataknilo tik pod vrhom. Saj veste, pravili so nam »srebrni dečka«... Reprezentanci Čila ni nič pomagalo, da jo je v tekmi z nami občinstvo viharno spodbujalo z bojnim klicem Či-le, Či-či-či, le-le-le, viva Čile! Krepko smo preskočili tudi to predzadnjo oviro (91:73) in nato zadnji dan prežali še na zadnjo »žrtev« — Španijo. Tekmo so dvakrat prekinili (zaradi dežja), kar je prav prišlo kondicijsko slabše pripravljenim Špancem. Inž. Kristančić je tedaj protestiral in zagrozil, da ne pridemo več na igrišče, če jo bodo prekinili še tretjič. Z našo jekleno kondicijo smo namreč čakali na trenutke slabosti naših partnerjev. In ko smo po silovitnem nareju res povedli z 20 točkami, smo po nasvetu trenerja Zeravice začeli zadrževati žogo (30 sekund). Izkazalo pa se je, da smo ubrali napačno taktiko. Španci so nas začeli počasi, a vztrajno dohajati, tako da je med nami zavladala prava panika. Vendar smo zmagali (68:65), toda vsi smo se jezili na slepotno napakov. Veliki ekipi, poznejšemu svetovnemu prvaku, se pač ne bi smeli prikristi tak spodrsrljaj, povrh vsega se za konec.

Ko sem prišel iz slačilnice, sta ekipi ZDA in SZ že igrali — na sodu dinamita. V razburiljivi tekmi, ki je »odločala« o razvrstitvi treh ekip — naše, ZDA in SZ, nobeni peterki ni uspelo, da bi »pobegnili« za več ko 4 točke. Zlasti po odmoru smo gledali izredno košarko brez večjih napak. Ves čas smo seveda tudi ubgali in stavili (in z nami uslužbenec naše ambasade), ali bomo drugi ali prvi... Poldrugeto minuto pred koncem je vse kazalo, da bomo ostali »večno drugie«: igralci SZ so vodili z 1 točko pa tudi žoga je bila njihova! Obupali smo, kajpak. Toda tedaj je nepričakovano zablestel najmanjši igralec v ekipi ZDA Sargent. S tremi zaporednimi »skočutitki« z istega mesta (7 m) je svoji ekipi priboril zmago in II. mesto, nam pa omogočil, da smo se povzpeli na svetovni košarkarski prestol. Prvi sem šestkrat junaku te tekme, pa tudi vsem drugim igralcem in vodstvu ameriške ekipe; spretni fotografi so imeli polne roke dela. Sovjetski igralci so jokali, tako so bili razočarani nad porazom in III. mestom. Na banketu — spet ob 2. uri ponoči (po naše) ob 7. uri zjutraj — so takoj po večerji, torej še pred uradno razglasitvijo sklonjenih glav zapustili dvorano. Favorit številka 1 se je pač težko sprjaznil s porazom...

Iz Santiaga smo se z letalom brazilske družbe »Varig« čez Asuncion odpravili v Rio in po ovinkih v Sao Paolo. Namesto na večer smo prispeli v Sao Paolo — s taksiji — ob 7. uri zjutraj. S počasnim avtobusom smo potem prepotovali 1500 km križem in krašem po Braziliji. Spetoma smo premagali klub bodočih reprezentantov SD Bages (71:64), GG Rio Clarens (59:42) in San Bernardo (68:31), edino srečanje pa smo izgubili v Sao Paolu, in sicer proti državnemu prvaku Korinthiasu (72:73), pravzaprav brazilski reprezentanci z Wlamirjem, Amarijem, Indijancem Ubratanom, črncem Rozabranco in drugim reprezentanti. Sao Paolo je mesto košarkarskih fanatikov. Po igri so vdrli na igrišče in svojim ljubljencem strgali s teles pisane dneve, tako da jim nismo mogli niti čestitati za nepričakovan, a zaslužen uspeh. Tako toroido sem doživel samo še pred tremi leti, ko so v Rio osvojili svetovno prvenstvo. Dan pozneje smo v časopisih lahko brali čez cele prve strani: »Korinthias boljši od svetovnih prvakov« Nikjer pa nismo zasledili besedice o tem, da je dolga in utrudljiva pot v bednih razmerah po Braziliji, da ne omenjam posebej prvenstva v Čilu, izžela iz nas zadnje atome moči. Pa kaj bi to — Brazilcem smo privoščili obilje za razočaranje v Čilu.

Se dan pred odhodom iz Ria nismo vedeli, kako bomo potovali nazaj. V Santiagu so prišli na SAS in pozneje KLM. Naše vozovnice je medtem nekdo storniral, kdove zakaj in po čigavem naročilu. Naposled smo ostali pri Alitalii, ki nas je čez portugalski otok Ilha do Sal in Dakar prestavila v Rim, od koder je bil samo še korak domov.

Sedemnajst minut do dvanajste je bilo na električni uri iz razbovavnih cvetic, ko so Bassin, Daneu, Korac, Škansi in Cernak (od desne proti levi) prispeli v slovitno letovišče Viño del Mar. Foto: Tine Logar

20 stopinj Celzija. S tovarnarjem Zlatarjem sem si privoščil tudi nekaj prijetnih uric v razkošnem, ekskluzivnem klubu sredi bližnje puščave... Tretje tekmece — Paragvajce — bi bili morali premagati z večjo razliko (97:61), toda čilska sodnika »sta jim — iz južnoameriške solidarnosti — kratko malo dovoljevala vse. Pozneje je izkazalo, da v igri z nami niso pokazali vseh odlik, saj so na tolažinem turnirju zasedli I. mesto. Obenem je to dokaz več, skupaj z našo poznejšo uvrstitvijo (1.) in uvrstitvijo Brazilije (5), da je bila naša kvalifikacijska skupina najboljša po kvaliteti. Zaključek kvalifikacij — v zadnji tekmi Panama : Brazilija so prvi, ko se jim je ponudila priložnost, prekosili same sebe in skoraj premagali svoje slovitte tekmece — je bil seveda v znamenju naše zmagae. Na slavnosti sem komaj odnesel z igrišča več ko 10 kg težak kip rudarja — našo prvo lovoriko. Samo z dobro košarko pa se domačini ne bi niso zadovoljili; prosili so, naj bi vsaka ekipa prispevala kako točko za zaključni spored. Drugih ni bilo treba dolgo prosi, in tako so Panamci ob 2. uri zjutraj divje pisali in ubra- to bobnali, Paragvajci so se od-

redu krenili na pot. Noben voznik ni smel prehitovati; ko so igralci SZ pred nami šli za drevesa, smo morali mi — zadnji v koloni — potrpežljivo čakati nanje. Temu nenavadnemu naročilu smo se potem nehote počelo »maskevali«: tik pred Valparaisom se je naš avtobus pokvaril... Dokler mehanik ni opravil, so morale vse ekipe čakati na nas. V mesto smo namreč morali pripeljati v strjeni koloni, s hitrostjo 20 km na uro. Na pločnikih se je kar trlo ljudi. Pred mestno hišo so bili policaji primorani, da so kljub posebnemu ograjam zaščitili vsako ekipo posebej. V teh trenutkih slabosti sem se počutil kot medved na verigi, ki ga razkazujejo za denar... Pa nazaj k turnirju! Bolgari so nas ambiciozno naskočili, saj so nas poprej videli igrati samo proti SZ. Kajpak smo jim brž dokazali, da igramo zrelejšo košarko kot oni. Morda bi bil rezultat (85:69) ugodnejši za njih, če njihov najboljši igralec Radev, ki je proti Braziliji odigral življenjsko partijo, ne bi bil zbolel za »čilitisom« (drisko). Ta bolezen sicer ni prizanesla nikomur, tudi nam ne. Nekateri smo hitro prebrodili težave, nesrečnega Radeva pa je onesposobila

Doping se zmeraj straši po športnik prizoriščih, se mnogo bolj pa po športnih forumih in v zdravniških krogih. V boj z vsemi preganjalci se je ondan spustil Münchenski internist dr. Fischbach, ki zagovarja mnenje, da je treba za zdravilna sredstva sploh razporejati v dve ločeni vrstini: ena so za lajšanje občutkov utrujenosti in učinkujejo na živčni sistem ter zapuščajo zelo kvarne posledice, druga pa so samo poživljajoča, ki ne poškodujejo organizma v celoti, temvečboljšujejo samo fizične sile ali dušujo duševne motnje, da ne vplivajo na naravno zmogljivost. Glede na to bi bilo treba samo prva docela prepovedati, druga pa bi lahko po pameti in strokovnem preudarku — dajali samo zdravnik. Nova tematika — ali ne?

Irski nogometni sodnik Tim O'Flaherty je prejel zadnje tri mesece kar naprej anonimna grozilna pisma, v katerih so mu obetali grozljive posledice, če ne bo nehaj prihajati med nogometase. Zadnji ultimatum je prejel sredi marca, ko je policija tudi že odkrila neznanega in taka vztrajnega storilca. Bil je — na veliko začude — njegov lastni delodajalec, lastnik neke popravilnice, ki je pri zaslišanju izpovedal, da je bil Tim preveč vnet za sodniško piščalko in se je zato premalo potrudil pri delu zanj. Kdo je zdaj odnehal, še nismo brali...

200.000 nogometnih brošur (na 64 straneh) bo izdala avstrijska nogometna zveza s kar se da slastno propagandno vsebino, da bi spet pritegnila gledalce na igrišča, ki jim čedalje bolj obrabijo hrbet. Izdaja bo zajela tudi vse statistične podatke o celotnem nogometnem življenju v Avstriji, predvsem pa seveda o tem, kako se aktivni igralci in njihovi klubi »poučijo« po fi nančni plati... Brez denarja pač ni glasbe!

FIS (mednarodna smučarska zveza) se bo 11. junija setala v Pragi, da v glavnih potezah zariše koledar tekmo vanj za leto 1967. Zlasti v stiski za termine so smučarski vrhovni karmarji za razporeditev skakalnih konkurenec, ker hočejo to leto ustoličiti še drugo mednarodno skakalno tekmovalje, ki naj bi obstajalo raven sedanjega na treh velikih napravah v Planici, Oberstdorfu in Kulmu. Nove

KREDITNA BANKA - CELJE

OBČANI,

DELOVNE ORGANIZACIJE

OSREDNJA ENOTA Z EKSPOZITURAMI:
Zalec, Mozirje, Laško, Konjice, Rogaska Slatina, Šmarje pri Jelšah, Sentjur, Sevnica in Brežice

PODRUŽNICE Z EKSPOZITURAMI:
Celjska mestna hranilnica
Velenje, ekspoz. Soštanj
Slovenjgradec
ekspoziture
Radlje ob Dravi
Vravnograd
Prevalje
Slovenska
Bistrica

KREDITNA BANKA CELJE je uvedla posebno namensko varčevanje za nakup, graditev in obnovo stanovanja. Lastno stanovanje si lahko pridobite:

Z VARČEVANJEM Z VEZAVO SREDSTEV DELOVNE ORGANIZACIJE S POSOJILOM BANKE VKLJUČITE SE V NOVO OBLIKO VARČEVANJA!

Pojasnila dobite pri naših poslovnih enotah.

NI VEČ ČASA ZA BETEŽNOST

BOLNIKU, KI MU MORAJO ODREZATI NOGO, JO SEDAJ AMPUTIRAJO TAKO, DA ŽE ČEZ DVA DNI HODI Z UMETNO NOGO. ŠTRCELJ MOČNO STISNEJO S POSEBNO OBVEZO IN DRUGI DAN PO OPERACIJI ŽE NAMESTIJO ZACASNO PROTEZO. V DVEH LETIH, OBETAJO, BODO POVSEM IZPOLNILI NOVO METODO, ZA VSAKOGAR, KI POTREBUJE POMOČI.

Leta 1963 je poljski kirurg Marjan A. Weiss poročal na mednarodnem kongresu zdravnikov ortopedov v Kopenhavnu, da mu je uspelo skupaj z nekimi francoskimi kirurgi namestiti protezo takoj potem, ko je bolniku odrezal nogo. Protezo je namestil na operacijski mizi, bolnik pa je bil še omamljen po amputaciji. Večina poslušalcev kirurgu skoro ni mogla verjeti.

Ameriški zdravniki so takrat še vedno čakali najmanj tri mesece, velikokrat pa tudi celo leto, da se je štrcelj zazdravil. Šele potem so namestili protezo in invalid se je začel učiti hoditi.

Se tri leta niso minila, pa že v številnih bolnišnicah, najmanj v šestih v ZDA, tako nenavadno kmalu namestijo protezo in se to ne zdi več nič posebnega. Država je dala denar za raziskave in tako zelo pospešila razvoj te še pred letom povsem revolucionarne operacijske tehnike, invalidske organizacije pa so se zanjo zelo zavzele. Doslej je bilo že 200 Američanov, stari so bili od dveh pa do 82 let, na nogah komaj 48 ur po amputaciji noge in mnogi izmed njih so že drugega dne tudi shodili.

Posebno značilna se zdi zgodba osemtridesetletnega Warda B. Myersa, ki je nadzoroval gradbena dela v Port Angele-

su v zvezni državi Washington. Vrtnali stroj mu je zmečkal stopalo. Poškodovana noga se je okužila, prizadejal jo je osteomielitis, in kirurgi so več kot leto dni poskušali ozdraviti nogo. Myers je moral prestati dvanajst operacij, noga ga je ves čas nezno bolela — najmanj tako hudo kot najhujši zobobol. Prejšnji mesec pa se je kirurg dr. Ernest Burgess, ki ima med vsemi ameriški zdravniki največ izkušenj s takojšnjimi protezami, odločil, da bodo Myersu amputirali nogo, saj bo potem — kdo bi verjel — takoj spet hodil!

Odločili so se za amputacijo nad koleno, vendar pa naj bi nogo v nasprotju s klasičnimi amputacijami odrezali tako, da bi ohranili kar največ stegna, kolikor je bilo le mogoče zaradi vnetja kosti. Potem ko so zaustavili krvavitev iz štrclja, so zdravniki štrcelj in stegno povili z ovojem, ki je bil prepojen z umetno snovjo. Povoj naj bi se strdil, in vanj so vstavili aluminijast rokavec, da bi vanj potem pritrčili začasno aluminijasto protezo, ki ji je moč spreminjati dolžino.

Naslednjega dne so v aluminijasti rokavec res pritrčili »leseno nogo« in Myers so pomagali, da je vstal. Prvega dne je še občutil, kako ga je pri vsakem koraku skimalo v štrclju, drugega dne pa

ga sploh ni več bolelo. Se tisti teden se je sprehodil do brivca, ki ima delavnico nekaj ulic naprej od bolnišnice, naslednji teden pa so mu kirurgi že sneli tesno protezo in na štrcelj namestili nov rokavec. Štrcelj sploh ni otekel. S to novo zasilno protezo je Myers že plesal. Prejšnji teden pa so mu ortopedski tehniki izdelali stalno protezo, na katero lahko obuje navadne čevlje in hodi brez težav. Bergle ali palice seveda ne potrebuje.

Mnogi kirurgi se sprašujejo, če je mogoče uporabiti nove proteze tudi za starejše bolnike, za bolnike, ki jih tare diabetes ali kakšna druga bolezen ožilja. V bolnišnici v Miamiu je dr. Augusto Sarmiento uporabil nove proteze za petdeset letnikov, ki so bili starejši kot šestdeset let. Le trem bolnikom je moral še enkrat više amputirati nogo, ker se je štrcelj vnel ali pa je bil oškodovan krvni obtok. Dr. Sarmiento operira nekoliko drugih kot drugi zdravniki, ki raziskujejo in uvajajo »takojšnje proteze«.

Čprav raziskovalci še vedno preskušajo različne manjše spremembe, kako operirati in namestiti protezo, pa so si vsi edini, da osnovna misel nove operacijske metode pomeni velik napredek in uspešno pomoč številnim bolnikom. Ko stisnejo štrcelj in rano, preprečijo, da bi

zatekla, in tako obvarujejo moč mišic. Bolnika tudi ne boli več tako zelo, kot ga je včasih, in mu ni treba dolge tedne ležati v postelji in občutiti vso neznoznost betežnosti. Prav zaradi tega dela tudi nova metoda čudeže, saj ostane bolnik samozavesten in se sam sebi ne zdi pohabljenec. Zaradi rehabilitacije že 24 ur po operaciji bolnik sploh ne občuti, da je invalid. Nekateri otroci, ki so jim morali odrezati nogo, skoro niso doumeli, da imajo novo umetno nogo in so že brez nekaj dni poskušali tekati po bolniških sobah.

Američani pričakujejo, da bo novo amputiranje in rehabilitacija v koreninah spremenila posledice številnih nesreč in boleznih, češ invalidov bo vedno manj. Prizadevanja zdravnikov se zde še posebej pomembna, ko pa morajo samo v ZDA vsako leto odrezati 30.000 nog.

Če bo država dovolj izdatno pomagala, pravijo specialisti, potem bomo že v dveh letih povsem izpopolnili novo operacijsko metodo in proteze ter vzgojili dovolj kirurgov, ki bodo znali operirati tako, da bo takšna pomoč dostopna vsakomur, ki jo bo potreboval. Bolnik Myers, ki je že teden po amputaciji plesal z umetno nogo, pravi: »Ni več časa za betežnost!«

(Po »Time«)

Dva tedna potem, ko so mu odrezali nogo, je bolnik Myers že plesal.

FOTOGRAFIJA

VSAK POSNETEK BO ZADETEK!

BARVNA FOTOGRAFIJA NI POCENI. FILM JE PREDRAG, DA BI NEPREMIŠLJENO PRITISKALI NA SPROŽILEC KAMERE. DESET ZAPOVEDI ZA BARVNO FOTOGRAFIJO POSKUŠAJTE ZACETNIKOM, DA BO VSAK POSNETEK TUDI ZADETEK. POMEMBO JE VASO KAMERA VLOŽITI BARVNI FILM.

»Fotografski aparat bi si rad ogledal. Pa naj ne bo predrag, saj sem začetnik. Pravzaprav bi rad fotografiral v barvah. Ampak to je nekaj posebnega, kajne?« Tako vsako pomlad sprašujejo v trgovinah novi ljubitelji, ki se nenadoma odločijo, da začno fotografirati. In prodajalec začne zamotano pojasnjevati najnovejšo kamero, tako kakor tudi časniki, ki ponavadi poročajo le o tehničnih novostih, pozabijo pa, da začetnikom s takimi pojasnili prav nič ne pomagajo.

Poskusili bomo posredovati kar najboljši preprost uvod v praktično fotografijo. Za uspešno fotografijo ni potreben le dober aparat, ampak tudi sposoben fotograf.

Kljub temu začetnikom pri kameri! Kamera naj ne bo preveč draga in preveč zamotana. Če s preprosto sodobno kamero je moč posneti odlične fotografije. Začetniku, ki želi fotografirati v barvah, priporočamo maloslikovno kamero, saj je film veliko cenejši. Najdražja kamera ponavadi za začetnika ni najboljša. Z objektivom s svetlobno jakostjo 2,8 boste lahko fotografirali prav vse. Zelo dobro je, če je v kameri vgrajen električni svetlomer. Začetnik ne zmore barvne fotografije, če nima svetlomera. Slika v iskalu naj bo kar največja. Tako je moč boljše oceniti motiv.

Sedaj vemo o kamerah pravzaprav že dovolj. Za tistega, ki namerava povečavati fotografije, dodajmo, naj si izbere ka-

mero, ki ima daljinomer, ali še bolje, če je denarja dovolj, zrcalno refleksno kamero.

Sedaj razjasnimo vprašanje: barvni film za diapozitive ali barvni negativ. Z diapozitivi je manj dela. Razvijanje ponavadi plačamo že kar takoj, ko kupimo film, saj so stroški že zaračunani v ceno filma. Diapozitive vložimo v okvirčke in že jih lahko projiciramo na steno — pravzaprav na platno. Barvne negativne pa ne moremo neposredno občudovati, ampak moramo dati izdelati barvne fotografije. Z barvne negativne je moč izdelati tudi dobre črno-bele fotografije.

Na kratko: Za diapozitive potrebujemo projektor ali vsaj ceneno kuko in umetne snovi, da z njim pogledamo diapozitive »proti svetlobi«, iz barvne negativne pa nam izdelajo fotografije. Diapozitivni so trikrat cenejši kot fotografije, seveda pa jih lahko res občudujemo le v zatemnjeni sobi in zanje potrebujemo drag projektor.

Kakorkoli se že boste odločili — v naših razmerah raje za diapozitive — so pravila, ki jih svetujemo spoštovati, — enaka za obe vrsti filmov. Torej, kot je že od Mojzesa naprej v navadi, deset zapovedi za »barvne fotografef«:

1. Nikar pisano kot mavrica, ampak čiste barve! Prav tisti motivi, ki niso pretirano pisani, so najlepše barvne fotografije. To pa seveda ne pomeni, da fotografirajte samo »bled« motive. Nasprotno,

barve naj bodo čiste in močne, toda odtenki in pisanost naj ne presežejo prave mere. Če boste plavalasko slikali tako, da ji bo za ozadje modro nebo, bo posnetek veliko boljši, kot če bi jo postavili pred pretirano pisano ozadje.

2. Kar je dobro podnevi, je pri umetni razsvetljavi zanič. Zelo važno je, kakšno je svetlobo. Zato tudi izdelujejo filme za dnevno svetlobo in za umetno razsvetljavo. Dnevna in umetna luč sta si zelo različni. Oko tega ne opazi, film pa je objektiv. Če podnevi slikamo s filmom za umetno luč, bo posnetek moder, če z »dnevno« filmom slikamo pri umetni razsvetljavi, bo fotografija rdeča. Če je v kameri napačen film, si pomagamo s posebnim filtrom, ki ga natakemo na objektiv.

3. Skrbno osvetlite! Ni ga barvnega filma, ki bi dovoljeval prevelike napake pri izbiri časa osvetlitve in zaslonke. Zelo potrebujete svetlomer. Na njem najprej nastavite, kako občutljiv film imate v aparatu (desetice po DIN ali ASA). Potem pa od tam, kjer fotografirate, izmerite svetlobo motiva. Kazalec pokaže pare časov in zaslonke, da je osvetlitev pravilna. Če imate kamero z daljinomerom ali zrcalom, da natanko nastavite ostrino, potem se odločite za krajši čas in večjo zaslonko.

Tisti, ki hoče odlične diapozitive, bo najprej uglasil svetlomer in kamero. Motiv, ki ima tri osnovne barve (rumeno, rdečo in zeleno), bo trikrat fotografiral. Najprej bo osvetlil tako, kot je izmeril s svetlomerom, potem pa bo čas osvetlitve enkrat za polovico skrajšal, drugič pa dvakrat podaljšal. Potem bo ocenjeval diapozitive. Pretrenni diapozitivni so bili premalo osvetljeni, presvetli preveč. Tako bo lahko ocenil, ali naj v prihodnje zaupa svojemu svetlomeru ali naj ga korigira. Posebno važno navodilo: Če je oblačno, osvetljuje film za barvne diapozitive dvakrat dlje, kot izmeri svetlomer.

4. Izogibajte se ostrim senc in slepe svetlobe! Kontrasti ožive črno-bele fotografije, barvni fotografiji pa premočni kontrasti škodujejo. Če sije sonce, fotografirajte tako, da ga imate za hrbtom. Barvni posnetki proti soncu uspejo le mojmstr. Če sonce sije od strani, so kontrasti ponavadi premočni. V mračnem vremenu pa stranska svetloba poživl barve.

5. Vsak čas dneva ni enako dober! Vsi vemo, da zjutraj in zvečer sonce sije bolj rdeče, mnogi pozabijo, da to občuti tudi barvni film. Zato se nikar ne čudite, če bodo barvne fotografije, ki ste jih posneli skupaj s prvimi ali zadnjimi sončnimi žarki, rdeče, opoldanski posnetki pa so modrikasti. Najboljše slike napravimo dopoldne in v zgodnjem popoldneju.

6. Če svetloba ni prava, bodo barve popačene! Najbolj očitno se barve popačijo, če slikamo z napačnim filmom. Na splošno pa lahko trdimo, da bodo barve na večernih fotografijah pretirano tople, na opoldanskih posnetkih pa preveč hladne. Kdor fotografira opoldne, naj natakne na objektiv poseben komaj opazno rožnat filter (filter »skylight«). Ko ga uporabljamo, ni treba podaljšati osvetlitve, zato pa pomaga, da barve niso preveč modre in ga velja uporabljati tudi v oblačnem vremenu ter takrat, ko slikamo daljne razgledne.

7. Pokleknite — zaradi ozadja! Ozadje naj bo barvno umirjeno. Pokleknite, in že je za motivom modro nebo. Kadar fotografirate bližji motiv, potem natančno nastavite ostrino, odprite zaslonko, saj je lepše, če barvno ozadje ni ostro. Včasih je lepše, če barvno toplemu ospredju izbere hladno ozadje.

8. Ne fotografirajte na slepo, ampak se naučite graditi sliko! Tisto, kar hočete poudariti, naj obvlada posnetek. Zato se mora fotograf približati motivu. Šele tako zbledi ozadje. Priporočamo, da natančno pretehtate, ali naj bo slika končna ali podolžna.

9. Če ni dovolj dnevne svetlobe, pomagaj bliskovna luč! Ko fotografirate z dnevnim filmom za diapozitive, si pomagajte ali z modrimi bliskovnimi žarnicami ali z električnim bliskovno lučjo. Oboje daje pravo svetlobo, ki oživi ospredje. Seveda pa bliskovna luč z razdaljo zelo izgublja moč, pa naj bo zato vse, kar je pomembnega, približno enako oddaljeno od kamere in z njo tudi luči.

10. Najboljši so nenadni posnetki! Naključje je najboljši barvni režiser. Toda zato mora biti fotograf tudi vedno pripravljen, da ga ujame. Ukrepati mora naglo. Zato ni dovolj le vedno napeta kamera, ampak je treba tudi vedno na novo meriti svetlobo in na kameri korigirati zaslonko in čas osvetlitve.

ŽIVALI

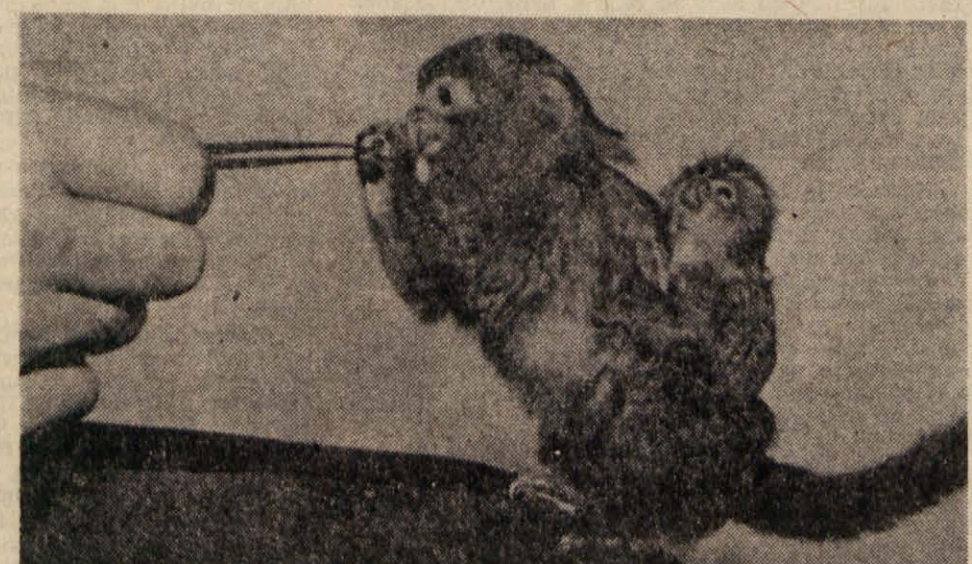
ŠKRATI IZ PRAGOZDOV

Pravijo jim palčki iz tropov, zoologi pa cebuella pygmaea. So najmanjše opice na svetu. Zrastejo največ 16 do 18 centimetrov. Doma so iz tropskih pragozdov Južne Amerike. Ko jih opazuješ, te začudeno gledajo z velikimi, pametnimi očmi, ki so nenavadno daleč narazen. Te opice imajo rumenkast kožuh, ki je posejan s črnimi dlakami. Uhlji so nenavadno podobni človekovim.

»Naši« opici živita v Zürichu v Švici. Doma sta v neki družini, kjer imajo opice zelo radi. Samica je ponavadi, tudi ka-

dar pride kdo na obisk, zadržana in zamaknjena, on pa je ves vesel in vedno pripravljen za igro in šalo. Oba pa josta banane, fige, kobilice in deževnike. Že dolgo se ne bojata več ljudi, kot sta se jih, ko so ju ujeli in pripeljali v Evropo.

Pred nedavnim je bil srečni dogodek. Opici sta se očitno že tako zelo navadili na življenje v ujetništvu, da imama samica že drugega mladička. Mladi »škrat« je v resnici pravi palček, saj je manjši kot palec odraslega človeka.

AVTOMOBIL

S FIČKOM 180 KM NA URO

ITALIJANSKI VOZNIKI »FRIZIRAJO« SVOJE MALE AVTOMOBILE ALI PA VANJE CELO VGRADE NOV MOČAN MOTOR. HITROSTI SO IZREDNE, NEVARNOST PA TUDI, ČE PODVOZJE IN ZAVORE NISO V SKLADU Z NOVO MOČJO MOTORJA. IN VENDAR PRAVIJO AVTOMOBILSKI FANATI-KI, DA GA NI DENARJA, KI BI PREPLAČAL VESELJE, KO S FIČKOM PREHITIŠ ALFA ROMEO.

Na avtomobilski cesti med Milanom in Torinom je stala voznica in jokala. Ko se je pri elegantni rjavolaski ustavila patrila prometne policije, je vzklilkla: »Videla sem avtomobil z drugega sveta.« Potem je signora omedlela.

Čez četr ur se je zavedela in ko se je pomirila, je povedala policistoma. Kaj je bila doživela. S svojim hitrim športnim avtomobilom alfa romeo »gullietta« se je peljala v Torino in nenadoma jo je prehitel povsem navaden fičko. »Ko je svignil mimo, je vozil najmanj s hitrostjo 160 kilometrov na uro,« je pripovedovala. »Toda za krmilom ni bilo nikogar.«

Policista sta potolažila signoro. Ze prej so jima pripovedovali podobne zgodbe. Čez uro sta res ujela lastnika avtomobila duhov. Ko sta ga zaustavila, se je izkazalo, da fička ni vozil duh, ampak avtomobilnik Carlo Spaventa iz Monze. Svojeega zelenega fička je bil predelal, popravil motor in zavore, da je vozilo, ki sicer doseže največ 110 kilometrov na uro, spremenil v pravi dirkalni avtomobil. To mu še ni bilo dovolj. V prednjo steno avtomobila, tam, kjer je fičkov prtljajnik, je izrezal line, krmilo pa je tako spremenil, da je lahko krmilil, ko je ležal na tleh avtomobila. Ko je drvel po avtomobilski cesti, je ležal na podu, gledal pa skozi line, in tako se je zdelo, kot da avtomobil drvi brez voznika. Ko so policisti zasliševali Spavento, je izjavil: »Zabavam se, ko strašim šoferje.«

Carlo Spaventa, ki je moral plačati denarno kazen, pa je le eden izmed najmanj deset tisoč italijanskih šoferjev, ki sede za krmilom »friziranega« avtomobila — vozila, ki so mu povečali moč. Italiji pravijo dežela majhnih avtomobilov, in takšnih friziranih vozil je tam več kot kjerkoli drugje na svetu. Vozniki odrezajo nekaj kovine z glave valjev, povrtajo stene valjev in tako povečajo delovno prostornino motorja, vgradijo večje bate, nadomeste serijski uplinjač s posebnim uplinjačem za velike moči, uredijo ventile in že je v avtomobilu še enkrat več »konjeve«.

Mladi avtomobilisti ponavadi izdajo za »frizuro« svojega avtomobila 4000 do 800.000 lir. Velikokrat je tako predelani avtomobil dražji kot prav tako hitro vozilo iz višjega razreda. Toda raje imajo svojega, ker žele zbudjati pozornost.

»Vedno, kadar se s svojim fiatom 500 ustavim pred rdečo lučjo, se mi zdi, kako poniževalno me gledajo vozniki iz večjih avtomobilov,« je povedal neki lastnik friziranega fiata 500. »Toda potem ko se prižge zelena luč, me odnese kot raketo, in vsi ostanejo za menoj. To je zmagovalje, ki ga ne morem opisati.«

Ta čas v Italiji najmanj 300 delavnic »frizira« serijske avtomobile. Najbolj znan in tudi najbolj uspešen avtomobilski frizer je Carlo Abarth. Nekdaj je bil pilot, zdaj pa živi v Torinu in predeluje največ male fiatove avtomobile. (Menda je bil Abarth pred vojno nekaj časa celo v Ljubljani.) Fiat 500 abarth brez težav doseže hitrost 120 kilometrov na uro, fiat 600 abarth pa celo 150 km/h.

Abarthovo podjetje ima 400 delavcev, na leto izdela 300.000 športnih izpuhov, vsako leto predelajo v delavnici 2600 povsem novih serijskih avtomobilov. Na leto obrne Abarth 2,5 milijarde lir.

Nekateri drugi manjši avtomobilski frizerji so se proslavili predvsem na dirkah. Milanska delavnica Degrada je, na primer, predelala komaj 1100-kubično lanco tako uspešno, da je avtomobil presenetljivo zmagal v razredu »formula juniore« na mednarodnih dirkah v Monzi. Takšnih dirkalnih avtomobilov junior je Degrada potem izdelal kar dvajset. Vse je prodal v Ameriko. Lanci-degrada-junior je z motorjem, ki je daljal komaj 102 konjski moči, dosegel hitrost več kot 220 kilometrov na uro.

Mnoge tovarne in delavnice izdelujejo in prodajajo sestavne dele, ki so potrebni za predelavo serijskih avtomobilov. Za posamezne vrste serijskih vozil prodajajo celotno zbirko potrebnih delov. Tak komplet delov za predelavo fiata 500, na primer, stane 130.000 lir, v zavoju pa so vsi potrebni deli, da si lahko sam predelaš motor tako, da ima prostornino 600 kubicov in daje zelo veliko moč. V kompletu je nov blok valjev, bati, odmična gred, ojnice in izpuh.

Italijanska prometna policija ne nasprotuje friziranju avtomobilov. Zahtevajo pa, da policijska tehnična komisija pregleda predelani avtomobil in da lastnik plača višji davek.

Strokovnjaki pa sodijo, da še tretjine friziranih avtomobilov policija ni pregledala. Prometne patrulje so zato ves čas na lovu za nelegaliziranimi dirkači, saj ti ogrožajo varnost v prometu.

Pri vsem tem pa se avtomobilski fanatiki ne zadovoljujejo le s friziranimi avtomobili, ampak vgrajujejo v svoja mala vozila močne motorje drugih tovarn. Ni jim žal denarja, samo da ljudje strmijo. Tako je avtomobilski mehanik Ugo Minghini iz Parme vgradil v svoj fiat 500 (normalni motor ima 18 konjskih moči) motor panhard-tigre, ki daje kar 50 KM. Tuji motor je bil tako velik, da mehanik ni mogel zapreti pokrova na zadnjem delu avtomobila.

S tako preurejenim fičkom je Minghini dosegel na Autostradi del Sole hitrost čez 180 kilometrov na uro in je lahko dolgo časa tako zelo drvel. Potem pa mu je policija prekrizala načrte.

NAGRADNO ŽREBANJE ZA VLADETELJE, KI IMAJO VLOŽENIH NAJMANJ 2000 N DINARJEV NA ODPOVEDNI ROK NAD ENO LETO

- 1. HLADILNIKA
- 2. TRAKTOR
- 3. 10 KOLES
- 4. 10 KAMER
- 5. PRALNIH STROJEV
- 6. 2 TELEVI-ZORJA
- 7. 10 TRANSI-STROJEV

KB LJUBLJANA

Kreditna banka in hranilnica Ljubljana

sprejema vloge v svojih poslovnih enotah — izven Ljubljane: Crnomelj, Domžale, Grosuplje, Hrastnik, Kamnik, Kočevje, Litija, Logatec, Medvode, Rakek, Ribnica, Vrhnika, Zagorje — v Ljubljani: Osrednja poslovna enota, Subičeva 2, Mestna hranilnica ljubljanska, Copova 3, Bežigrad, Titova 55, Moste, Vide Pregarčeve 8, Stara Ljubljana, Mestni trg 16, Šiška, Celovška 99, Vič, Tržaška 36 — Razpis velja do 31. avgusta 1966.

TO SE PRIPETI SAMO...

... V ZDA: Kako resno jemljejo šport tudi drugod, dokazuje dejstvo, da je moralo nad ducat igralcev baseballa plačati denarno kazen, ker so bili med igranje preveč prijazni s svojimi nasprotniki.

... V LOUISVILLU: Profesor glasbe dr. Chapman je pripravil društvu za glasbeno znanost koncert s tako strašnimi toni, kakršnih se ni slišalo človeško uho. Dr. Chapman je namreč izumil ustrezen elektronski glasbeni aparat.

... V LONDONU: V novo šolo za »zajčke« so prišle poučevati tri učiteljice, izučene v Chicagu, da bi premu play-boy klubu zagotovile dobro podkovano oseboje.

precej slabše kotirale na borzi. Resnica pa je ravno obratna: že res, da se je zaradi Terryjevih ugotovitev vrednost delnic v prvih mesecih malenkostno zmanjšala, vendar je bil strah tobačne industrije popolnoma nepotreben. Položaj se je kmalu izboljšal in oblački tobačnega dima so spet slavili zmago nad medicinsko znanostjo in Terryjevimi ugotovitvami. Mogoče je že, da je medtem nehalo kaditi osemnajst milijonov Američanov; nekateri zaradi strahu pred posledicami, drugi so spet preizkušali svojo voljo in dobre namene, tretji pa zaradi bolezni, starosti in naravne smrti. Zato pa je še več takih, ki so začeli kaditi, kar prav zgovorno povedo podatki o prodanih tobačnih izdelkih. Znova se je pokazalo, kako malo pomenijo ugotovitve uradnih medicinskih izvedencev, ko se morajo spoprijeti z reklamnimi trikovi ameriške industrije. Ta je brž prenehala hvaliti odlično kakovost svojih izdelkov in prešla v protinapad z zadržili, kako so novi filtri v cigareтах sijajna pogrnuta, ki kadilca boja popolnoma zavaruje pred škodljivimi sestavinami tobaka. In filtri so zmagali, najprej v televizijskih oddajah, revijah in časopisih, ki so seveda odvisni od oglasov industrijskih proizvajalcev. O škodljivosti cigaret ni nihče več govoril, razpravljali so samo se o tem, kateri filter je boljši. Za filtrom iz papirnatih vlaken je prišel na vrsto tisti z oglikom, potem z aktivnim oglikom, sledil mu je »recessede« (filter je za malenkost pomaknjen v cigareto) in temu vodni filter.

MAČKA IN MIŠ

speti na fronto. Podrobno so bile opisane tudi količine raznega materiala, ki so ga že bili poslali na fronto, ali pa so ga kmalu nato. To pa ni bilo vse. Dokument je vseboval tudi tisto, kar je najbolj peklo Rommla: kje bo potekala glavna obrambna črta. El Alamein je bil označen kot zadnja obrambna črta, Rommel pa je bil prepričan, da bodo zadnje britanske obrambne postojanke pomaknjene veliko bolj proti zahodu. Eppler je hitel prepisovati, kar je bil videl, Hekmat pa je skrbno pazila na vrata. Ko je nehal, je kar žarel od zmagoslavja. Objel je Hekmat in jo strastno poljubil. »Za to te bodo moral odlikovati z železnim križem,« ji je pomežiknil. Potem pa: »Takoj moram k oddajniku. Niti trenutka ne smemo zamuditi. Za boga, stori vse, da ne bo kaj posumil!« Lahko si brez skrbi,« ga je pomirila Hekmat kot človek, ki ve, kaj je njegova naloga. Ko je Eppler odšel na svojo jahto, je tiho vstopila v spalno kabino, legla poleg Smitha in ga nežno pobožala po glavi. X X X Ob petih istega jutra je bila Hekmat spet pri Epplerju. Bila je telesno izmučena, drugače pa izvrstne volje. Nekaj minut pred tem se je namreč major odpravil proti puščavi. Slovo je bilo prisrčno in sentimentalno, čeprav sta oba čutila mačka po pretekli noči. Hekmat je bila zadovoljna, da se je vse tako gladko in lepo končalo. Toda njena dobra volja in vedrina sta se razblinili, ko je zagledala Epplerja in njegovega pomočnika. Nista bila samo izmučena po prečuti noči, marveč divja od jeze. »Vse sva poskusila, da bi dobila zvezo,« je med preklinjanjem pripovedoval Eppler. »Klicala sva in klicala, in kaj se zgodi...« Divje je vihal papirje. »Vse imamo v rokah, kar smo želeli, oni pa se še odzovejo ne.« Zaničljivo je pljunil. »Kaže, da niti našega poziva niso prejeli.« Hekmat je stopila k aparatu, zavrtela gumb in oglašila se je arabska melodija jutranje oddaje. »Morda pa je oddajnik pokvarjen.« »Preizkusil sem. Kaže, da deluje. Na drugi strani nas ne poslušajo, to je vse.« »Se tega bi se manjkalo...« Hekmat je strogo pogledala po obeh, ki sta se medtem zleknila na divan kot otrpla, in globoko vzdihnila. »Poglejmo, kaj je. Sedaj res ne bosta vrgla puške v koruzo...« Odšla je v kuhinjo in se vrnila s skodelicama kave. Eppler je opotekalo se vstal in se ji globoko priklonil. »Hvala, madame,« je recitiral kot klovn v burki. »Postali ste junakinja nacistične revolucije. Ko pridejo Nemci v Kairo, te bo fuhrer prvo odlikoval.« Potem pa

MOSKVA
PRETIRAVANJE ŠKODUJE

Ali Abbas, podjetni mešan Bakuja, se je po mnogih letih veselega življenja in čudovite privatne iniciative končno le zapletel v mrežo lastne trgovske spretnosti. Šest dni v tednu je posvečal svoji uradni zaposlitvi — bil je le skromen nameščenec v neki vele-

blagovnici — nedejlo pa je namenil svoji zabavi in še čemu. Z letalom je takrat poletel do Moskve, zakaj nogovalne tekme v glavnem mestu so bile menda njegova strast, vedno si je že vnaprej rezerviral sobo v najboljšem hotelu, kjer so pokali zamaški in kjer se je gostil s svojimi znanci in zaupniki. Ob takih priložnostih ni bil nikoli stiskac in roka se mu ni tresla, ko je plačeval zapitek. Zvečer ga je letalo zopet ponosilo kot ptiča proti domu, z njim pa tudi zavoj, ki ga je Ali skrbno varoval pred preveč radovednimi pogledi. Sicer pa je bilo podobnih zavojev kar več. Prinašali so mu jih znanci, ki so

priputovali z vlakom ali letalom iz Moskve, in takih obiskov ni bilo malo. Vsem obiskovalcem je Ali povrnil stroške potovanja in bivanja. Zares ljubezljiv možak. Toda človek se razvadi in tudi Ali ni bil izjema. Lasten avtomobil je bil že dolgo njegova skrta želja, problem je bil le, kako priti do njega. Kupiti ga ni mogel, saj bi se sosedji brž vprašali od kod toliko denarja navadnemu nameščencu. Rešitev se je kar sama ponudila, ko je izvedel, da je neko srečno niče zadelo glavni dobiček na loteriji — avtomobil! Brž je stopil k njemu, odkupil srečno in seveda na roko izplačal vso vrednost vozila. A prav to ga je pogubilo: avtomobil, krasno urejeno stanovanje (tega ni zadel na loteriji), prepogosta potovanja v Moskvo in sploh načrt življenja, ki se kajpak ni skladal z njegovim delom med tednom, so navsezadnje le vzbudili zanimanje in tudi zavist v njegovi neposredni okolici. Preiskava je pokazala, da je bil »skromni nameščenec« Ali v svojem prostem času prekaljen črnoborzijski igralec, ki je iz Moskve redno prinašal večje ali manjše zavitke s starim zlatim denarjem. Tega je pozneje prodajal s precejšnjim dobičkom po vsem Azerbajdžanu. Sklepno besedo so imele seveda oblasti, ki so mu za izreden trgovski duh prisodile tudi primerno nagrado: deset let zapora in zapiombo tmetja.

LONDON
MAŠČEVANJE JE SLADKO

Trinsemidesetletni kmetovalec William Francis je pogosto z ožojnostjo premišljeval o tistih lepih časih, ko je bil še mlad in ko sta skupaj z očetom v miru obdelovala polja. Da, v miru, zakaj takrat so bili avtomobili še prava redkost in ropot štirikolesnega zaboja je budil nekoč le radovednost. Ne tako kot danes, ko je menda že vse podeželje eno samo veliko dirkališče za vozila, ki s svojim hrupom kalijo mir nekoč idiličnih krajev. Ko pa so zgradili še avtomobilsko cesto, ki teče prav mimo Francisove hiše, je stari William začel misliti na maščevanje. Saj tudi ni čudno: neprekinjeno bremenje vozil, prazne konzervne škatle in papirnate vrečke, ki so jih predvsem nedeljski šoferji tako obilno puščali za sabo in kajpak prav na Franciso-vem zemljišču. Stari William je med zobmi žvečil kletvice in vztrajno tuhtal, kako bi se vsaj malo oddolžil voznikom v njihovih preletih ropotuljah. Lepega dne je zbral vse svoje ovce — takole štiristo jih je bilo — in jih nagnal na cesto. Potem pa se je s čredo odpravil proti hiši na drugem koncu posestva, vendar pa živali ni nagnal na travo, pač pa si je izbral neko stransko vpadnico, ki je vedno polna vozil. Čreda je povzročila oravo zmedo med vozniki, ki se jim tako ali tako vedno kam mudil, stari kmet pa je s počasnim korakom sledil živalim in zaostale mirno naganjal nazaj na asfalt. Ovce so tako neumne živali in ne moreš jim dopovedati, naj stopijo malce hitreje, mar ne? V manj kot četrt ure se je za Williamom in njegovo čredo nabrala tri kilometre dolga kolona avtomobilov in vozniki so se skoraj pričeli dušiti zaradi izpušnih plinov lastnih vozil in posrk. Nekateri so bili sicer filozofi in so na položaj gledali s humorjem, večina pa je seveda izžubila znano angleško hladnokrvnost. A kaj zato. Ovce so pač počasne živali. Prometna policija je bila brez moči, saj je stransko vpadnico Francis lahko uporabil za prehod črede in tu torej ni bilo kaj reči, prometne težave pa so staremu Williamu kaj malo mar. S tem naj si belijo glave avtomobilisti, ne pa star kmet...

NEW YORK
TOBAK JE ZMAGAL

Pred dnevi je doktor Luther Terry, ki je leta 1964 izdal posebno publikacijo o škodljivosti tobaka, izjavil, da je zaradi njegovih ugotovitev prenehalo kaditi vsaj osemnajst milijonov Američanov. Zal se je doktor po vsej verjetnosti hudo ušel, zakaj če bi bil ta podatek točen, bi akcije tobačne industrije

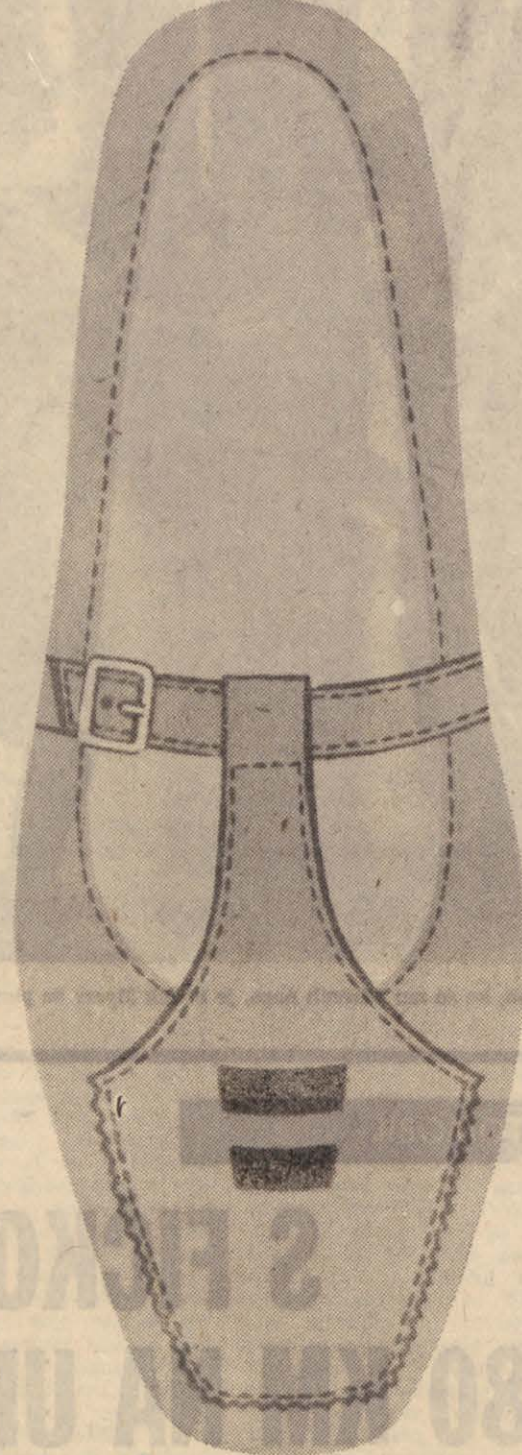

HILTON V PARIZU

Za otvoritev novega Hiltonovega hotela v Parizu je prišel strokovnjak za žar nalašč iz Teksasa: Walter Jetton, ki svoje kuharske usluže daje na voljo tudi gostom predsednika Johnsona. Prišel je čez morje v kavbojskem klobuku in škornjih in tak si je dal oprava tudi pri štedilniku. Novi hotel s 492 sobami se dviguje v nežno pariško nebo ob vznožju Eifflovega stolpa, daleč stran od trgovskih ulic, muzejev in zabavišnih četrti. Je po vrsti 66. Hiltonov hotel, v Parizu pa prvi večji hotel, ki je v tem mestu turizma zgrajen po 35 letih. Zadnja tovrstna luksuzna gradnja je bil hotel George V., nedaleč od Elizejskih poljan. Piše Figaro: »NATO gre, Hilton prihaja.« Prvih 323 povabljenih gostov je smelo za konec tedna zastopati in se gostiti v hotelu, med njimi polovica, ki imajo v Parizu sicer svoje stanovanje. Da francoski generalni komisariat za turizem novemu hotelu ni priznal najvišje ocene, ker je večina stranišč v kopalnicah, ne pa v posebnih prostorčkih, prvih gostov ni motilo. Ti gostje so bili seveda slavna imena: modni krojač Marc Bohan, vojvoda Bedfordski, tovarnar aperitivov Dubonnet, filmske igralko od Claudine Auger do Gine Lollobrigide, pa še filmska debutantka Ira Fürstenberška (na fotografiji), ki se je predstavila v drzni toaleti, pri kateri je imela popek skrit za biseri. Gostitelj Conrad Hilton, 78-letni Američan, je bil tako navzlic odsotnosti Françoise Sagan in zastopnikov francoske vlade, ki jih je bil povabil, še kar zadovoljen. Razen na goste, ki bodo plačevali, čaka Hilton zdaj še na posebno dovoljenje: za svoje goste bi rad s posebej vgrajeno televizijsko napravo predvajal ameriške filme in poročila. Toda v Franciji je televizija državni monopol.

V tistem trenutku so pristopili štirje Egipčani v civilu in odpeljali Kopta. Mož je namreč za svojega konfidenta izbral podoficirja iz vojaške policije. Kopta so na policiji strogo prijeli. Četudi ni izdal sokrivcev, je njegova aretacija pomenila tudi konec Epplerjevih načrtov, da prodre v zgradbo glavnega štaba. Možakar je za svoje amatersko in naivno vohunstvo dobil pet let zapora. Nemca pa sta bila na robu obupa. Začetek je bil tako uspešen in zmagoslaven, sedaj pa so se njuni načrti podirali drug za drugim. Bila sta v Kairu, središču britanskih armad, toda zdelo se jima je, da so informacije, ki bi koristile Rommlu, tako daleč od njiju, kot če bi čepela v maršalovem štabu sredi Zahodne puščave. Da bi prevpila notranji nemir in razočaranje, nista našla nič boljšega, kot da sta veseljačila in popivala z Yvette in njeno prijateljico. Neke noči sredi junija pa se je nebo začelo jasniti tudi zanj. Hekmat Fatmi je pravkar končala svojo prvo točko v Kit Katu in se v svoji oblačilnici preoblačila, ko je nekdo potrkal na vrata. Na pragu je stal suffraghi (arabski stražar v galabiji) in se široko smejal, kot da bi hotel pokazati belino vseh zob. »Angleški major,« je povedal. »Veš, tisti, ki ti vedno pošilja darila. Major Smith. Zunaj čaka in te hoče takoj videti. Pravi, da je zelo nujno.« Hekmat Fatmi je dobro poznala Smitha (to ni bilo njegovo pravo ime). Za nekaj mesecev ji je dvoril, jo zasipal z darili in rožami in ji celo predlagal poroko, »kakor hitro se bo ločil od žene v Britaniji.« Hekmat se mu ni še vdala, kot da bi poslušala neki nerazlozljivi instinkt; dovolila mu je, da jo je obiskoval, jo obdaroval in jo vabil na večerje, toda pri tem se je njuno prijateljstvo nehalo. Vedela je namreč, da je stabni oficir in da marsikaj ve. Če ga je hotela popolnoma osvojiti in potem kaj izveči iz njega, se je morala pokazati nezavzeto in krepostno. Naročila je torej arabskemu stražarju, naj pripelje majorja v njeno sobico. Bil je v pohodni uniformi, na hrbtu mu je tičal vojaški telečnjak. V takih so ponavadi oficirski kurirji prenašali zaupno pošto. Povabila ga je, naj sede, on pa je začel brskati po žepih, privlekel je na dan etui in ji ga dal. »Kličejo me v puščavski štab generala Richija,« je poljansl. »Pole moram izročiti — in potrepljal je telečnjak — potem pa čakati, da mi dajo odgovor. Ne vem, kdaj se bom vrnil in če se bom sploh vrnil. Zato sem mislil, da se moram posloviti...« pa sem ti prinesel majhen spomin, ki naj ti prinese srečo.« Hekmat je odprla etui. V njem je bila diamantna ogrlica. Bila je zelo lepa in prav gotovo ga je stala celo premoženje. Zapela si je ogrlico okrog vratu, zadržala dih od ocpulosti, ko se je pogledala v zrcalu, potem pa se je obrnila k Smithu: »Čudovita je,« je dahnila. Ovila mu je roke okrog

vratu, se z ustnicami rahlo dotaknila njegovih lic in zašepetala: »Kako naj se ti zahvalim? Njeni prsti so oti-pali telečnjak. «Je res tako nujno?» je vprašala. »Moraš res nočoj na pošto?« Smith je priklimal. »Ne bi smel priti niti sem, kajti v puščavi čakajo na mojo pošto. Vsebinska je taka, da je ni mogoče zaupati ne radijski zvezi ne običajnim kurirjem.« Hekmat je stopila k omarici in potegnila iz nje svilen šal. »Potem pa me počakaj minuto ali dve. Odpovedala bom svojo drugo točko in pojdem s teboj.« Major se je široko zasmejal. »Saj vendar ne moreš z menoj v puščavo!« Nežno ga je pogladila po licu. »Ne v puščavo, ampak domov, v moj plavajoči dom na Nilu.« In ker je zmaljeval z glavo, kot da to ni mogoče, je odločno nadaljevala: »Na zadnji kozarček... In če te prav lepo prosim... Ne morem te pustiti od tod, ne da bi se poslovila, kot se spodobilo.« O tem, kaj se je dogajalo na plesalinskem domu v Zamaleku, vemo samo to, kar sta pozneje izpovedala Hekmat Fatmi in Eppler, kajti major je bil ubit, in zato njegove verzije ne vemo. Razneslo ga je, ko je s svojim tovornjakom zavozil na mino malo po bitki pri Alam Halfi. Verzija, ki sta jo povedala plesalka in Eppler, in katera Smith ne more demantirati, ker ni več med živimi, pa je takale: Ko je bilo tistega jutra že moč zaznati zarjo nad puščavo, je nekdo potrkal na vrata Epplerjeve kabine. Ko je odprl, je zagledal Hekmat, ogrnjeno v lahko jutranjo haljo. Bila je močno vznemirjena in po čelu so se ji svetlikale potne kapljice. »Pojdi z menoj,« je skoraj ukazala in ga odvedla na svojo jahto. Hekmat je previdno odprla vrata svoje spalne kabine in mu namignila, naj pogleda. Smith je gol ležal na postelji in smrčal kot polh. Na tleh je ležala uniforma. Hekmat je tiho zaprla vrata in odvedla Epplerja v salon, kjer je bil na mizi majorjev telečnjak. »Vse je v redu,« je rekla. »Malo sva pila, potem pa sem mu v kozarec nasula močnega usnavalnega praška. Se nekaj časa bo smrčal. Preden se bo zbudil, bom spet pri njem. Sedaj pa pogled papirje. Prav tisto je, kar smo hoteli vedeti.« Eppler je potegnil revolver izza pasu, ga položil na mizo, potem pa se je usedel tako, da je gledal proti vratom, za katerimi je smrčal major. Potem je začel pregledovati dokumente. Hekmat je govorila resnico. Na enem od dokumentov je pisalo »STROGO TAJNO«. Namenjen je bil generalu Ritchieju. V njem so bile pomembne nastete vse enote, ki jih bo dobil v okrepitev, če bo kazalo, da bodo Nemci začeli ofenzivo. V dokumentu so bili tudi podatki o sestavi nove tankovske brigade, v kateri so bili Avstralci, Novozelanci in Južnoafričani. Brigada bi bila morala v kratkem pri-

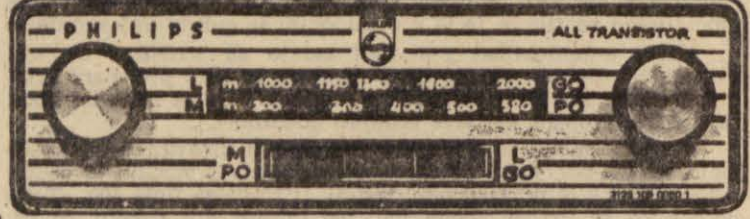
Z
Borovo

ČEVLI LAHAK KORAK TUDI SPOMLADI!

kalup je prilagojen otroškemu stopalu za igranje in šolo iz juničjega boksa podplat iz ago krupona ZA VAŠO NOGO — ZA VAŠ ŽEP!

VSE ZA AVTO

PHILIPS Touring II

To je najnovejši avtoradio PHILIPS TOURING II. 6 transistorjev, 2 germanijski diodi, srednji in dolgi valovi samo za Asch. 1.395 — Na zalogi imamo še najnovejši izdelek SCHAUB-LORENZ: TINY, 9 transistorjev, 6 polprevodniških diod srednji valovi in UKW samo za Asch. 980

Ing. Franz Pergler
Automaterialhaus
Graz, Karlauerstraße 5

MAMICE — mar ni rojstvo otroka vesel dogodek za vsa družina? Sreča bo toliko večja, če boste popejale novorojenčka na sprehod v modernem in elegantnem otroškem vozičku — izdelki tovarne Schmid Carintia iz Celovca. Vabimo vas na ogled različnih modelov na sejma Alpe-Adria v Ljubljani v dvorani B od 14. do 22. maja 1966. Velika izbira modernih in elegantnih otroških vozičkov vam je na izbiro. — Pričakujemo vas!

Ing. Georg Schmid
CELOVEC
Alois Schader Strasse 41, tel. 5097

V filtru take vrste je skrivna drobna kapsula z vodo. Ko si porineš med ustnice cigareto, kapsula počne in namoči filter. Tovarna kajpak zatruje, da je kajenje takih cigaret tako rekoč nesškodljivo. Skratka: reklama je znova zmaga, v zadnjem času pa je pričela celo poudarjati, da je tobak zelišče za krepeke dedce z zahoda, kadijo pa tudi tisti, ki so miadi, lepi, moderni in ki znajo uživati življenje, kadijo seveda tudi številni idoli povprečnega Američana. Kdo bi se mogel in zmogel upreti svojim vzorom? Zdravstvene oblasti pa lahko le nemočno opazujejo, kako jih je reklama, za katero se skrivajo milijoni dolarjev tobačne industrije, spet enkrat premagala na celi črti.

buh presenetila prvega roparja in se kot zatem zakadila v drugega ter ga s spretnim judo prijemom položila na tla. Brž je pobrala revolver in ga namerila v roparja, ki sta se hotela nemudoma maščevati za svoj prvi poraz. Tudi to pot je bila Jenny hitrejša: prvega je s strelom v srce poslala na on svet, medtem ko je drugi napadalec obležal s kroglo v trebuhu. Potem pa je hladnokrvna gospodična zbudila spečega vratarja in ga poprosila, naj telefonira policiji. »Menda sem pravkar ubila nekoga,« je pojasnila zmedenemu vratarju. Jenny Crotonon je zdaj znana v Beirutu kot »James Bond v krilus«.

agentke in nacističnega sodnika sta zdaj sprožili polemiko; medtem ko je po stotinah procesov prišlo v ječe na stotine taboriščnih paznikov, zdravnikov, vojaških poveljnikov, so pa krvavi sodniki ostali brez kazni. O 45.000 smrtnih obsodbah, ki so jih bila podpisala nacistična ljudska sodišča in posebna sodišča, v sodnih dvoranah po vojni ni bilo govora. Vzrok: krvavi sodniki se sklicujejo na to, da so tudi v rajhu opravljali le svojo službo, da so ubogali zakonik. S tem so se umaknili odgovornosti, čeprav je bila »njihova pravica krivica«. Tako lahko zahodnonemški državni tožilci zdaj pokličijo na odgovornost samo tiste nacistične sodnike, ki so bili zgrešili z umorom še »odklon prava«. Sodniki so namreč lahko pozvani na odgovor le v primeru, če so prišli navzkriž s paragrafom 336. Ta pravna bariera ščiti tudi bivšega sodnika Rehseja, ki ga zdaj berlinsko državno tožilstvo toži zaradi 44 umorov. Toda zadeva je, kot rečeno, sporna za nemško pravo: bolj ko se je nacistični sodnik držal črke nacističnih zakonov in paragrafov, teže ga je zdaj prijeti in mu dokazati krivdo. Gre namreč za to, da se je spočela groteskna situacija: če je delal sodnik zvesto po črki paragrafa, potem krivda ni njegova. Če pa je delal »zavestno in hoteno proti zakonu, če je torej kaznoval strože, kakor je predpisoval paragraf, potem se zaradi tega »odklona« po vojni lahko kaznuje. Dokazati »odklona« pa je seveda težko. Razen tega se lahko bivši sodniki zmeraj sklicujejo na to, da so skušali najstrožje kazni omiliti. Kdo bi jim dokazal, ali so jo res ali niso! Tako se na to sklicuje tudi upokojeni sodnik Rehse. Razprava bo pokazala, ali mu bodo lahko dokazali »masovni umor«, ker gre za številne primere.

BEIRUT

VIDEZ VARA

Na videz je drobna dvaindvajsetletnica Jenny prav krhko bitje, se posebej takrat, ko se v jutranjih urah vrača domov in ji z obraza zlahka razbere utrujenost. Prav tako sta mislila tudi roparja, ki sta jo hotela olajšati za torbico. To pa je bila usodna pomota.

Jenny Crotonon je pevka v nekem nočnem lokalu, ki jih v Beirutu ni malo. Njenega dela je konec takrat, ko se za obzorjem prične svitati in so ulice skoraj docela puste, le tu pa tam zmotijo kratkotrajni mir koraka kakšnega zapoznelega ponočnjaka. Tako je bilo tudi pred dnevi, ko je utrujena ustavila svoj avtomobil ob pločniku. Ni še dobro zaprla vrat na vozilu, ko sta stopila proti njej neznanca, ki nista prav nič skrivala svojih namenov. Prvi ji je vrzel zanko okoli vratu, da bi zadušil njene krike, drugi pa ji je zagrozil z revolverjem. Drobna Jenny pa se ni ustrašila, tudi ni klicala na pomoč, pač pa je najprej z dobro namerjeno broco v tre-

BERLIN

SMRTNE OBSODBE

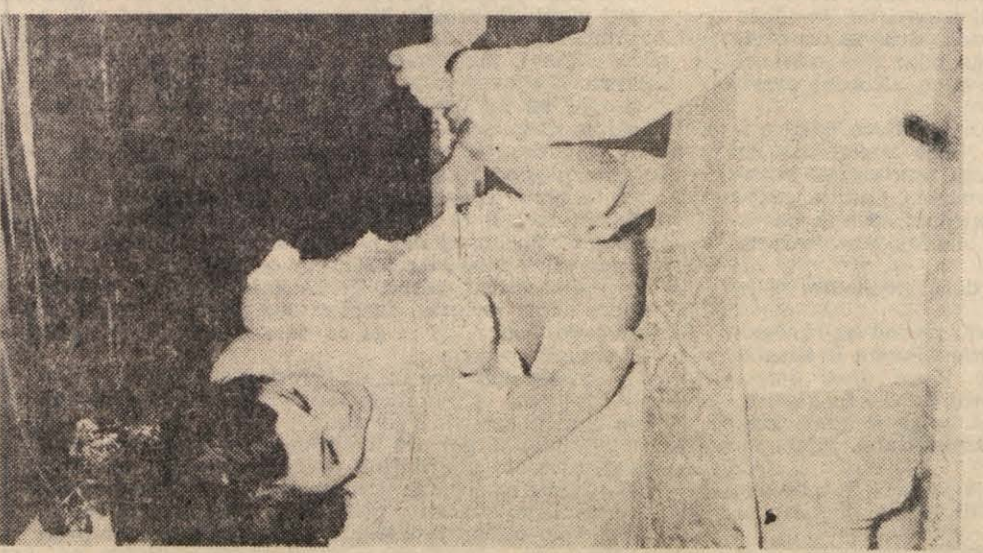
Leta 1943 je nemški duhovnik Max Josef Metzger napisal memorandum, v katerem je krščanski Zahod prosil, naj nemškemu ljudstvu po razpadu rajha priznane in mu privoščiti human mir. Metzger je bil ustanovitelj gibanja »Una Sancta«, ki naj bi se trudilo za krščansko enotnost. En izvod, namenjen švedskemu škofu Eidamu, je zaupal v Nemčiji živeči Švedinji Dagmar Imgart. Toda memorandum ni prispel v roke švedskega škofa, marveč k nemškemu gestapu. Dagmar Imgart je bila agentka gestapa. Oktobra 1943 je prvi senat nacističnega ljudskega sodišča obsodil Metzgerja na smrt zaradi »dvoma v zmagi«. Metzgerja so ubili. Obsodbo je podpisal tudi komorni sodni svetnik Hans Joachim Rehse. Po vojni je prišla denunciantka Imgart v zapor, ljudski sodnik Rehse, ki je bil od leta 1941 do konca vojne sodeloval pri 231 smrtnih obsodbah, pa je postal upravni sodnik v Schleswigu, od 1960 pa je v pokojju. Različni usodi gestapovske

DUNAJ

DVE ŽRTVI VOHUNSKIH ROMANOV

James Bond, »agent 007«, plod domišljije angleškega pisatelja Iana Fleminga, je imel »dovoljenje, da ubije«, in to svoje dovoljenje je, spet po zaslugi Flemingove domišljije, kar pridno izrabil v vsaki svoji vohunski pustolovščini. Stevilne knjige o teh njegovih pustolovščinah in še nekaj filmov, pa je že ves Zahod zaplesal v stilu Jamesa Bonda. No, dokler se to plesanje omejuje na branje knjig, gledanje filmov, kupovanje najrazličnejših praktičnih, največkrat pa povsem nepotrebnih in neumnih reči, na katerih je pečat tega vohuna »N. J. Vel. britanske kraljice«, je ples še precej nenevaren. Huje je, ko navdušeni bralci začno posnemati Bondove navade, vključno s tisto, da kaj rad ubije človeka. Bilo je že več takih primerov, o najnovejšem pa poročajo z Dunaja.

Petindvajsetletni Max Müller, — ki očitno ni bil duševno povsem uravnovešen, čeprav tega ni nihče opazil — je po branju Bondovih dogodiščin nenadoma »ugotovil«, da je tudi on »tajni agent 007« in da ima torej pravico ubiti »izdajalca«. Izdajalca je prepoznal v tovaršiu, s katerim je delal v isti tovarni, sedemajstletnem Johamu Gerhartu. Ko sta se po delu dobila v neki pivnici v Guenenbergu, je Müller prosil Gerharta, naj ga na skuterju popelje domov. Toda takoj ko se je voznika začela, je Müller z zadnjega sedea povedal Gerhartu, da ga je »odkril«, da ve, da je vohun, in da so mu zato iz »centralne naročilni, naj ga likvidira. Gerhart je sprva verjetno mislil, da gre za šalo, toda ko groženji ni in ni bilo konca in ko je na hrbtu res začutil nekaj trdega, kar bi bil lahko revolver, kot je trdil Müller, se je preplasil, da je zavil s ceste in zbežal na bližnjo kmetijo, kjer so domači bili ravno pri kosilu. Müller je prišel za njim in ga pred vsemi ljudmi ubil že s prvim strelom. Toda kaže, da je pogled na mrtvega tovaršiu končno vrnil samozivnega vohuna in stvarnost: če nekaj hipov kasneje je se sam ustrelil.

MEJE TUDI ZA »GLEDALIŠČE SVOBODNEGA IZRAZA«

Protestirala je pravzaprav smetana napredne francoske inteligence z Jeanom Paulom Sartrom na čelu, toda pariški prefekt je ostal pri svojem: tudi »gledališče svobodnega izraza« naj bi bilo v mejah »spodobnega«. Če ne, bo konec teh čudnih gledaliških predstav — pravijo jim tudi »happenings« — v katerih se na odru, ki ga pravzaprav ni, dogaja marsikaj, pa spet nič, vsekakor pa prav malo tistega, kar smo sicer vajeni videti v gledališčih. Toda izkazalo se je, da ima policija precej svoja merila za spodobnost. Kar oglejmo si nekaj točk tega gledališkega »dogodka«: na odru je nago dekle, pokrito s sladko smetano, gledalci pa so vabljani, naj smetano polijejo (na fotografiji); na odru je spet nago dekle, ki si ob zvokih najbolj divjega jazz gladi boke, gledalci pa vpijejo; na odru ni ničesar, zato pa na filmskem platnu kažejo prizor, ko morski psi trgajo kito; mož, tokrat za spremembo v obleki, nekaj minut skozi slamico napihuje milne-balončke; pa spet nago dekle, ki jo njen soigralec simbolično posili; nato spet nekaj filma; pa spet... in ves čas glasba, kateri bobniči komaj kljubujejo. Za konec pa igralci lepo sedijo za mizo in si privoščijo pravo večerjo s piščo, ki traja skoraj dobro uro. Gledalci še vedno gledajo. Potem pa gledalce opozore, da predstave nikakor še ni konec in da jih pred hišo čakajo avtobusi, ki jih bodo odpeljali na drugo dejanje. Tiste nesrečnike, ki jih še vedno zanima drugo dejanje, avtobusi odpeljejo daleč v pariško predmestje, ko izstopijo, pa vodje programa povedo, da je sedaj predstave konec, da je najbližja avtobusna postaja oddaljena četr štiri ure peš hoje, potem pa hitro odkurijo s svojimi avtobusi. Podobne predstave so radovednežem na voljo tudi v New Yorku, Londonu, Amsterdamu, Tokiu... Pariško se v nekoliko bolj pariski. Pa to policije nihi toliko ne moti. Svobodnemu gledališču je zamerala le to, da je v program vključilo tudi masko predsednika republike. Sedaj, ko so masko izključili iz programa, se pa lahko goli dogodki nadaljujejo. Protest inteligence je bil torej povsem odveč.

MAČKA IN MIŠ

je v resnejšem tonu navrgel: »Če bi nas le hoteli poslušati, in če bodo sploh kdaj prišli v Kairo.« Hekmat pa se je zavrtela na petah, odvihrala z jahanje na cesto in koračila peš, dokler ni našla taksija. Vrnila se je čez dve uri. Z njo je bil poročnik Sadaat. Prisilila ga je, da je šel z njo na Epplerjevo jahto in pogledal, kaj je narobe z Epplerjevim oddajnikom. »Ker sem se kot inženirski oficir — je pozneje pisal Sadaat v svoji knjigi Upor na Nilu — nekoliko spoznal na radijske oddajnike in sprejemnike, sem ji obljubil, da bom pogledal, kaj je. Pozvonil sem, odprla mi je Hekmat. Če ob prvem pogledu v sobo mi je bilo jasno, kako živita mlada nacistična. Salon je bil opremljen kot v pravljici iz Tisoč in ene noči. V tem mehkužnem in hotnem okolju je bilo popolnoma razumljivo, da sta Eppler in Sandy (Monkaster) popolnoma pozabila, zakaj so ji poslali v Egipt. S pogledom sem iskal oddajnik. Zdelo se mi je, da je vsa soba polna steklenic: viskija, sode, dišav. Potem me je Eppler odvedel v dnevno sobo in mi pokazal velikanski radijski aparat, kombiniran z gramofonom. S pritiskom na skrivno vzmet se je odprla zgornja stran ohišja in v odprtini, ki se je pokazala, je bilo dovolj prostora, da je telegrafist lahko, skrit pred pogledi nepoklicanih, lahko oddajal, medtem ko je gramofon normalno igral. Moral bi biti pravi obveščevalni genij, da bi kdoli odkril v tem nesškodljivem ohišju radijski oddajnik v službi nemške vojske. Vse je bilo pripravljeno zelo skrbno in natančno. Nisem in nisem mogel odkriti napake. Tedaj pa se mi je posvetilo. Nemcem sem rekel, da ne najdem nobene napake. Moji dvomi o obeh mladeničih so bili potrjeni. Fant sta imela denarja, kolikor sta hotela, in zato deklet, piščice in vsega, kar jima je padlo na pamet, pa sta zato sklenila, da kar najdlje podaljšata prijetno bivanje v Egiptu. Čisto preprosto: pokvarila sta oddajnik. « Tako vsaj je bil prepričan poročnik Sadaat. Bil je nezaupljiv. Eppler mu ni bil pri srcu, odkar je podvomil o sposobnosti egiptovske vojske, da bi se dvignila v upor proti Britancem. Sadaat je samo čakal na priložnost, ki mu bo potrdila njegovo prepričanje, da so vsi Evropejci enaki in da ta Nema nista prav nič drugačna od Angležev. Njim in tema dvema je samo do lahkega življenja in uživanja. Bil je prepričan, da Eppler sploh ni resno poskušal oddati svojega poročila. V tem pa se je Sadaat motil.

legrafista. Domnevaljo, da sta vzdrževala radijsko zvezo z agentom, ki je v Egiptu. Močno pritiskalo nanju, da bi jima razvezali jezik. »S tem je vse pojasnjeno,« je vzkliknil Monkaster. »Oddajali smo v prazno.« Eppler pa je mirno vprašal: »Sta ujetnika spregovorila?« »Kaj sinoči se ne,« je odvrnil duhovnik. »Toda ob metodah, ki jih poznate, bosta prej ali slej spregovorila.« Za hip je pomolčal, potem pa navrgel: »In kaj nista ukrenili?« »Kaj nama ostane drugega kot čakati do polnoči, ko bo začel delovati pomožni sprejemnik?« je odvrnil Eppler. »In če bi se med tem okrepčali s požirkom dobre kafilje, oče?« Duhovnik je s studom odkimal in očitačje opazoval Epplerja, ki si je natakal viskija v kozarec. »Moram se vrniti v cerkev. Čakaj me za spoved.« In že je stopil k vratom. »Vsem boste prihranili nevšečnosti, če me ne boste več iskali v cerkvi,« se je priporočil in navrgel: »Želim vam, da bi se vam posrečilo oddati poročilo, in bog naj bedi nad vašim delom.« »Alma mater, oče,« ga je pozdravil Eppler. Potem sta se Eppler in Monkaster pogovarjala o novem položaju. Končno je Eppler stopil v svojo kabino in potegnil iz kovčka šop bankovcev. Nato je peš odvihral do grškega trgovca na vogalu. Čez kako uro je Grkov služabnik že pripeljal dobroto: na jahto so naložili kar nekaj zabojev butelj in drugih dobrot. Ko je bilo vse to opravljeno, se je Eppler s takšnim odpeljal do železniške postaje in kupil dve vozovnici do Assiuta. Monkaster je bil med Epplerjevo odsotnostjo zaposlen čez glavo: moral je šifrirati. Ze pripravljene mu poročilo o podatkih, ki jih je bil Eppler vzel iz majorjevih dokumentov, je dodal pomenljive stavek: »Molite za Alma mater.« To je pomenilo, da sta vohuna opravila svojo misijo in da jo bosta poskušala unesti... Toda Eppler in Monkaster sta dobro vedela, da njuno poslanstvo še ni končano, dokler ne bosta poslala poročila v eter in prejela potrdila o sprejemu. Ni pa bilo gotovo, če bo pomožna radijska postaja v Atenah opolnoči lovila njune klice, kot je bilo dogovorjeno. In če bo, ali jo tudi sposobna sprejeti dolgo in zapleteno sporočilo, ki bi ga tako rada čimprej oddala? »Najmanj štirindvajset ur morava še ostati tu, vse pa se že podira,« je dejal Eppler. »Odkrila sva vse, kar sva potrebovala, in sedaj ne moreva odposlati sporočila... Pojdva, rad bi se napil...« Odšla sta v Kit Kat. Sedla sta za mizo in srkala svoj viski, oba čemerna in pobita; tedaj je prisedel majhen kozav močiček, po vsem vidu Grk, ki je prehitro obgatal z vojaškimi dobavami. Po vsej sili ju je hotel počastiti s šampanjcem. Ko je Hekmat Fatmi končala svoj točko in se pridružila omizju, je Grk naročil buteljko šampanjca. Pijan je bil kot čep, zelo dobro volje in nesškodljivo zabaven. Prav to pa sta potrebovala Nema da bi si malo sprostita živce.

Policajska preiskava je ugotovila, da si je Müller sam pisal pisma, pod katero je podpisoval šefa neke imaginarne vohunske centralne in da si je tako tudi sam dal dovoljenje za ubijanje in seveda obvezno šifro 007. Menda je že nekaj časa zalezoval Gerharta, mu sledil na najrazličnejših poteh in ga doma nadzoroval z daljnogledom. Nekaj dni pred tragičnim dogodkom pa si je sam napisal ukaz, naj »eliminira nevarnega vohuna in izdajalca«.

MED DVEMA TEČAJEMA

NA ZDRAVJE!
V eni izmed gostiln švicarskega kantona Vaud visji naslednji napis: »Gostje! Spomnite se, da štirje kozarci pomenijo steklenico, dve steklenici »rundo«, dve »rundi« kresanje mnenj, kresanje mnenj prej ali slej prepri, prepri pretep, dva policajca in sodnika za prekrške, sodnik za prekrške denarno kazni in povrnitev stroškov, stroški pripeljejo na boben, od bobna do samomora je samo korak, samomor pa pomeni smrt, veselo vdovo in srečno taščo. Sedaj, ko vse to veste, pijte zmerno, plačajte pošteno, odidite iz gostilne prijazno in se mirno vrnite domov. Na zdravje!«

BORDEAUX

PALICA IMA DVA KONCA

Apelacijsko sodišče v Bordeauxu je ravnalo skoraj revolucionarno, ko se je končno odločilo in obsodilo ločenko L., da mora plačati svoji bivši zakonski polovici 5000 frankov (približno 1.200.000 S din) zaradi moralne škode in ker je možu ožmogčila, da bi užival duševne in materialne prednosti normalnega zakonskega življenja. V sodbi je bilo tudi rečeno, da je gospa L. obnašala nedostojno, da je živela neurejeno življenje, medtem ko se je mož vztrajno trudil, da bi ohranil zakonsko skupnost.

Menda je privratar, da so v Franciji uporabljali 301. člen civilnega zakonika in škodo ženskega spola in zatorej ni čudno, da je zdaj marsikatera lahkoživa žena zaskrbljena, posebno če ima zgledega soproga. Tudi nekatera ženska združenja so se postavila ob stran tej sodbi, češ da je sodišče ravnalo popolnoma pravilno in v smislu enakopravnosti spolov, zakaj ni dvoma, da je dobra žena neprenehljivo vrednota v zakonu, prav tako pa je tudi jasno, da si mora mož brez zveze naložiti veliko večja materialna bremena, kot če bi živel normalno zakonsko življenje. Tako je torej razsodba sodišča v Bordeauxu vsekakor pravična in nevredna žena naj trpi tudi materialno, če je prišlo do ločitve po njeni krivdi. Tudi nekateri slavni ločenci so z odobravanjem sprejeli razsodbo in Francoske Sagan je takole komentirala odločitev sodišča: »Če se žena vede neprimerno in obenem želi biti svobodna, je povsem na mestu, da to tudi plača, seveda če ima denar.« Roger Vadim, ki ima nedvomno že precej izkušnje z zakonskimi viharji, je mnenja, da je pravično in v redu, »če žena poplača škodo, ki jo je zakrivila s svojim ravnanjem, tudi materialno in to še posebej v tistih primenih, ko je bogatejša od moža.« Vadim očitno še ni pozabil Brigitte Bardot in njene naslednice Stroyberg.

SMRTONOSNI POLJUBI

Ameriški zdravnik T. D. Luckey piše, da bo astronom, ko se bo s kakega daljšega vesoljskega potovanja vrnil na Zemljo, že ženin poljub lahko stal življenje. Med potovanjem v kabini, kjer ni bakterij, bi namreč njegov organizem postal tako občutljiv, da ne bi mogel kljubovati napadu nštehtih bakterij, ki se jim »navadni ljudje« uspešno upiramo. Zato naj bi astro navt pred pristankom zaužil posebno »bakterijsko tabletov«.

PSI SO NA BOLJSEM

Zahodnonemška zveza za zaščito živali je s ponosom sporočila javnosti, da so »štirje milijoni nemških psov že do segli življenjski standard ameriških psov«. Komentarji pa ugotavljajo, da se pravzaprav psov bolj kot otrokom. Zahodni Nemci so, na primer, lani porabili več denarja za hrano svojih psov kot za hrano svojih otrok, industrija za pripravo pasje hrane je močnejša kot industrija za izdelavo otroške hrane in pasja prehranska industrija pripravila več jedi kot industrija hrane za otroke. In za nameček: pretepati psa je v Zahodni Nemčiji kaznivo, »vzgojca otrok pa je zasebna, družinska stvar«.

TELEFONSKA TOLAŽBA IN SPODBUDA

Ko se gospodinjam v Kansas Cityju zazdi, da je njihovo delo vse premalo cenjeno in da jih i njihovi možje i bližja (predvsem možka) okolica kar preveč zanemarjajo, lahko zavrtje telefonsko številčnico v določenem zaporedju, pa bodo iz slušalke zaslišale prijeten moški glas, ki bo rekel: »Vi ste najbolj ljubka in prijetna ženska, kar sem jih spoznal. Skorajda ni morem verjeti, da se možki vašega življenja zaveda, kolikšna srečo pravzaprav ima, da vas ima za ženo. Jaz bi se tega vada dale. Ze v prvem tednu je to številko poklicalo 120 gospodinj«.

VSAKDO SVOJO BARVO

Paul Brown je bil enajst let zakladnik zvezne države Michigan in ves čas njegovega »vladanja« so bili čeki te države rjave barve (brown pomeni v angleščini rjav). Novi zakladnik se imenuje John Green. In novi čeki so kar najbolj zelene barve (green pomeni zelen).

POTRPLJENJA JE BILO KONEC

»Opozoril sem ju, ju svaril, pa se nista zmenila zamé. Potem sem pač ukrenil, kot mi je velela vesta.« Tako je povedal indijski kmet na policijski postaji v Barabankiju. Potem pa je še položil na mizo policijskega poveljnika glavi svoje žene (imela je osem otrok) in njenega ljubčka. Možak je tudi povedal, da je že dlje časa vedel za ženo nezvestobo, da pa se je vedno skušal obvladati. Toda ko je ženo in njenega ljubčka našel v lastni postelji, mu je prekipelo.

NEPRIMERNA NAGRADA

Sovjetske kočarkarice, ki so bile na turneji po ZDA, niso bile najbolj zadovoljne z organizatorji te turneje. »Veliko raje bi preživele tistih nekaj ur v kakem muzeju,« je izjavila ena izmed igralok. Ameriški organizatorji so namreč menili, da bodo igralke še najbolj razveselili, če jih bodo za nekaj ur prepustili na milost in nemilost strokovnjakom najbolj znanega newyorškega kozmetičnega salona.

ŠEST MESECEV POD ZEMLJO

Med Francozi se je našel prostovoljec, ki bo kar šest mesecev preživel sedemdeset metrov pod zemljo. Za poskus so izbrali podzemeljsko jamo, ki je kakih 50 kilometrov od Nice. Mož bo živel pod zemljo v posebnem šotoru, s površjem pa bo povezan s telefonom, toda le za to, da bo povedal svoje želje. S površja zemlje namreč ne bo dobival nobenih vesti. Mož, ki je star petindvajset let, naj bi se spustil pod zemljo v naslednjih dneh.

PREROKI SE ORGANIZIRAJO

Angleški »prerok« in »jasnovidec« so se odločili, da se bodo združili v svojevrstni »sindikate« in da bodo — velja za tiste, ki jim bo posebna komisija priznala »sposobnost« čitanja prihodnosti — sprejeli svoj »kodeks častit«. Vsak priznan član združenja bo dobil posebno diploma, tako da bodo informaciji o prihodnosti željni Angleži v prihodnje vedeli, ali imajo opraviti s »prizanimi profesionalcem« ali z »amaterjem«.

KAJ VSE ZNAJO JAPONCI

Narobe svet, bi bil lahko našlo naslednje vesti: hčerka poglavarja indijskega plemena Chippewa Shirley Defoe je prišla v veleblagovnico v Phoenixu kupit par mokasinov, kakršne so že od nekdanj nosili člani njenega plemena. Seveda jih ni bilo težko najti, čeprav jih sami Indijanci ne izdelujejo več, toda njih je bil pečat »Made in Japan«.

NADALJEVANJE PRIHODNJIČ

JUŽNO OD JAVE

Ker iz poznavanja izvira zaupanje, ga je minil strah pred drugimi člani posadke, čeprav jim ni še popolnoma zaupal. Kadar koli mu je Nicolson, ki je krmaril in je sedel najbolj blizu pri dečku, pomolil kosček ladijskega prepečenca ali skodelico sladkega razvedenelega kondenziranega mleka, se mu je otrok plaho nasmešnil, se sklonil naprej, mu naglo iztrgal darilo iz rok, se umaknil ter pojedel ali popil, kar je bil dobil, s sklonjeno glavo. Pri tem je izpod povešenih vek nezaupljivo motril Nicolsona. Če pa je Nicolson stegnil roko, da bi ga ujel ali se ga dotaknil, se je zatekel h gospodični Drachmann, ki se je sedela na desni strani krme, jo zagrabila s toliko silo, da se je zdrnila in nehote zavpila, mu obrnila glavo in ga resno pogledala v obraz skozi razprte prste leve ročice. Prav vseč mu je bila ta igra, da je kukal med prsti, misleč, da je tako postal neviden. Večkrat je Nicolson za dolgo časa pozablil na vojno, na ranjence in skoraj obupni položaj, tako zaverovan je bil v početje malega dečka. Toda vedno znova se je vračal v bridko sedanost, v še hušji obup in podvojen strah, kaj se bo zgodilo z otrokom, ko jih bodo Japonci napadli ujeti.

Japonci jih bodo dohiteli. Nicolson je to vedel. O tem ni bilo niti sence dvoma. Videl je, da tudi kapitan Findhorn ve navzlic spodbudnim besedam, da plovejo proti otoku Lepar in Sundskemu prelivu. Japonci so imeli svoje položaje v razdalji nekaj milj in jih bodo našli in ujeli, kadar koli se jim bo zljubilo. Edina skrivnost je bila ta, da niso tega že storili. Nicolson se je spraševal, če drugi vedo, da so njihove svobode in varnosti štete, da se mačka igra z mišjo. Če so vedeli, je bilo nemogoče razbrati iz njihovega vedenja in zunanosti. Nebogljeni in nemočna čreda v marsikaterem pogledu, mlinski kamen okrog vratu vsa-

78 kogar, ki je hotel pripeljati svoj čoln v svobodo, toda Nicolson jim je moral priznati eno: če je izšel Gordona in neuranoveselega Sinclaira, je bila njihova moralna odlična.

Delali so trdo in brez ugovora, da bi spravili vse oodeje in zaloge čim bolj lepo v čoln, stisnili so se in se odpovedali lastnemu ugodju, da bi ranjenci laže ležali — ti pa se kljub bolečinam niso niti enkrat potožili — in se veselo in brez obotavljanja sprijaznili z vsemi Nicolsonovimi ukazi in lastnim neodnim položajem. Obe sestri, ki jima je presenetljivo in spretno pomagali brigadir Farnholme, sta skoraj dve uri obezvalovali ranjence in zelo dobro opravili svojo nalogo. Se nikoli se niso bolj upravičilo predpis ministrstva za transport, da mora biti v vsakem rešilnem čolnu izdatna oprema za prvo pomoč, in le redko kdaj je bila ta pomoč bolj potrebna: sredstva za oživljanje ponesrečencev, sulfanilamid, kodeinske spojine, obveze, gaza, vata in želatina za opekline — vse to je bilo v čolnu in vse je bilo koristno uporabljeno. Gospodična Drachmann je sama imela kirurški pribor. In McKinnon je s čolnarsko sekirico in lastnim nožem razsekal prav primerne deščice iz desk na dnu čolna za polomljeno roko narednika Fraserja. Deščice je izgotovil deset minut potem, ko so mu naročili.

In gospodična Plenderleith je bila čudovita. Nobena druga beseda ne bi zadostovala. Imela je to lastnost, da je znala spraviti okoliščine in položaje v okviru spodbudne vsakdanosti, in vedla se je tako, kakor da je vse življenje preživela v odrtem čolnu. Jemala je položaj takšen, kakršen je bil, in ga skušala čim bolj izboljšati. Njen vpliv je več kot zadostoval, da so še drugi sledili njenemu zgledu. Ona je zavila ranjence v oodeje in jim položila pod glave rešilne pasove ter

80 ki jo je opazil na starem možu od zgodnjega popoldneva. Kakor da nikoli ni bilo človeka, ki se je hvaležno poglaval v varno zavetje šrambe. Neverjetno, toda zgodilo se je. Nekje v podzavesti se je Nicolsonu zganil rahel dvom, ker je bil brigadir preveč dosleden v svojih nedoslednostih in bi utegnil za vsem njegovim nevarnim početjem tičati razumen, a dobro prikrit zvok. Toda to je bil samo dvom, ki si ga ni znal razložiti in morda si je samo domišljal, da je v Farnholmovem čudnem in nedoslednem vedenju nekaj, česar sploh ni bilo. Kakršna koli razlaga je že bila, zdaj je ni utegnil iskati.

»Potegnite puške dol,« je ukazal Nicolson. »Vsi. Skrijte jih. Vsi drugi ležite na dno, čim bolj na dno.« Slišal je dečka, kako je jezno zatulil, ko so ga potegnili dol k sestri, in s silo si je izbil vsako misel nanj iz glave. Letalo — hidroplan nenavadne zunanosti, kakršnega se ni bil videl — je še vedno letelo naravnost proti njim in je bilo zdaj oddaljeno še kak kilometer. Spuščalo se je čedalje nižje in se je bližalo zelo počasi. Ta vrsta letala ni bila grajena za hitrost.

Zdaj se je nagnilo in začelo obkrožati rešilna čolna in Nicolson ga je opazoval skozi daljnogled. Na trupu se je zasvetilo znamenje vzhajajočega sonca, ko se je letalo obrnilo naprej proti jugu in nato proti vzhodu. Nerodno, počasno letalo, si je mislil Nicolson, primerno samo za počasne, izvidniške polete, in to je bilo vse. In potem se je Nicolson spomnil treh lovcев zero, ki so brezbržno krožili nad njihovimi glavami, ko so zapuščali gorečo »Viromco«, in v hipu mu je šnila v glavo misel, ki ga je prevzela kot gotovost.

»Lahko odložite puške,« je mirno dejal. »In vsi lahko spet sedete. Tale nam ne streejo po življenju. Japonci imajo dovolj bombnikov in lovcев, da bi nas lahko gladko in hitro pospravili. Če bi nas hoteli pokončati, ne bi pošiljali stare morske škafle, ki se uteg-

ne sama sestreliti. Poslali bi bili lovce v bombnike.« »O tem nisem tako zelo prepričan.« Farnholme je vrela kri in nerad se je odpovedal priložnosti, da bi vzel japonsko letalo na muho svoje karabinke. »Tem nepridipravom ne bi nič zaupal!«

»Kdo jim zaupa?« mu je pritrtil Nicolson. »Toda dvomim, da ima ta pilot kaj več kot strojno.« Vodno letalo je še vedno krožilo v isti spoštljivi razdalji. »Po mojem bi nas radi dobili v pest, toda hočejo nas dobiti žive, sam bog ve zakaj. Tale hip nas samo drži na ledu, kakor bi rekli Američani.«

Nicolson je preživel preveč let na Daljnem vzhodu, da ne bi bil slišal grozljivih nadrobnosti o japonski krvočnosti in barbarski krutosti, in je vedel, da je za sovražnega civilista smrt prijeten in dobrodošel cilj v primerjavi z usodo, ki ga čaka v ujetništvu. »Zakaj nas imajo za tako pomembne, si ne morem niti misliti. Toda bomo zadovoljni in skušajmo ostati živi še nekaj časa.«

»Soglašam s prvim oficirjem.« Van Effen je že spravljal svojo puško. »To letalo nas samo — kako že pravite — drži na muhi. Ne bo nas napadlo, brigadir, bodite brez skrbi.«

»Morda nas bo, morda nas ne bo.« Farnholme je privlekel na dan karabinko, da so jo vsi videli. »Čemu ga ne bi skušali zadeti. Hudica, saj je sovražnik, ali ne?« Farnholme je zasoplo dihal. »Krogla v motor...«

»S tem ne bo nič, Foster Farnholme.« Glas gospodične Plenderleith je bil hladen, rezek in ukazovalen. »Vedeš se ko bedak, neodgovoren otrok. Takoj odloži puško.« Farnholme je bil že zbežan zaradi njenega pogleda in ostrega jezika. »Čemu drzati v osje gnezdo? Če ustrelis vanj, se utegne razjeziti, nas napasti in nas polovico pobiti. Zal ni nobenega jamstva, da boš ti med tisto polovico.«

83 vijo? Zamisel ni brez privlačnosti, Johnny.« Umolknil je in nato mirno povzel: »Zdi se mi, da nekaj vidim.« Nicolson je v hipu dvignil daljnogled k očem. Nekaj časa je strmel skozi leče in zagledal na obzorju obris ladje. Zlati žarki zahajajočega sonca so se iskriili na njeni nadgradnji. Spustil je daljnogled, si pomel oči in spet pogledal. Minevalo so sekunde. Potem je z brezizraznim obrazom spustil daljnogled in ga tiho izročil kapitanu. Findhorn ga je vzel, ga negibno poddržal pred očmi in ga vrnil Nicolsonu. »Ni nobenega znamenja, da bi se nam sreča nasmešnila, kaj? Povejte jim, prosim. Če skušam prepričati ta prekleti motor, me boli, kakor da mi nekdo vleče trnke po grlu.«

Nicolson je pokimal in se obrnil. »Zal mi je, vsi posluh, toda — no, bojim se, da nas čaka nova preizkušnja. Japonska podmornica. Prehitva nas, kakor da stojimo na mestu. Ko bi se bila pojavila petnajst minut pozneje, bi bili morda dosegli tistile otoka.« Z glavo je pokazal čez premeč na desni strani čolna. »Tako pa nas bo dohitela, preden bomo na pol poti do otoka.«

»In kaj se bo po vašem mnenju potem zgodilo, gospod Nicolson?« »Kapitan Findhorn misli — in jaz soglašam z njim — da nas bodo verjetno skušali ubiti.« Nicolson se je kislno nasmešnil. »Za zdaj lahko rečem samo to, gospodična Plenderleith, da bomo skušali utiti tej usodi. Toda to ne bo lahko.« »Nemogoče.« Van Effen je spregovoril s svojega sedeža na premeč in njegov glas je bil hladen. »Podmornica je, človek božji. Kaj bomo dosegli z našimi ficafaji proti njenemu oklepu, ki vzdrža tak vodni pritisk? Naše krogle se bodo samo odbile od njega.« »Predlagate, da se vdamo?« Nicolson je videl logiko v Van Effenovih besedah in je vedel, da mož ne

83 pozna strahu. Kljub temu je čutil nejasno razočaranje. »Čemu naj bi dejansko naredili samopom — kar pravzaprav predlagate.« Van Effen je z dlanjo rahlo udarjal po robu čolna, da bi podkreplil svoje besede. »Se vedno lahko pozneje poiščemo boljše možnost za pobeg.«

»Očitno ne poznate Japoncev,« je utrujeno dejal Nicolson. »To ni samo naša najboljša možnost, ki smo jo kdaj imeli, ampak tudi naša zadnja.« »Jaz pa pravim, da govorite neumnosti!« V vsaki potezi Van Effenovega obraza se je zdaj očrtavalo sovraštvo. »Glasujmo, gospod Nicolson.« Ozri se je po čolnu. »Kdo izmed vas je...«

»Molčite in ne govorite kot norec!« je grobo dejal Nicolson. »Niste na političnem sestanku, Van Effen. Zdjaj ste v čolnu britanske trgovske mornarice in na njenih plovnih enotah ne poveljujejo odbori, ampak samo en človek — kapitan. Kapitan Findhorn pravi, da se bomo upirali — in pri tem ostane.«

»Ali kapitan brezpogojno vztraja pri tem?« »Da.« »Oprostite.« Van Effen se je priklonil. »Pokoravam se kapitanovi avtoriteti.«

»Hvala.« Z nejasnim občutkom nelagodnosti je Nicolson prenesel svoj pogled na podmornico. Zdjaj jo je bilo mogoče videti v vseh večjih podrobnostih. Bila je še oddaljena slabo miljo. Vodno letalo je še vedno krožilo v zraku. Nicolson je pogledal kvišku in se namrščil.

»Ko bi le ta prekleti volhjač odletel domov,« je zamrmral. »Precej nam meša štrene,« je pritrtil Findhorn. »Čas beži, Johnny. V petih minutah nas bo dohitela.« Nicolson je raztreseno pokimal. »Ali smo že kdaj videli tako podmornico, gospod?« »Mislim, da smo,« je počasi odgovoril Findhorn.

79 jih karala ko neubogljive in samovoljne otroke, če so se ji skušali upirati. Gospodični Plenderleith ni bilo treba nikogar dvakrat pokarati. Ona je prevzela nadzorstvo nad šrambo in motrila ranjence, dokler niso pojedli zadnje drobtine in popili zadnje kaplje vode, ki jim jo je dala. Ona je iztrgala Farnholmu potovalno torbo iz rok, jo stlačila pod svojo klop ob strani čolna, pobrala sekiro, ki jo je bil McKinnon odložil, in z bojevitim pogledom sporočila razjarjenemu brigadirju, da je njegovih pivskih dni koncerj in da bodo vsebinske torbe, ki jo je mislil načeti, v prihodnje uporabljati le v zdravstvene namene. Potem je — neverjetno — privlekla pletilne igle in volno iz globin svoje obsežne torbe in mirno pletla naprej. In tudi zdaj je sedela z desko, položeno čez kolena, in skrbno rezala govedino in kruh in delila prepečenec, sladkor in razredčeno kondenzirano mleko ter ukazovala resnemu in nadvse dostojanstvenemu McKinnonu, ki ga je zaposila kot natakarja, kakor da je eden izmed njenih zanesljivejših, a ne preveč bistrih šolarjev. Čudovita je, si je mislil Nicolson, ki se je zelo trudil, da bi njegov obraz ostal prav tako resen kakor krmarjev, naravnost čudovita. Druge besede za to ni našel. Nenadoma je postal njen glas bolj rezek in se je dvignil za celotno okvalo.

»Gospod McKinnon! Kaj vendar počnete?« Krmar je spustil svoj zadnji obrok kruha in konzervirane govedine na dno čolna in padel na kolena poleg nje. Pokukal je izpod jadravine, ne da bi se zmenil za gospodično Plenderleith, ko je ponovila vprašanje. Ponovila ga je v tretje, ne da bi dobila odgovor, stisnila ustnice in ga z ročajem od noža divje sunila med rebra. To pot je dobila odgovor.

»Ali bi pogledali, kaj ste naredili, cepce nerodni?« Z nožem je pokazala na McKinnonovo koleno. Med

njim in stransko klopjo je bilo pol kilograma mesa, ki se je skoraj sploščilo.

»Oprostite, gospodična Plenderleith, oprostite.« Krmar je vstal, si raztreseno brisal ostanke govedine s hlač in se obrnil proti Nicolsonu. »Letalo se približuje, gospod. Devetdeset, dovolj blizu.«

Nicolson ga je pogledal in oči so se mu nenadoma zožile. Izpod jadravine je pogledal proti zahodu. Skoraj v hipu je zagledal letalo, ki je bilo oddaljeno komaj dve milj in je letelo kakih šeststo metrov visoko. Walters, opazovalec na premeč, ga ni bil opazil, toda to ni bilo čudno. Letalo se jim je bližalo naravnost od sonca. McKinnonovo tenko uho je zaznalo oddaljeno brenčanje motorja. Kako ga je mogel slišati sredi nenehnega gorujenja gospodične Plenderleith in enakomernega drdranja njihovega lastnega motorja, si Nicolson ni vedel razložiti. Še zdaj ni sam slišal nič.

Nicolson je stopil nazaj in se ozrl na kapitana. Findhorn je ležal na boku. Morda je zaspal ali je bil v omedlevidi. Ni mogel izgubljati časa, da bi ugotovil, kaj je z njim.

»Spustite jadro, krmar,« je naglo ukazal. »Gordon, pomagajte mu. Pohitite. Cetri?«

»Da, gospod?« Vannier je bil bled, a je bil videti dovolj prizadeven in trden.

»Puške. Eno za vas, brigadirja, krmarja, Van Effena, Waltersa in zame.« Pogledal je Farnholma. »Tu kaj je nekakšna avtomatska karabinka, gospod? Ali znate z njo ravnati?«

»Seveda znam!« Svetlo modre oči so se naravnost iskriile. Farnholme je stegnil roko po karabinko, napel petelina s spretnim gibom prsta, naslonil puško čez roko in z veselim pričakovanjem pogledal letalo, ki se je bližalo. Stari volhjač je zavohal bitko in to mu je bilo všeč. Celu v let bežnih trenutkih je Nicolson našel dovolj časa, da se je čutil popolni spremembi,

81 ton motorjev spremenil. Se vedno je krožilo, a je ves čas ležalo višje, čeprav se je le s težavo dvigalo. Na visini tisoč petsto metrov se je zvravnilo in začelo krožiti v velikih krogih, ki so merili štiri do pet milj v premeru.

»Zakaj, mislite, je to naredil?« Vprašal je Findhorn. Njegov glas je bil močnejši in razločnejši, kakor je bil ves čas, odkar je bil ranjen. »Zelo čudno, ali ne, gospod Nicolson?«

Nicolson se mu je nasmešnil. »Mislim sem, da se spite, gospod. Kako se zdaj počutite?«

»Lačen in žejan. A, hvala, gospodična Plenderleith.« Stegnil je roko po skodelico, se zdrnil ob nedejni bolečini, ki mu jo je povzročil gib, in se nato spet ozrl v Nicolsona. »Niste mi odgovorili.«

»Oprostite, gospod. Težko kaj rečem. Po mojem kliče svoje tovariše, da bi si nas ogledali. Dvignil se je tako visoko, da bi ga od daleč videli. To je samo domneva seveda.«

»Vaše domnevo so, žal, po navadi dosti bolj pravilne, kakor bi bilo meni všeč.« Findhorn je umolknil in ugriznil sendvič za govedino.

Mislilo je pol ure in izvidniško letalo je že zmeraj vztrajalo v približno istem položaju. Ljudem je šlo že kar na živce in vratovi so jih boleli, ker so tako nepremično strmel v nebo. Toda zdaj so vsi vedeli, da letalo nima neposrednih sovražnih namenov proti njim.

Preteklo je še pol ure in krvavo rdeče sonce se je začelo naglo spuščati navzdol proti robu morja. Kot ogledalo gladko morje se je temnilo proti nejasnemu obzorju na vzhodu, medtem ko se je velika škrlatna planjava na zahodu širila daleč proti dešču zahajajočega sonca. Ne povsem gladka kot ogledalo na tli strani — nekaj majhnih otočkov je izstopalo iz rdeče vodne ploskve in se črnilo pod vodorav-

nimi sončnimi žarki. Na levi, prav z leve strani premeč, morda kakke štiri milje proti jugo-jugozahodu se je nad mirno-morsko površino začel neopazno dvigati nizek otok.

Kmalu potem ko se je začel pojavljati ta otok, so opazili, da se je vodno letalo začelo spuščati nižje in da se je v dolgem in nizkem padcu pognalo proti vzhodu. Vannier je z upanjem v obeh pogledal Nicolsona.

»Konec straže za psa čuvaja, gospod? Najbrž se odpravlja domov v posteljo.«

»Bojim se, da ne, četrti.« Nicolson je z glavo pokazal na letalo, ki se je oddaljevalo. »V tej smeri se širi morje na stotine milj daleč in potem je Borneo — in naš prijatelj ni tam doma. Stavim sto proti eni, da je ugrizel tovariša.« Ozrl se je v kapitana. »Kaj mislite, gospod?«

»Najbrž imate spet prav, vrag naj vas pobere.« Findhornov nasmeh je odzvel tem besedam sleherni žaljivi pomen in potem je smehljaj počasi izgubil in pogled se mu je zresnil, ko se je letalo spet zvravnilo v višini kakih tristo metrov in začelo krožiti. »Prav imate, gospod Nicolson,« je tiho dejal. Z muko se je obrnil na sedežu in pogledal predse. »Kako daleč je ta otok po vašem mnenju?«

»Dve in pol milj, gospod. Morda tri.« »Skoraj tri.« Findhorn se je obrnil proti Willoughbyju, nato pokazal z glavo na motor. »Ali lahko spravite kaj več obratov iz tega vašega šivalnega stroja, drugi?«

»Se en vozle, gospod, če bom imel srečo.« Willoughby je položil roko na vrvi, ki se je vlekla do Siranovega čolna. »Dva, če prerežem vrvi.«

»Ne izkušajte me, drugi. Poženite torej motor, kolikor le morete.« Z glavo je pokazal na Nicolsona,

82 ki je prepustil krmilo Vannieru in stopil h kapitanu. »Kaj menite, Johnny?« je zamrmral Findhorn.

»Kaj mislite, gospod? Kakšna ladja bo prišla ali kaj se bo zgodilo?«

»Oboje.« »O tem, kakšna ladja bo prišla, ne bi mogel nič reči — rušilec, torpedni čoln, ribiška ladja, kar koli. Kar pa zadeva drugo vprašanje, no, zdaj je jasno, da nas hočejo dobiti žive in ne pobiti.« Nicolsonu se je zmrazil obraz. »To bo prišlo pozneje. Medtem nas bodo ujeli — potem staro mučenje z zelenim bambusom, nohti na nogah in zobje, obdelovanje v vodni silosi in vse običajne poslastice.« Nicolsonova usta so bila zdaj samo še bela progca na obrazu in njegove oči so strmele proti krmu čolna, kjer sta se Peter in gospodična Drachmann igrala, se drug drugemu smejala in je bilo videti, kakor da dekle nima nobene skrbi na svetu. Findhorn je sledil z očmi njegovemu pogledu in počasi pokimal.

»Da, tudi jaz tako čutim, Johnny. Boli me — že ko jih gledam, me boli. Prav dobro se razumeta.« Za misljeno se je podrgnil po sivi ščetinasti bradi. »Prosojen jantar — tako je neki pesnik nekoč opisal polt svoje junakinje. Preklemani norec — ali tako sem si vsaj takrat mislil. Nekega dne bi se mu rad opravičil. Res neverjetno, ali ne?« Zasmejal se je. »Pomislite, kakšna prometna gneča bi nastala, če bi jo pripeljali nazaj na Piccadilly.«

Zdjaj se je Nicolson nasmešnil. »To je zaradi sončnega zahoda, gospod, in vaše oči so krvavo podplute.« Hvaležen je bil staremu kapitanu, da je spjelal drugemu njegove misli. Toda brž se je spet zresnil, ko se je spomnil. »Ta strahna brazgotina. Naši rumeni bratje. Po mojem bi bilo treba dolg plačati.« Findhorn je počasi pokimal. »Ali naj — hm — odgledimo naše ujetništvo? Naj palčni vijaki še malo rja-

84 »Videli smo jo.« Nicolson je bil zdaj prepričan. »Lahke protiletalski top zadaj, strojnica na poveljniškem mostiču in težak top spredaj — 3,7 ali 4-palčni, ali nekaj podobnega, ne vem prav za gotovo. Če nas hočejo spraviti v podmornico, bomo morali pristati tik ob njej, verjetno pod njenim stolpom. Noben top ne more tako nizko streljati.« Ugriznil se je v ustnico in strmel predse. »Čez dvajset minut se bo stemnilo — in od otoka bomo oddaljeni še kake pol milje, ko nas bo podmornica zaustavila. Možnost, hudičevje majhna možnost, a vendarle...« Spet je dvignil daljnogled k očem in strmel v podmornico. Potem je počasi odkimal. »Da, prav sem se spominjal. Ta 3,7-palčni top ali kar že je ima velik zaščitni oklep za topničarje. Verjetno kako zločljivo ploščo na tečajih.« Glas se mu je izgubil in prsti so mu naglo poigravali na robu čolna. Odsotno je pogledal kapitana. »Stvar se zapleta, ali ne, gospod?«

»Ne razumem vas, Johnny.« Findhorn se je spet začela lotevati utrujenosti. »Bojim se, da moja glava ni najboljša za take reči. Če imate sploh kakšen načrt...«

»Imam ga. Nor je, toda morda nam bo uspelo.« Nicolson ga je naglo razložil, nato je pomagal Vannierju, ki je prepustil krmilo krmarju in stopil bliže. »Vi ne kadite, ali ne, četrti?«

»Ne, gospod.« Vannier je pogledal Nicolsona, kakor da se je temu zmešalo.

»Nocoj boste začeli.« Nicolson je vtaknil roko v žep in privlekel na dan ploščato pločevinasto škaflo cigarete Benson & Hedges in škaflico žgalko. Z nekaj naglimi navodili je oboje izročil Vannierju. »Naravnost tja na premeč mimo Van Effena. Ne pozabite, vse je odvisno od vas, Brigadir! Trenutke, prosim.« Farnholme je presenečeno dvignil pogled. Nerodno je prestopil čez dve poprečni klopi in sedel. Ni-

colson ga je nekaj hipov brez besede gledal in nato resno spregovoril: »Ali res znate uporabljati to avtomatsko karabinko, brigadir?«

»Sveta nebesa, kajpak!« je prhnil brigadir. »Saj sem jo tako nekoč jaz iznašel.«

»Ali ste dober streljec?« je mirno vtrajal Nicolson. »Bisley.« je na kratko odgovoril Farnholme. »Prvak. Tak strellec sem, gospod Nicolson.«

»Bisley?« Nicolson je z obrvmi izrazil začudenje. »Kraljevi ostrostrelci.« Farnholmov glas je bil zdaj popolnoma drugačen. Govoril je mirno kakor Nicolson. »Vrzi te konservno škaflo iz čolna, naj leti kakih trideset metrov, pa vam bom pokazal. S to karabinko jo prešetaste v dveh sekundah.« Njegov glas je bil stvaren. Še več, bil je prepričljiv.

»Nobene demonstracije,« je hlastno dejal Nicolson. »Samo še tega pogrešamo. Brat Japonec ne sme vedeti niti tega, da imamo pasjo bombico. Tole boste storili.« Njegova navodila Farnholmu so bila nagla in zgoščena, kakor so bila navodila, ki jih je dal takoj nato še drugim članom posadke. Ni bilo časa za podrobne razlage, da bi se prepričal, ali so ga v celoti razumeli. Sovražnik jih je že skoraj dohitel.

Nebo na zahodu je bilo še vedno živo in žareče, kaleidoskopsko je sevalo v rdeči, oranžni in zlati barvi, progaste oblake na obzorju je okrvavil požar, toda sonce je že zašlo, vzhod je bil siv in nenadna tema tropске noči je hitela čez morje. Podmornica se je obračala proti desni, mrka, črna in grozeča v čedalje gostejšem mraku. Stekleno morje se je koderalo in svetilo od fosforescence na obeh straneh premeč, dišilni motorji so samo še pridušeno mrmrjali, temna, zlobna usta velikega topa na prednjem delu podmornice pa so se nžala in počasi obračala proti krmu, ko so spremljala gibanje malega rešilnega čolna in se mu meter za metrom neusmiljeno bližala.

Walter
G. Armand

POKOP, DOLG 56 LET

PAGANINI IN CERKEV

Paganinijevi prijatelji pa so z Lazzarom Rebizzom na čelu vložili pri mestnem svetu v Genovi uradno vlogo, v kateri niso prosili samo za slovesen pogreb, temveč še, da bi postavili spomenik, ki bi bil vreden velikega sina mesta. Guverner pa se je bil že dogovoril s cerkvenimi in mestnimi oblastmi vse potrebno in je ukazal, kako morajo preprečiti, da bi prinesli krsto s Paganinijem na genovsko ozemlje.

Prijatelji se niso mogli izogniti, da ne bi o zadevi obvestili piemontsko-sardinskega kralja Carla Alberta, ki je umetnika osebno poznal in mu je bil za pokrovitelja. S svojo kraljevsko veljavo je ta hotel malce utišati cerkveno nestrpnost, ki je šla po njegovem predaleč. Ko bo prišla Paganinijeva krsta na genovska tla, naj jo spravijo v mesto, da ne bi zbuvali pozornosti in pokopljejo na protestantskem pokopališču. Njegova vlada se strinja tudi s tem, da jo pripeljejo na Paganinijevo posestvo Villa Gajone, seveda če se jim posreči dobiti pristanek parmske vlade.

Med tem so prijatelji rajnega znova poskušali pregovoriti škofa iz Nizze in so ga prosili, naj spremeni razsodbo, ki se zdi toliko vernikom pretrano trda. Grof di Cessole je kot predsednik senata v Nizzi potrdil, da je osebno poznal Paganinija že od leta 1873. Nikoli ni opazil, da bi bil Paganini sovražno razpoložen proti Cerkvi, kateri je pripadal kot dober katolik. Nasprotno, prav čutil se je, kako vestno je skrbel umetnik za versko vzgojo svojega sina, čeprav je bil ves čas hudo bolan. Mesec dni pred smrtjo je bil svetovalec Paganiniju, naj se da obhajati, umetnik pa mu je odgovoril, da bo tako storil, brž ko bo potrebno. Ta trenutek pa se mu ne zdi, da bi bilo nujno, ker upa, da bo spet ozdravel.

Vse priče so znova potrdile, da so samo hudi napadi v zadnjih dneh onemogočili mojstru, da bi se spovedal in bil dejan v sveto olje. Nikakršnega dvoma ni, da telesno ni bil sposoben, da bi govoril, pisal ali z zavestjo sledil kakšnemu cerkvenemu opravilu. Nič pa ni moglo pripraviti monsignora Galvanija, da bi se vdal in svoje stališče za las spremenil, niti ne osebno posredovanje kralja Carla Alberta, ki je priporočal poravnave. Vsekakor se je hotel izogniti vsakemu videzu, da je šel cerkveni služabnik, kakor je bil duhovnik don Caffarelli, v svoji preveliki vniemi predaleč. Pri njegovi trmoglavosti ga je podpiral nadškof iz Genove, ki je izjavil, da v njegovem mestu ni nobenega pokopališča, na katerem bi lahko pokopali Paganinija.

Škof iz Nizze si prav gotovo ne bi upal odkloniti izrecne kraljeve želje po mirni poravnavi neprijetne zadeve tako rezko, če ne bi čutil, da je varen; toda vedel je, da ima za seboj zaščitnika: vsemogočnega ministra Solara della Margarita Clemente, ki je bil najtesneje povezan z jezuiti. Ta minister je ukazal genovskemu guvernerju, naj ukrene vse potrebno, da v časih, ko ne bo izšel nikakšen članek o Paganiniju ne takšne ne drugačne sorte. Čeprav ne morejo mimo tega, da ne bi videli v Paganiniju velikega umetnika, pa bi vendarle bilo pohujljivo, če bi ga javno slavili; tega pa ne zasluži, ker se ob smrti uri tako nekriščno vedel.

Čudno je, da v teh zaključnih listinah ni nikjer več govora o dekli Teresi, ki je tako pridno potrjevala duhovnikove krive obdolžitve. Ko je opravila svoje delo kot vohunka v Paganinijevem gospodinjstvu in služila kot potrebna priča za mojstrstvo 'krivoverstva', je postala nezaželena in odveč. Izginila je iz Nizze, potem ko je bila izrečena prva obsodba, nadškof v Genovi jo je vnovič na skrivaj zasljal, poslej pa je ni nihče več videl.

Visoki cerkveni uradi v Nizzi in Genovi so prišli do sklepa, da se v obeh Cerkev ne da ovreči pričevanje vikarja dona Caffarellija in ga je treba upoštevati kot odločujoče dejstvo. Samo ta duhovnik je upravičen presojeti brezbožna čustva pokojnega mojstra, njegovo 'mržnjo do cerkve in vere' in njegov odpor proti podelitvi zakramentov. Niti najmanjše potrebe ni, da bi dvomili, da se je v duhovni prisotnosti lahko Paganiniju po čudežu za trenutek povrnil glas, ravno za toliko, da je odločno odklonil, da bi se spovedal in prejel zakramente. Vse drugačne izjave o tem nimajo cene in ne morejo vplivati na stališče Cerkev.

S tem je zadeva opravljena, nespravljivo stališče škofa iz Nizze je zmagovalno, piemontsko-sardinskemu kralju pa ni ostalo nič drugega, kakor da se podredi razsodbi.

Kaj pa je rekel k temu svet? Prijatelji glasbe po Evropi so kar bolno radovedno zasledovali vsako posameznost tega čudnega mrtvaškega plesa okrog krste legendarnega virtuouza. Saj ni bilo prvic, da so ljudje uganjali svoje okrutne igre s posmrtnimi ostanke genija. Marsikateri je za vedno izgnil v množicnem grobu, druge so, komaj so bili pod zemljo, pozabili in nikakršen spomenik ne kaže potomcem njihovega groba. Zdaj pa je nastopilo razburljivo vprašanje, ali bodo sploh kje na italijanskem našli košček sveta, kjer bi lahko zagrebli kosti največjega italijanskega virtuouza. Ukrepil, s katerimi je Cerkev nastopila proti Paganinijevemu spomniku, so bili tako nenavadni, da lahko zanje trdimo, da so edinstveni v moderni zgodovini.

Dne 18. avgusta 1841, petnajst mesecev po mojstrove smrti, je genovski nadškof zadevo Paganini končal in potrdil ukrepe, ki jih je izdala slepa nestrpnost proti velikemu umetniku. Paganinijevi prijatelji so imeli samo še eno pot — da se pritožijo na najvišjega veljaka katoliške cerkve, na papeža Gregorja XVI.

Sestnajstletni deček Achille Paganini je prošil milosti in pravice za spomin svojega očeta. Njegova svetost mu je brez obotavljanja dal varstvo in podporo. Papežu je bilo osebno do tega, da bi razjasnil obžalovanja vredno zadevo, ne da bi razjasnil duhovščino v Nizzi in Genovi v sramoto. Ker je nameraval s svojo neizpodbitno veljavo pripeljati do poravnave med obema strankama, je imenoval za preiskavo sodišče s turinjskim nadškofom na čelu. Pred tem sodiščem, ki je zasedalo v Vatikanu, naj bi nastopile vse priče iz pravde in celotno sporno vprašanje naj bi od vsega za-

četka znova kar najskrbneje obravnavali. Achilov varuh markiz Pareto in zagovornik Castellini sta spremljala dečka v Rim; tam je moral zbrati ves pogum za težko nalogo.

Papeževa odločitev, da bo razjasnil zadevo Paganinija, 'viteza zlate ostriže', je spravila duhovščino v Nizzi v hude skrbi. V Rimu so zasliševali nepristranske, širokosrčne in duševno visoke razvite osebnosti, zvišene nad oziri, ki jih mora škof v določenih razmerah upoštevati. Njihova preiskava lahko pripelje do neprijetnih presenečenj za podeželske gorečnice. Zaradi tega so bili najbolj nespravljivi Paganinijevi nasprotniki sedaj hudo zaskrbljeni. Neugoden občutek pa ni obhajal samo tamošnje duhovščine. Nekdo je moral celo namigniti, da bi bilo najbolje, če bi postavili svet pred izvršeno dejstvo — in uničili Paganinijevo truplo.

Mojstrove prijatelji so bili vsi zbegani. Lazzaro Rebizzo je bil beseden njihovih skrbi in je vprašal grofa di Cessole: Kaj je storiti, če pripravijo sovraški napad, da bi ugrabili truplo? Ali je raket v kleti bolnišnice zares na varnem?

Ze dalj časa so krožile po mestu bedaste čenče, da je ponovi videti pri bolnišnici večje, včasih pa je tudi slišati strašno vkanje, hudičeve glasove duhov, ki delajo družbo čarovnikovemu truplu. Grof di Cessole je hotel onemogočiti nasilje, ki ga ne bi bilo moč popraviti, in je ukazal, naj prenesejo krsto v vojaško bolnico pristanišča v Villefranchu viz zdravstvenih razlogov in tudi zato, da bi obvarovali truplo pred možnim oskrunjenjem. Hinavci so sprejeli grofov postopek kot ključ. — Ponoči so v spremstvu vojakov odnesli krsto z mrtvim goslačem v bližnji Villefranche in jo postavili v majhno podzemsko shrambo v bolnišnici. Toda tudi tukaj je moral grof strogo nadzorovati svoje podložnike. Slišal je, kako so se obrnili na kraljevega poveljnika neki radovedneži, ki so si hoteli samo ogledati skrivnostno krsto s skeletom hudičevega goslača. Da bi preprečili vsako nepremišljeno dejanje, je vzel grof k sebi ključ od tajne in skoraj nedostopne shrambe.

Kmalu se je razvedelo, kako so bili prisiljeni skriti Paganinijevo krsto, povzročitelje pohujšanja pa so v vseh deželah, kjer so splošno Paganinijevo ime, sramotili z najostrejšimi besedami. Medtem ko je nadaljevala papeževa preiskovalna komisija v Vatikanu očitno namenoma počasi, so se Paganinijevi prijatelji zaskrbljeni spraševali. Zdelo se jim je pametno, da zaradi varnosti poiščejo kako drugo mesto.

Grof di Cessole je bil lastnik majhnega kamnitega otoka Saint-Ferréola, tik pred končnim rtičem polotoka Saint-Jean-Cap-Ferrat blizu Villefrancha. Zakaj ne bi izbrali tako zapuščenega in nesumljivega kraja? Romantična, pustolovska zamisel se je uresničila. Stori, ki so jo potrjevale razne verodostojne osebnosti, pripovedujejo, kako je neke noči skupina zarotnikov, samih prisrčnih grofovih prijateljev, prenesla krsto v čoln. Pokopali so jo na sredni otoku v jami, ki jo še danes poznajo po imenu 'Le trou de Paganini' redki ribiči, ki love ob nedeljah v sinjih valovih Sredozemskega morja ribe na trnek.

Minili sta dve leti. Razburjenje se je poleglo. Iz Vatikana pa še ni bilo nikakršnega odgovora. Duhovščina se je hudo zmotila pa so sedaj visoki cerkveni dostojanstveniki uporabili edini način, ki je bil v tem primeru na mestu — čakali so, naj se duhovci pomirijo. Telesni ostanke velikega Italijana so v samotni skrivnega groba čakali dneva, ko bo oprana mojstrove čast. Bilo je videti, da je štiri leta po Paganinijevi smrti, v aprilu leta 1844, ta dan končno napočil. Celo najboljše prijatelje je presenetila vest, da je dal kralj Carlo Alberto dovoljenje, da odpeljejo krsto v Genovo. Da pa ne bi bila prizadeta verska čustva genovskih meščanov, naj pokopljejo krsto na malem Paganinijevem posestvu pri Genovi. Toda tudi to je bila sama začasna rešitev, kajti nihče ni prav vedel, kaj naj store s truplom, ki ga je Cerkev preklela.

Če bi ne bila vsa razdobja v potovanju trupla dokazana z neovrgljivimi listinami, z uradnimi sporočili in pisnimi ukazi, bi lahko vse skupaj imeli za plod bolne domišljije. Še celo tedaj so se politične oblasti bale, da se bo znova razplamtel go-rečnost babjevernih ljudskih množic. Ki so bile na tak obžalovanja vreden način zapeljane.

Potrebno je bilo, da so vse opravili prav na skrivaj, zato so morali Paganinijevo telo v njegovo rojstno mesto takorekoč vtihotapiti. »Obveščeni sem,« tako stoji v nekem uradnem sporočilu, »da se bodo pripeljali posmrtni ostanke barona Niccoloa Paganinija, ki so bili doslej shranjeni v Nizzi, s parnikom, kakor to določa odločba Njegovega veličanstva. Na zahtevo vlade se je treba izogniti vsaki javni pozornosti pri prihodu in pri prenosu krste, zato vas prosim, da po dogovoru s carsko oblastjo poskrbite, da bo vse opravljeno na skrivaj in čim hitreje.«

V Nizzi so položili krsto v velik zaboj, da ne bi zbuvali suna, in jo spravili v majhno jadrnico naravnost v Genovo. Od tam so odpeljali zaboj v Polcevero pri Genovi in zakopali krsto na vrtu Paganinijevega družinskega posestva Ramajona, ne da bi postal kdo na to pozoren.

Sedaj se je devetnajstletni Achille tam naselil. Na svetu, ni imel druge naloge, kakor da varuje očetovo krsto in jo brani pred možnim oskrunjenjem. Leta svoje mladosti je izgubil v srditem boju za ime in spomin očeta, obdan s fantastičnim sovraštvom, ki ga ni mogel razumeti. — Sprva je bilo vse mirno; bilo je videti, kakor da je prisojen preganjanemu geniju vsaj ta skromni in skriti kotiček miru. Scasoma pa so nastajale govorice, da je slišati v bližini Paganinijevega groba čudne glasove in šume. Ali se je duhovščina čutila ponižana ob odločitvi, s katero je kralj hotel napraviti konec nedostojnemu prepriju z začasnim in pametnim ukrepom, ki ni mogel nikogar motiti? O tem so veliko govorili, vendar bi vsak pameten človek sodil, da kaj takega ne bi smelo biti; saj je duhovščina dobro vedela, da je izdal kralj svoj ukaz samo

s pristankom Vatikana, verjetneje pa še celo na njegovo željo. Ni dvoma, da Rim želi, naj bi zadevo spravili z dnevega reda.

Pet let je minilo, odkar je umetnik umrl, in spet so neodgovorni nazadnjaki vraževerni strah ljudstva razpihili v slepo sovraštvo. Achille Paganini je dobil grozila pisma: če se ne bo spravil z naglušno crkvinjo iz kraja, bodo sežgali krsto z začarano in okuženo hišo vred. Mladenič je od strahu zgubil glavo. Zavedal se je, da na Italijanskem ni pokopališča za njegovega očeta. Samo ena možnost je še obstajala; da ga naskrivaj pokoplje v Villi Gajone, na svojem velikem posestvu na Parmskem. Torej je poskušal omehčati srce tamošnjih cerkvenih oblasti in na srečo je bil parmski nadškof razsvetljen in človeško misleč duhovnik. Ob določenih pogojih je bil pripravljen, da preze, če bodo prepeljali Paganinijevo krsto na Parmsko in jo zakopali v zapuščenem kotu parka na posestvu Gajone. Toda groba ne smejo označiti ne s kamnom ne s križem ali kako drugače.

Achille je sprejel pogoje, samo da je lahko ostal v hiši kot čuvar svojega očeta, ker je bil pripravljen žrtvovati vse za rešitev njegove časti. Sedaj so lahko opravili tudi cerkveni obred v očetov spomin. V cerkvi vitezov svetega Jurija v Parmi so brali zanj tiho zadušnico, ker je bil mojster vdanjen v tem redu.

Nato dolgo ni bilo nikakršnega glasu. Paganini, čarovnik, ki je začaral svet, je pozabljen spal tam nekje pod drevesi svojega parka. Samo sin ni izgubil upanja. Achille se je oženil, imel je otroke, srečen pa kar ni bil, dokler ni uredil velike naloge svojega življenja. Moral je čakati, čas pa se je vlekel brez konca.

Nekoga dne leta 1876, šestinideset let po očetovi smrti, je navezadnje dobil iz Rima obvestilo, da so ugodili njegovi prošnji, ki jo je bil izročil leta 1841 papeškemu sodišču. Umetnik je imel sedaj pravico, da ga pokopljejo, kakor zahteva običaj njegove cerkve. Pa še sedaj so morali upoštevati javno mnenje. Virtuozovi prijatelji, njegovi sorodniki, so bili vsi mrtvi, bajka o hudičevem goslaču pa je še vedno živeła. Pametno bi bilo, da ravnajo čim bolj zadržano, da ne bi prizadeli nežnih čustev vernikov — posebno hinarcev — zato so prenesli krsto ponoči ob gorečih plamenicah. Niccolo Paganini, sin noči, strahotni in skrivnostni, v katerem je toliko ljudi videlo vtelesenje satana, je lahko stopil na parmsko pokopališče samo pri stranskih vratih. Pobožnjaki so se drhte spraševali, kaj bo sedaj iz svetega kraja. Toda nič se ni zgodilo in tako so se scasoma plašne duše pomirile.

Leta 1893 — čez dvajset let — je prišel v Parmo s Češkega človek in presenetil barona Achilla Paganinija s čudno prošnjo. Bil je to znani goslač Ondrocež, ki ga je mučila neotlažljiva želja, da bi smel videti kosti svojega vzornika, največjega med goslači. Romantična domislica, ob kateri spreleti srh vsako občutljivo dušo. Toda morda je misel, da bo to poslednje dejanje velikega spoštovanja do očeta, prepričala sedaj osemšestdesetletnega barona Achilla, da je izpolnil tuju željo.

V njuni prisotnosti so odprli krsto; močje sta gledala na kup zmečkanih oblačil, polnih svetinj in odklovanj, ki je pokrivalo tisto, kar je ostalo od Paganinija. Mrtvaški ples je bil pri kraju, kakor je bilo videti. Toda Paganini kar ni mogel priti do miru in pokoja. Čez tri leta je odprlo mesto Parma novo pokopališče in virtuozova krsta se je spet odpravila na pot, sedaj podveđi, da bi bila postavljena v mogotem nagrobnik, kjer stoji napisano:

NICCOLO PAGANINI,
ki je divjal iz svojih gostih
božanske harmonije,
gamil — neprekosljljvi genij — vso Evropo
in okrasil Italijo z novo bleščečo krono.
Preprosto posvetilo se glasi:
Njegov sin Achille iz Parme
je postavil ta spomenik
v njegov neminljiv spomin.

Na hudiča so pozabili. Nebeški mir vlada tukaj, genij glasbe bedi nad njegovim grobom. Ali pa je rajniki res že dokončal svoje romanje? Šestindeset let je potovalo njegovo truplo, iz Nizze v Villefranche in na otoček Saint Ferréol, nazaj v Nizzo, nato v Genovo in nazadnje v Parmo, kjer je trikrat menjalo grob — vedno so ga spremljale kletve njegovih sovražnikov, ki so bili njegovi rojaki.

Kakšna usoda! Šestkrat so ga izkopali in polni suma preiskali, osumljen je bil vedno novih zločinov, sin pekla, čarovnik z uročenimi goslimi. Le kako so ga sovražili, vsi tisti, ki niso nikoli slišali čarobne glasbe njegovih čarovniških gosli! Tistih malo, ki so ga zares ljubili in so doumeli njegovo veličino, je potrebovalo vso moč svojega značaja in spoštovanja do njega, da so obvarovali njegovo mrtvo telo pred najhujšim sramotjenjem in pred nesmiselnim uničenjem.

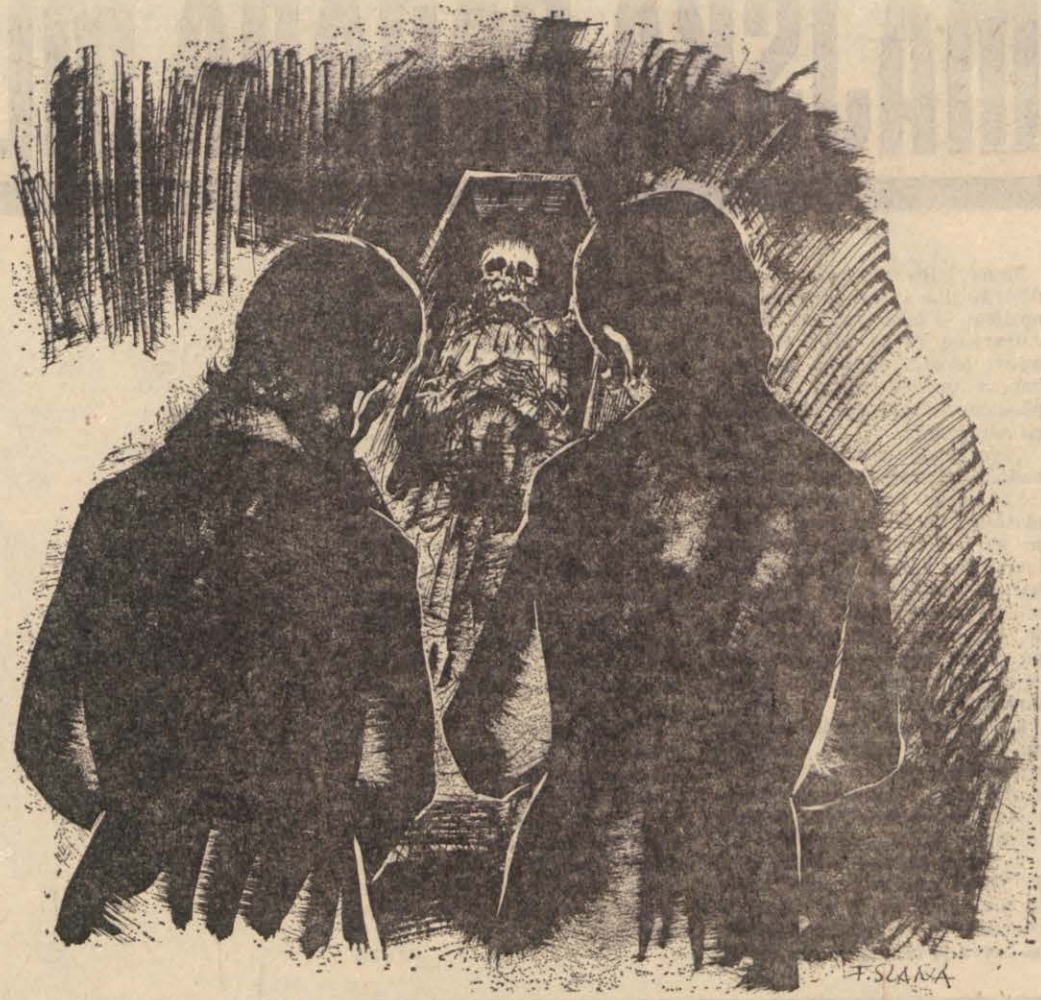
V naših dneh je postala legenda o Paganiniju že del zgodovine. Resnica in domišljija sta stkali prečudno sliko njegovega življenja. Še vedno pa je ostala skrivnost, misterij, ki ga je obdajal od začetka in je odločil njegovo usodo.

Casi so se spremenili, Parma je ponosna, da ima med svojimi mlilci tako slavnega gosta. Toda ali bo imel Paganini poslednji pokoj in mir?

Videti je, kakor da premišljajo o zadnjem Paganinijevem potovanju: da bi se vrnil v rojstno mesto, ki je nekot s studom zavrnilo njegovo krsto. Tam ga čaka njegova neločljiva družina — to so čudežne gosli Guarnerija del Gesu, ki jih je ob smrti za večne čase dal mestu Genovi v shrambo.

Sedaj žele someščani popraviti obžalovanja vredno nestrpnost svojih dedov. Prepričani so, da mora Paganini končati svoje romanje tam, kjer ga je bil začel, v Genovi.

V pantoneu imajo že pripravljeno mesto zanj, ki je bil neutrudljiv popotnik. (KONEC)

ANEKDOTI

Artur je odprl predal svoje pisalne mize in izročil Mihaelu naj naslovljene telegrame. »Iz srca rad vam pomagam,« je rekel, »če hočete tudi vi storiti nekaj zame. Pojasnite, prosim, moji ženi, da teh 5 milijonov lir v rimski banki in dva miliona funtov v londonski niso moja last, temveč VASA.«

Nemški cesar Wilhelm I. je bil na lovu pri knezu Stolbergu. Po lovu so mu izročili trideset kosov divjačine, češ da jih je on ustrelil.

Cesar je smehljaje se dejal:
»Na svetu so pa res čudeži! Ustrelil sem torej trideset kosov divjačine, a imel sem s sabo dvaindvajset nabojev!«

NEVA ZAGREB

ROSAL KOZMETIČNA SERIJA VODIČ MLADOSTI IN LEPOTE!

ROSAL LOSION ZA ČIŠČENJE prodira globoko v kožo, odstrani vso umazanijo iz por na koži

ROSAL TONIC LOSION daje koži edinstveno svežino

ROSAL POLMASTNA KREMA s številnimi vitamini in substancami za regeneracijo kože

ROSAL MASTNA KREMA s številnimi komponentami »Allantoina«

ROSAL HYDRATANT KREMA daje koži potrebno vlago in svežino

ROSAL HRANLJIVA KREMA vsebuje odlične hranljive snovi z dodatkom hypericina.

MAJSKA PARADA MLADOSTI

Moda letos res pripada mladim. Kratke in ozke, vendar neoprijete obleke so kot malašče ustvarjene za 20. leto. Različni op-art lepotni dodatki, kot večbarvne torbice, uhani, rute in plastične živopisane zaplestnice, pa nič manj.

Pogovarjale se bomo o predhodnih oblekah, ki jih boste v maju nosile pod pomladanskim plaščem, ko se bo začelo poletje, pa tudi brez plašča. Materialov je kar precej na izbiro: enobarvno platno, ki ga sestavljamo v različne barvne kombinacije, shantung, lahki volneni črpe, lahka volnena tkanina, jersey. Seveda morajo biti barve vsekakove žive, žive.

1. Romantična bluzica z dolgimi rokavi in -ozkim, dokaj od vratu položenim ovratnikom iz potiskanega sintetičnega blaga v nežnem vzorcu. Krilo je položeno z istim materialom.

2. Lahka poletna obleka, ki si jo lahko pripravite tudi same, je brez rokavov in s precej izrezanim vratnim izrezom. Osnovna barva je bela ali rahlo pastel-

na, k njej nanašate modro in rdečo, modro in rumeno.

3. Obleka, ki je krojena kot srca, je letos spet velika modna zanimivost. Ve si seveda lahko privoščite se izpeljanko in pršijete dve vzoredni diagonali, ki segata prek pasu do pod pazduhe. Material za obleko naj bo svetel — po možnosti jersey — s temno barvno kombinacijo v diagonalah.

4. Bela platinena ali lahka volnena obleka (tudi jersey) z modro obrobo okoli vratu in okoli spodnjega roba ter dvema vzorednima črtama malce pod prsim vstikom. Rokavi so kratki in imajo prav tako dve ozki modri črti.

5. Tudi ta zadnja obleka je mladostna kombinacija dveh barvnih plošev: bele in zelene — bele in rdeče, svetlo rumene in modre. Kroj je kot prej le rahlo oprjet, vratni izrez je štrikoten, rokavi so kratki, vstavljeni. In spet vzoredne črte, ki so kot pasovi prišite na začetku zgornjega dela.

PAULA

PRANJE VOLNE je preprosto - pa vendar ni

Gotovo se je že tudi vam zgodilo, da se je pulover ali so se rokavice po pranju neverjetno skrčile in zmanjšale na otroško velikost. Krivda je vaša in nič več ne boste mogli napačne po-

praviti. Uskočena in spolstena pletenina bo ostala za zmeraj taka.

Zdaj, ko pospravljamo volnene stvari, bomo pri ravnanju z njimi izredno pazljivi.

Najprej jih sortiramo: svetle, temnejše in popolnoma temne. Po skrbnem pregledu odstranimo trdovratne madeže, ki jim s praškom ne bomo kos, s kemičnimi pripomočki.

Navadne madeže označimo z belo nitko, da jih po mokri pletenini ne bomo iskali ali celo spregledali.

Koncentracija praška mora biti primerna. Premajhna količina ne bo odstranila umazanije, prevelika bo škodovala volni. Luga ne odmerimo prelo mero, ampak toliko, da bo jopica plavala v njem.

Najvažnejša je temperatura vode, in sicer naj bo med 15 — 20 C. Z roko, ki je navajena toplejših izpiranj (pri perilu, pri omivanju posode itd.), teže ugotovimo pravo temperaturo. Zato je najbolje, če prašek raztopimo v loncu z nekaj toplejše vode in ga vlijemo v pripravljeno hladno vodo.

Volnenih stvari ne mencamo, nalahno jih stiskamo, madeže podrgnemo s penasto gobo, najbolje z belo.

Pletenine izpiramo v vodi enake temperature kot je lug. Mešanje — topilo — mrzlo — volni prav tako škoduje kot pretopla voda.

Pri otroških pleteninah, kjer so zavijki pri rokavih in robovih ob vratnem izrezu izredno umazani, pustimo na takih mestih potresen prašek za nekaj minut in ga potem izperemo.

Iztisnjeno in ne ožeto tkanino položimo na staro rjuho ali frotriko in jo naravnamo v njene prvotne mere. Če ne drugače, si pomagamo z metrom, vsaj pri dolžini in širini.

Pletenih stvari nikoli ne obešamo na obešalnik ali s kljukicami pripravljamo na vrvi ali obesimo celo na najbolj sončno mesto.

V brisačo zavito pletenino nalahko pritiskamo navzdol, da blago hitreje popije vodo. Nato jo položimo na drugo suho brisačo,

čez čas damo na večjo desko ali bel karton in v senci posušimo. Preden puloverje ali jopice operemo, zapnemo vse gumbe in zadrgo. Tako deloma ohranimo obliko, jih laže naravnamo in rešimo marsikatero zadrgo, ki se po pranju ne da več zapreti.

Nekaterim pleteninam prija žlička glicerina, ki jo dodamo zadnji vodi za izpiranje. Volna je po pranju voljna, mehka in dobi lep sijaj. M. G.

KROMPIRJEVA ENOLOČNICA

20 dkg fižolice ali belega fižola, 10—15 dkg suhih sliv, suha klobasa, kilogram krompirja, sol.

Fižol in slive, vsako posebej, namočimo čez noč. Naslednji dan fižol pristavimo v isti vodi, čez čas dodamo klobaso in kuhano četrto ure. Primesamo suhe slive, drobno zrezan krompir, malo posladkamo in solimo. Kuhano enoločnico serviramo v isti posodi ali predenemo na večji okrogel krožnik. V sredo na mestimo klobaso, jo obdamo s krompirjem in »obrobimo« z vencem sliv.

BRALKE SVETUJEJO

ČIŠČENJE NAKITA

Spoštovano uredništvo
Bralke in bralce prosim za nasvet, kako naj očistim srebrni in zlat nakit, ki mi več tako lep kot je bil in je moten. Svetujte mi tudi, kako naj očistim lepo kristalno vazo, da bo spet čista in bleščača.

Vnaprej se vam zahvaljujem in vas lepo pozdravljam,
J. V., Ljubljana

KRAVATE

Spoštovano uredništvo!
Čudim se vašemu članku v TT glede mode kravat. Kolikor je meni znano, se temne kravate v inozemstvu že dve leti več ne nosijo, ker so nedomodne. Pripominjam, da dosledno zasledujem modo in se ravno nasprotno v zadnjem času nosijo večinoma živahniji — črtasti in drugi vzorci tako, da kravata-robček in ev. tudi šal poživijo obleko. Za priobčitev takih člankov bi bilo zaželeno posvetovati se z več izdelovalci kravat, da bi bila javnost (oz. potrošniki) res vsestransko informirana. S tovariškim pozdravom
E.

Genjeno uredništvo,
Bralce Tedenske tribune prosim za nekaj nasvetov. Zanima me, kje bi lahko kupila pripravo za razprševanje raznih tekočin proti rastlinskim in živalskim škodljivcem. Koliko taka naprava stane? Podobna je razpršilcu za parfume, seveda brez elegantne steklenice in ni ponikljana, pač pa bolj preprosta in s čepom, ki ga lahko vtaknemo v poljubno enolitriško ali dvolitriško steklenico. Taka reč bi prišla prav v vsakem gospodinjstvu, in to za rože, za škropljenje s sredstvi proti mrčesu, toda bila naj bi taka, da bi tekočina lahko razpršila v obliki meglice, torej ne taka, kot so znani razpršilci proti muham.

Rada bi tudi izvedela, kje prodajajo steklenice za pripravljane sifona in seveda tablete, ki jih uporabljamo pri vsakokratni pripravi. Gre seveda za majhne količine.

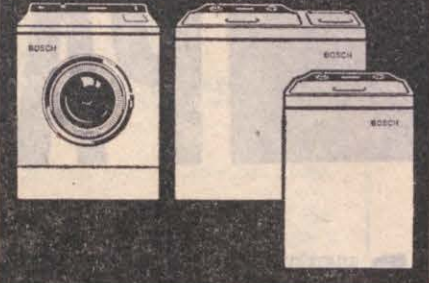
Prosimo tudi za nasvet, kako in s čim naj hranim majhne race, takoj ko se izvalijo in tudi potem.

Hvala vnaprej in lepe pozdrave,
G. M., Fram pri Mariboru

Sem dolgoletna naročnica TT in v rubriki Bralke svetujejo se nisem zasledila recepta za jogurt. Prosim cenjene bralke, če mi lahko katera svetuje, kako pripravim jogurt.
Pozdrav,
S. L. Globoko

BOSCH

pralni stroji za devizno plačilo

Zahtevajte cene in ponudbe pri

avtotehna

LJUBLJANA Titova 25

BEOGRAD Golsvortijeva 23

ZAGREB Petrijska 51

KAJ MORATE VEDETI

Kadar likate poškrbljeno blago, potegnite nekajkrat likalnik čez blazinico, ki ste jo napolnili s soljo. Škrob se ne bo prijel spodnje strani likalnika.

Masla boste porabile mnogo manj, če ga boste vzele iz hladilnika pol ure pred uporabo. Mehko maslo boste tanjše mazale in ga tudi manj porabile.

Bovle ne smemo sladkati z neprekuhanim sladkorjem, če nečemo, da izgubi dober okus. Sladkor najprej povremo v vodi, ki jo ohlajemo prilijemo pijači.

Sesekljan peteršilj bo ostal svež še nekaj ur, če ga bomo zvezali v čisto krpo, ki jo nato potopimo v hladno vodo.

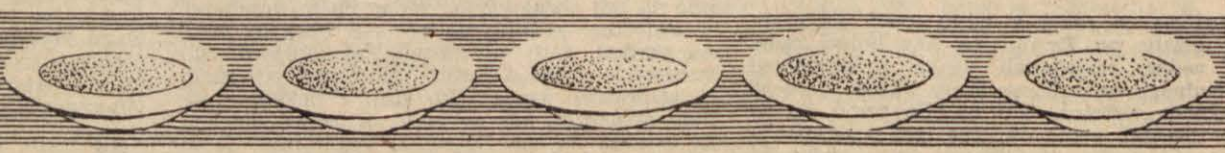
Kravata med pranjem ne bo izgubila svoje oblike, če boste odprtni z obeh koncev prešile z nitko, ki ne pušča barve. Ko boste kravato zlikale, odstranite nit.

Listne uši na sobnih rastlinah odpravimo z mešanico 20 g zelo blagega mila in 10 g špirta. To raztopino razpršimo z vseh strani po rastlinah. Po 12 urah pa razpršimo po rastlinah čisto, a potopimo vodo.

NOVOST PODRAVKE

Ista jed, toda vsakokrat drugo kosilo...

z novimi PODRAVKINIMI omakami

OMAK
• PODRAVKE •

1. **LOVSKA**
k divjačini, pečenki, krompirju testeninam itd.

2. **MESNA**
h gobam, rižu, kuhani zelenjavi itd.

3. **Idealna**
k ribam, kokošjem mesu in za francosko solato

4. **CURRY**
pikantna omaka iz indijskih začimb

5. Omaka iz **KOPRE**
h govedini, zrezku, krompirju, rižu itd.

• PODRAVKA •

„TT“ PLAČA VSE VAŠE MESEČNE IZDATKE

8. KOLO SREČNA DRUŽINA

SREČNA DRUŽINA — 2. kupon osmega kola

Ime in priimek:

Točen naslov:

Odgovor na vprašanje: Ali prebirate modne članke? So po vašem mnenju dovolj izčrpn, ali pa predlagate kakšne izboljšave?

V osmem kolu želimo zvedeti, kaj menite o družinski strani v TT. Hvaležni vam bomo za vsako pripombo. Zato vas prosimo, da odgovorite na vsa naša vprašanja, če pa imate obseirnejše pripombe, nas boste razveselili s pismom: radi jih bomo prebrali in upoštevali. Tokrat je beseda o modi in prispevkih, ki jih o njej redno objavljamo. Zanima nas, ali vam ti sestavki z ilustracijami vred kaj koristijo, oziroma, kakšni naj bi bili po vaših željah.

ZA MLADE GOSPODINJE

ČIŠČENJE KOPALNICE

Kopalnica — če je velika — je često kraj, kjer odlagamo in delamo vse mogoče: nekaterim odleže za drvarnico, drugi jo uporabljajo za pralnico, eni čistijo v njej čevlje, marsikdo pa najde tam shrambo za kolo, poljsko orodje in vedro za smeti. Ali je po vsem tem še dovolj čista, da služi namenu, za katerega je določena?

Z redom in snago bomo dosegli marsikaj. Prvi pogoj je pametna oprema, torej vsaj manjša omara s predali in nekaj poličk. Na vrata privijemo obešalnik za obešanje brisač, če pa je obložena stena s keramičnimi ploščami, pritiskamo nanje nekaj plastičnih kljuk. Da bodo vzdržale tudi večje težo, plastično namažemo z glicerinom in dobesedno prilijemo na gladko površino. Bolj primerne pa so kljuka, ki imajo manjši in večji plastični krožni del, kupimo jih pri Astri ali pri trafikantih.

Kad po vsaki uporabi operemo z detergentom ali namiljeno krpo. Kot vsem emajliranim delom škoduje tudi kadi grob čistilni prašek. Če je že porumelena, si pomagamo z varenkino, ki ji bo vrnila nekaj beline. Odrgnjene dele premažemo z emajlnim lakom, ki ga od časa do časa lahko kupimo v naših kemičnih trgovinah, za razkuževanje pa se poslužimo »Asepsolae«, ki ga dobimo v lekarni. Res da je težko odriniti za litrsko steklenico tisočaka in pol, prijetna pa je zavest, da kad lahko razkužimo, posebno če so se kopalji v njej tuji ljudje, ki jim tega niste mogli odreči.

Ko očistimo umivalnik, obrisemo še stekleno poličko, medtem pa namočimo v raztopino vode in salmijaka ščetke za lase in glavnike.

Vrtno še okovju sijaj! Če smo malomarni in nam kaplja izza vseh pip, se bo tam kmalu nabrala tanjša plast apnenca, ki se izloča iz vode. Zato poskrbimo, da se bodo vse pipe dobro zapirale. Nastali apnenec odstranimo s topim nožem, na prhi pa luknjice povečamo z debelejšo šivanko ali tanjšo pletilko. Nato vse dele zdrgnemo s kromovim praškom, v bodoče pa jih vsaj enkrat tedensko umijemo z milom ali detergentom, oplaknemo in suho zberemo.

Tla večkrat pomijemo, na vsakih 6 mesecev pa terac preprijemo z lanenim oljem in osvetlimo s teracitom. Če je tlak nov, ga je treba 5 X po vrsti (5 dni) premazati z lanenim oljem, da se dobro preprija. Lise, ki nastanejo po prvem mazanju, naj nas ne motijo, saj kmalu izginejo.

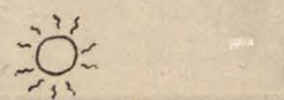
— In drži se pokonci, mulec!

— Ne, tovariš šef, danes zvečer sem prosta.

— Prihodnjič bova tvoj rojstni dan praznovala skupaj...

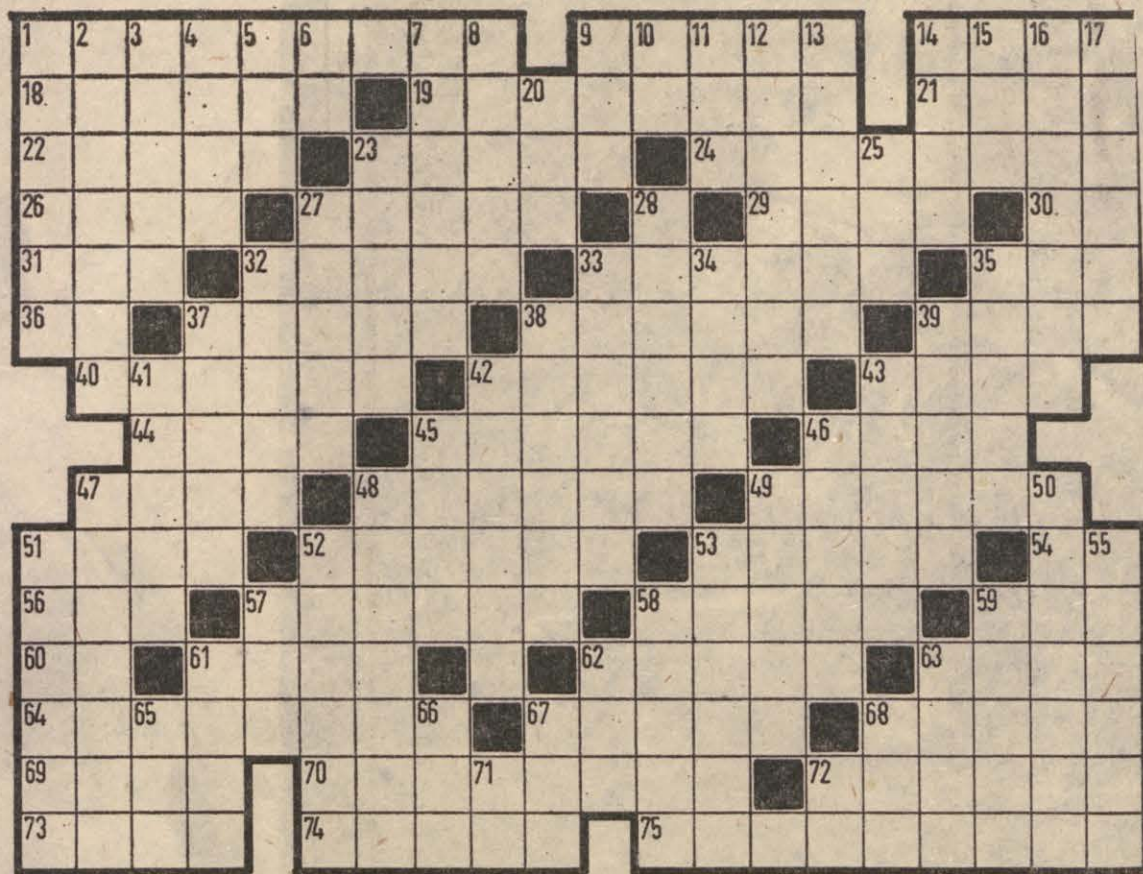
Brez besed

— Ko bi vedel, dragi, kaj moram drevi še vse opraviti!

Izdaja in tiska CP »Delo« Ljubljana — Glavni odgovorni urednik Zoran Jerin — Uredništvo: Ljubljana, Tomšičeva 3/II, o. p. 150-III, tel.: 23-522 do 23-526 — Prodajni oddelki: Narodna založba N. din 26 — ali din 3.600, polletna N. din 18 — ali din 1.800, četrtletna N. din 9 — ali din 900, mesečna N. din 3 — ali din 300. Za inozemstvo plačana v Jugoslaviji letna N. din 60 — ali din 6.000, mesečna N. din 5 — ali din 500, plačana v tujini — »oletna« v USA dolarjih 6,4 dolarja, v britanskih funtih 2 funta 3 šilinga, v zahodnonemških markah 26 mark, v švedskih kronah 33,5 krome, v italijanskih lirah 4.000 lir — Oglasi oddelki: Ljubljana, Titova 1, tel.: 21-896, Stev. žiro računa SDK 501-1-167 — Rokopisov ne vračamo.

VODORAVNO:

1. nagajivost, razposajenost, 9. začetnik pariske kraljevske dinastije Arskidov, 14. tovarna pisalnih strojev v Savljah pri Ljubljani, 18. del ženskega nakita, 19. kovinska posoda s hrano, ki zdrži dalj časa, 21. stara anglosaška ploskovna mera, 22. srbenje, 23. glavno mesto Severnega Vietnama, 24. japonski cesar, 26. ameriški skladatelj popularnih musicalov (Jerome), 27. oder v razredu, 29. italijansko mesto v Abrucih, 30. začetnici češkoslovaškega predsednika po Masaryku, 31. žuželka, ki boleče pije, 32. Julijin ljubljenc iz Shakespeareove tragedije, 33. dunajska zabavišna četra, 35. hudobija, 36. avtomobilska oznaka Kutine, 37. zastopnik evropskega goveda, ki živi še ponekod na Kavkazu, 38. zaklopka, oddušnik, 39. sodobni slovenski pesnik in prevajalec iz klasičnih jezikov (Jože), 40. začimba iz Indije, 42. afriško in azijsko drevo, iz katerega korenin pridobivajo tapioko, 43. sovražnik odvezta lastnina, 44. rusko moško ime, 45. glavno mesto Estonске SŠE (prej Reval), 46. notranja stran roke, 47. trščica, 48. oglatnica pri plašču, 49. strah, drgetanje, 51. gnus, od-

vratnost, 52. ime popularne španske filmske pevke Montiel, 53. najbolj razširjena rastlina, 54. kratica na receptih, 56. spremljevalec Tilla Eulenspiegla v znamenem Costerjevem romanu (Dobrin), 57. trgovski blagajniški dnevnik, 58. reka v severni Italiji, znana po hudih bojih v prvi svetovni vojni, 59. vrsta hrasta, 60. sosednji črki v abecedi, 61. denarna emota sosednje države, 62. organ nekaterih vodnih živali, 63. prilikav konj, 64. naveden brezglava, nespanmetna trditve, 67. mesarsko opravilo, 68. meteorski utrinek, 69. pokrajina v Vietnamu, 70. pustno veseljačenje, 72. dedni najemniški posestva (večinoma v Italiji), 73. vodna žival, 74. moško ime, 75. ameriški letalec, ki je leta 1927 prvi sam preletel Atlantik (Charles).

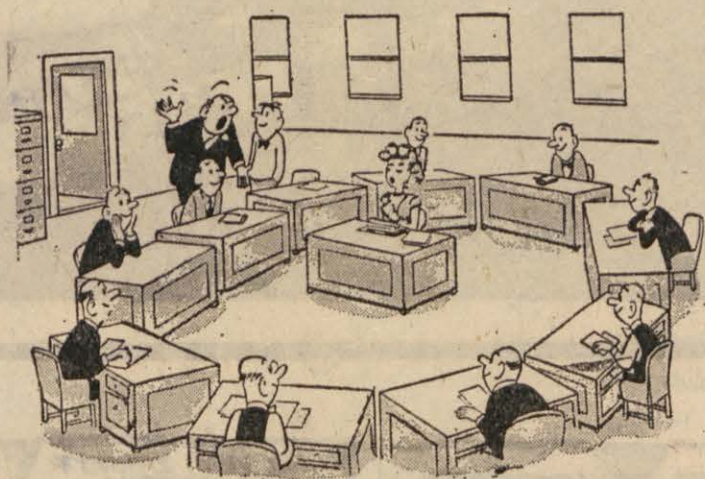
NAVPIČNO:

1. živahen korak, 2. denar, ki ga prinaša naložena glavica, 3. kosti prsnega koša, 4. pripadnik židovske verske sekte, 5. padavina, 6. kratica za »nogometni klub«, 7. mesto ob istoimenskem jezeru, ki si ga delita Jugoslavija in Albanija, 8. moška oseba

BERITE PO KOSILU

Pred svetilnikom ob obali se zaslišijo ob treh ponoči obupni kliči:
»Na pomoč, na pomoč!
Čuvaj se prebudi, odpre okno in zakliče:
»Kaj se dogaja tam doli?
»Ne znam plavati! odgovori onemogel glas z morske gladine.
»Kaj tudi nisi se besno zadržel čuvaj, npa zato nikogar ne budim, da bi mu to sporočil sredi noči!
»Čudovito izgledate, gospodič na Amalija, Ali smem izvedeti, koliko ste stari?
»Osemindvajset let.
»Ničče vam jih ne bi pripisala.
»Nekateri pa mislijo, da sem starejša.
»Kdo neki?
»Moji starši.«

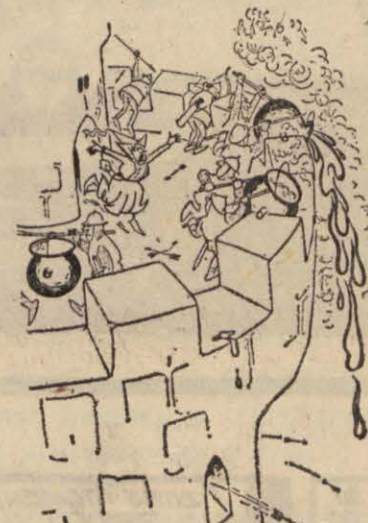
Dekle se je pritoževalo materi.
»Petkrat sem morala menjati sedež v kinu, pomisli!
»Ali te je nadlegoval kak moški?
»Da, a šele na petem prostoru!
Med drugo svetovno vojno se je v Angliji poročena hči zatekla domov k materi vsa v solzah.
»John je čisto navadna žival!
»Kaj se je spet zgodilo, hči?
»Je spravedla mati, navajena podobnih pritožb.
»Pomisli, sinoči sva tekla v zaklonišče in sploh ni opazil, da imam novo plinsko masko!
»Kako naj danes razlikujemo moške od žensk, ko vsi nosijo dolge frizure in hlače?
»Tisti, ki poslušajo, so moški.«

— Mi je čisto vseeno, če ste bili vsi za to. Tako j dajte mize nazaj na njihovo mesto!

— Franci, nočaj si ti za vrsti, da odpreš vrata!

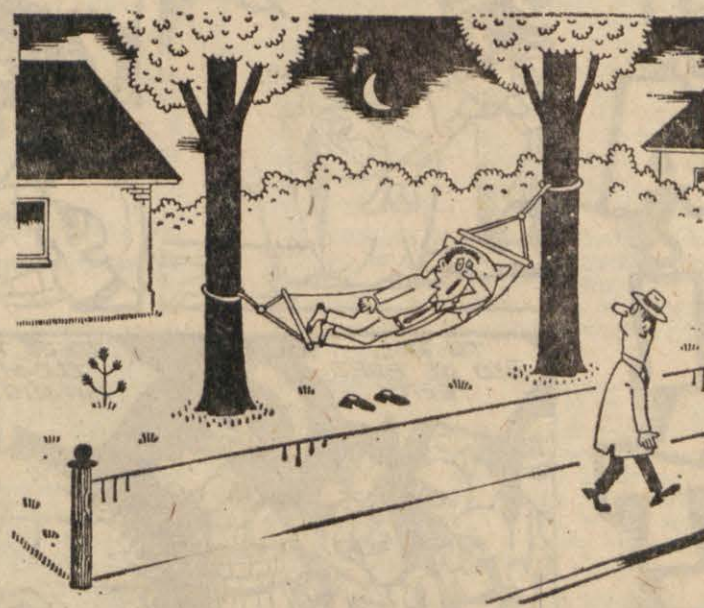
— Stojte! Nikar! To je juha za kosilo!

— Tako zaupam v tvoje lovске sposobnosti, da že kar čutim leopardovo krzno na hrbtu!

— Pa ste že poskusili požar malo politii z vodo?

— Pozabil sem na rojstni dan svoje žene.

PUSTOLOVŠČINE CISCA KIDA

REŠITEV PREJŠNJE KRIŽANKE
Vodoravno: 1. Amalija, 8. Ulrik, 13. glasje, 19. marasmus, 21. rokar, 22. dia-skop, 23. blato, 24. gorivo, 26. avtovi, 28. (Gruden) Igo, 29. Rog, 30. puran, 31. kreol, 32. Suk, 33. Onon, 35. Asta, 36. vratar, 38. sfera, 40. 26, 41. gesta, 43. Kre-mo, 44. Borut, 45. palma, 46. sieni, 47. Laval, 48. samka, 49. Herman, 50. teran, 51. MO, 53. Curie, 54. Larsen, 55. Ante, 56. trati, 58. alk, 59. polji, 60. trakt, 61. Ugo, 62. Pt, 63. pikolo, 65. streh, 67. ka-bik, 68. Radames, 71. silos, 73. ostarija, 75. ingver, 76. Olini, 77. seminar.
Navpično: 8. (Janez) M(encinger), 70. D(ani)l(Gorinsek).

NA »MISTERJA MIŠICO« Mickeya Hargitaya, moža Jayne Mansfield, je svet že nekoliko pozabil, zato mu je njegov reklamni agent svetoval »novo vlogo«. Iz »moža, ki kljub neznanjski moči ne bi ubil niti muhe«, naj bi se spremenil v »nasilneža« in branil Barbaro Valentin pred »nadležnimi« fotoreporterji. Kaže, da je bila agentova zamisel dobra, zakaj fotografija, na kateri »mišica« pretepa rimskega fotoreporterja, je že na poti okrog sveta.

NA DIRKI Goodwoodu (Anglija) je avtomobil s številko 116 vrglo s steze in na srečo je bil v zraku prav v hipu, ko je mimo njega pridiral avtomobil s številko 105. Avtomobil 116 se je še nekajkrat prekopicnil, potem pa je treščil zunaj steze in se vnel. Pa je tudi njegov voznik imel srečo: iz gorečega avtomobila se je rešil skozi razbito zadnje okno nekaj sekund prej, preden je bencinski tank eksplodiral. Čeprav je gorela tudi voznikova obleka, so gasilci prišli pravočasno, tako da je Peter Procter končal v bolnišnici le z opeklinami, ki niti niso prehude.

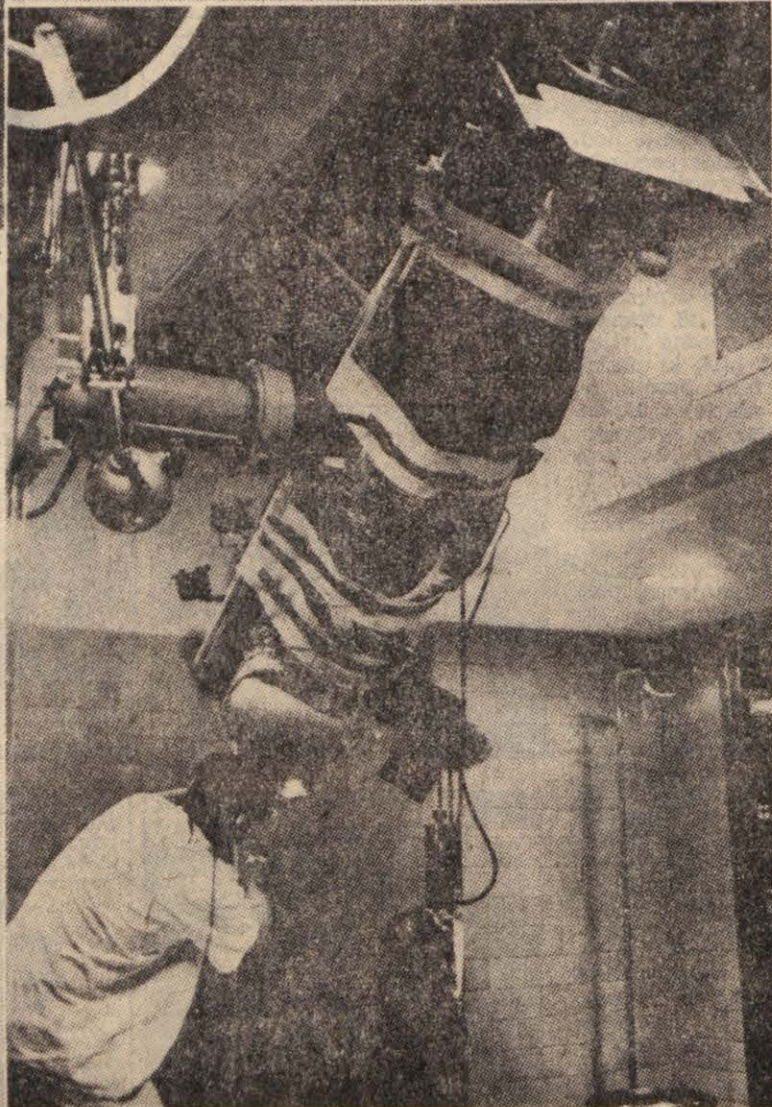
NEPREMAGLJIVI može s pištolami à la James Bond sicer polnijo kinematografske dvorane, toda izkazalo se je, da so gledalci in za čudo celo gledalke še bolj navdušene za prav tako nepremagljive, a precej bolj sličene ženske s pištolami. Tako sedaj že kar na tekočem traku snemajo take filme. Med drugimi je dobila vlogo ene izmed »žensk s pištolami« tudi Daliah Lavi v filmu »Tihó šumijo pištole«.

ANGLEŠKI KIRURG dr. Freeman je moral uporabiti posebno vrtljivo operacijsko mizo, da bi rešil oko pacientu, kateremu je mrežnica odstopila in se nagubala. Vrtljivo mizo je uporabil zato, da bi že težnostna sila pritisnila mrežnico ob roženico.

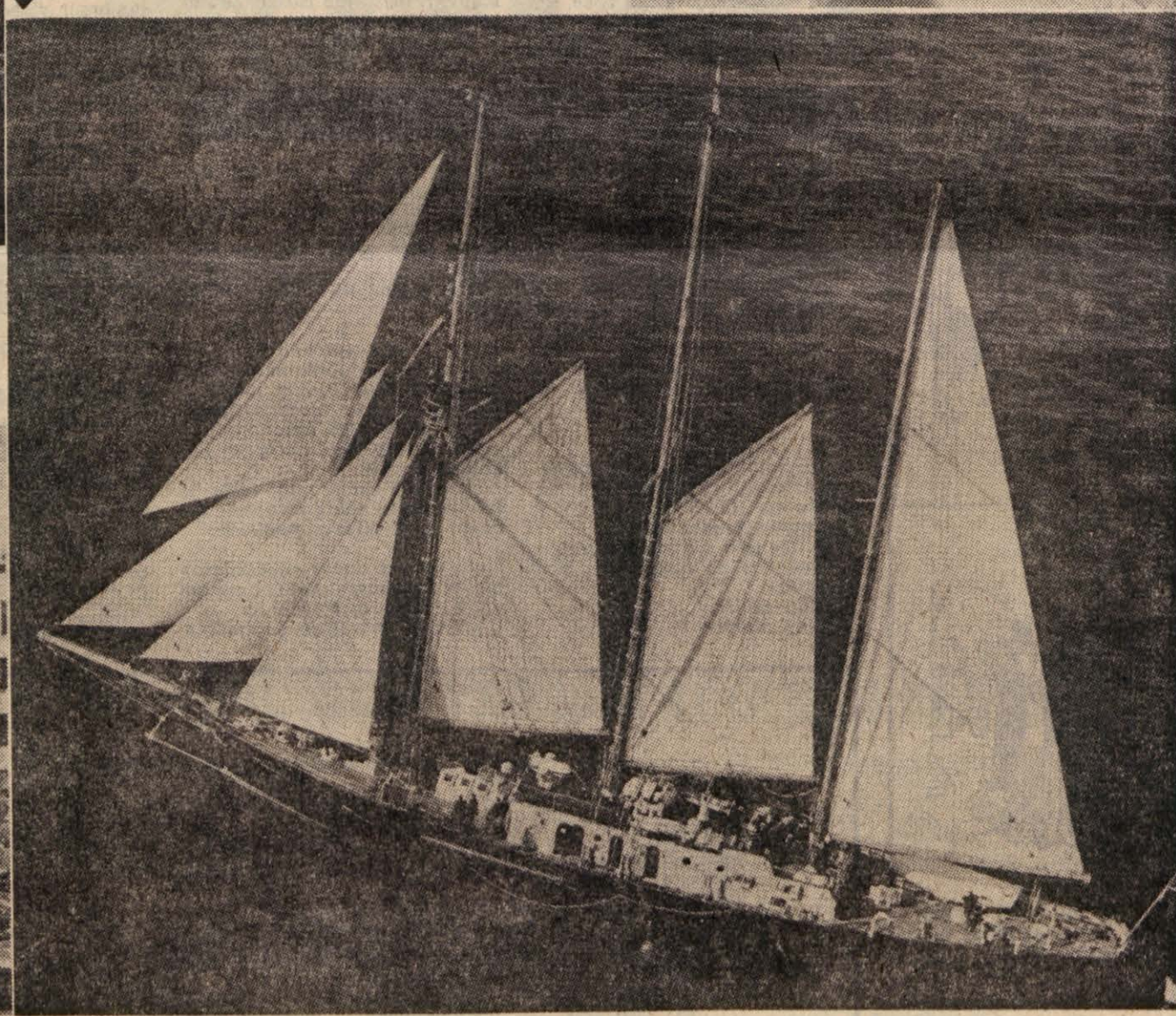
»WINSTON CHURCHILL« je prva izmed jadnic, na katerih bodo mladi Angleži doživljali štirinajstdnevne razburljive počitnice. »Pustolovsko« jadranje in delo na ladji naj bi bili po mnenju pedagogov in psihologov najboljši orožji proti »zavijanju na kriva pota«.

Z ISKALCEM min nad kamelo: precej vsakdanji prizor v Adenu. Ker je Velika Britanija približno se iz tega protektorata ne bo umaknila pred letom 1969, se seveda iz dneva v dan vrste neredi in sabotaže. Domačini pa kaj radi tihotapijo detonatorje in eksploziv v zivalih, predvsem v kamelah, zato pa jih britanski vojaki tudi tako skrbno pregledujejo. Kamela se namreč lahko kaj hitro spremeni v »živo mino«.

TUDI SOVJETSKA ZVEZA se je vključila v tekmovanje izdelovanja »čudnih« avtomobilov. Na fotografiji vidimo konstruktorja Kurunkova za volanom njegovega vozila, ki ga poganja vijak in ki se lahko giblje tudi po vodi. Vozilo na suhem doseže hitrost 120 km na uro, na snegu 80 km, na vodi pa 50 km.

GLADIATOR

